

**Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu**

***Spółeczeństwo XXI wieku.  
Ludzie, gospodarka, klimat.  
Wyzwania dla rozwoju miast***

pod redakcją  
Joanny Marcisz  
Marka Reichela

Nowy Sącz 2020

**Redaktor Naukowy**  
dr Marek Reichel, mgr Joanna Marcisz

**Redaktor Wydania**  
dr Monika Musiał-Malago'

**Recenzja**  
dr Michał Kudłacz

**Redaktor Techniczny**  
dr Tamara Bolanowska-Bobrek

© Copyright by Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu  
Nowy Sącz 2020

ISBN 978-83-65575-67-8

**Wydawca**  
Wydawnictwo Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu  
ul. Staszica 1, 33-300 Nowy Sącz  
tel.: +48 18 443 45 45, e-mail: wn@pwsz-ns.edu.pl

**Adres Redakcji**  
Nowy Sącz 33-300, ul. Staszica 1  
tel.: +48 18 443 45 45, e-mail: tbolanowska@pwsz-ns.edu.pl

**Druk**  
Wydawnictwo i drukarnia NOVA SANDEC s.c.  
Mariusz Kałyniuk, Roman Kałyniuk  
33-300 Nowy Sącz, ul. Lwowska 143  
tel.: +48 18 547 45 45, e-mail: biuro@novasandec.pl

## Spis treści

<b>Wstęp</b> .....	5
<b>Aleksandra LANG</b> Organizacja przedsięwzięć eventowych – wyniki badań własnych .....	7
<b>Aleksandra SZYCHTA</b> Analiza możliwości wykorzystania kanałów melioracyjnych na potrzeby rozwoju turystyki wodnej .....	25
<b>Agnieszka JARZĄB, Wiktoria SZEWCZYK</b> Lesistość jako czynnik ochrony środowiska na przykładzie Polski.....	34
<b>Wiktoria SZEWCZYK</b> Produkt turystyczny na przykładzie miasta i gminy Stary Sącz.....	48
<b>Piotr KARCZEWSKI</b> Analiza rynku biznesowego Warszawy i Krakowa w latach 2012-2019 .....	61
<b>Agata SADKIEWICZ, Agnieszka ZIELEŃ</b> Wpływ kluczowych inwestycji na rozwój miasta Nowy Sącz .....	75



## Wstęp

Opracowanie pt. *Spoleczeństwo XXI wieku. Ludzie, gospodarka, klimat. Wyzwania dla rozwoju miast* stanowi zbiór studenckich prac naukowych, będących efektem zorganizowanego w dniach 4-6 grudnia 2019 roku XVII Ogólnopolskiego Sympozjum Kół Naukowych. Wydarzenie odbywa się corocznie, a jego organizatorami były: Koło Naukowe Rozwoju Regionalnego i Koło Naukowe Marketer, działające w Instytucie Ekonomicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu. Warto podkreślić, że przez swoją cykliczność Sympozjum wpisało się już w tradycję Uczelni i cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony studentów z całej Polski. W wydarzeniu wzięli udział studenci z siedmiu uczelni: Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, Politechniki Warszawskiej, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu. Podczas Sympozjum jego uczestnicy wygłosili 24 referaty w następujących obszarach tematycznych:

- 1) Wyzwania społeczne w zmieniającym się świecie.
- 2) Potencjał innowacyjny polskich miast i regionów.
- 3) Trendy w rozwoju procesów urbanizacyjnych, miasta przyszłości.
- 4) Społeczne i gospodarcze następstwa zmian klimatycznych.
- 5) Sport, turystyka, zdrowie.

Patronat honorowy nad wydarzeniem objął Prezydent Miasta Nowego Sącza Ludomir Handzel.

Wyjątkowy charakter niniejszej publikacji wynika z faktu, że autorami zawartych w nim artykułów są ludzie młodzi – liderzy studenckiego ruchu naukowego szkół wyższych. Studenci prowadzą badania własne i opracowują ich wyniki samodzielnie lub we współpracy z pracownikami naukowymi uczelni macierzystej. Częstokroć prace nad publikacją stanowią pierwszy kontakt studenta z badaniami naukowymi w praktyce, niejednokrotnie skutkując związaniem dalszej kariery życiowej z pracą naukową.

W swoich pracach autorzy podejmują aktualne zagadnienia społeczno-ekonomiczne o charakterze zarówno teoretycznym, jak i empirycznym, dotyczące:

- organizacji przedsięwzięć eventowych;
- możliwości wykorzystania kanałów melioracyjnych na potrzeby rozwoju turystyki wodnej;
- lesistości jako czynnika ochrony środowiska na przykładzie Polski;
- produktu turystycznego na przykładzie miasta i gminy Stary Sącz;
- analizy rynku biznesowego Warszawy i Krakowa w latach 2012-2019;
- wpływu kluczowych inwestycji na rozwój miasta Nowy Sącz.

Należy zauważyć, że tematy podjęte przez młodych przedstawicieli nauki są zróżnicowane. Wszystkie przedłożone prace zawierają samodzielne oceny omawianych zagadnień, a ponadto wielu autorów prezentuje wyniki przeprowadzonych badań, co jest niewątpliwie istotnym walorem niniejszej publikacji.

Pierwsze opracowanie, autorstwa Aleksandry Lang, odnosi się do próby odpowiedzi na pytanie: Do czego może być przydatna wiedza z zakresu zarządzania projektami w kontekście organizacji przedsięwzięć eventowych? Niniejsza praca koncentruje się na problematyce zarządzania projektami, wykorzystując jako źródło informacji zebrane dane i informacje pozyskane w ramach przeprowadzonych badań własnych.

Kolejne opracowanie (Aleksandra Szychta) nawiązuje do projektu Ekomarina Kosakowo, który obejmuje budowę kanału zakończonego śluzą, przystani z miejscem dla jachtów i sieci kanałów. Autorka za cel obrała sobie ocenę niniejszej inwestycji pod kątem jej pozytywnego wpływu na rozwój gminy Kosakowo. Nadbałtycka inwestycja została porównana do podobnych rozwiązań istniejących już w Holandii, Niemczech i Chinach.

Następny artykuł dotyczy lesistości jako czynnika ochrony środowiska na przykładzie Polski. Autorki – Agnieszka Jarzab i Wiktoria Szewczyk – prezentują politykę leśną Polski w oparciu o analizę obowiązujących norm prawa międzynarodowego, zasad zrównoważonego rozwoju oraz Krajowego Programu Zwiększania Lesistości. Udowadniają, że lasy i gospodarka leśna nabierają coraz większego znaczenia dla działań na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

O produkcie turystycznym traktuje artykuł autorstwa Wiktorii Szewczyk. Podjęto w nim próbę usystematyzowania produktów turystycznych miasta i gminy Stary Sącz, jak również oceny oferty miasta pod kątem atrakcyjności turystycznej.

Kolejny artykuł zawarty w opracowaniu odnosi się do zagadnienia turystyki biznesowej. Autor, Piotr Karczewski, przeprowadza analizę porównawczą potencjału biznesowego, w tym rynku hotelowego Warszawy i Krakowa w latach 2012-2019, dowodząc, że wskazane miasta posiadają odpowiedni potencjał turystyczny dla rozwoju turystyki biznesowej.

Agata Sadkiewicz i Agnieszka Zieleń w swoim artykule podejmują z kolei zagadnienie wpływu inwestycji na rozwój miasta. Zdaniem autorek realizowane przedsięwzięcia inwestycyjne rzutują na całościowy rozwój miasta, ponieważ przesądzają o zmianach w jego obszarze gospodarczym, społecznym oraz przestrzennym. Zagadnienia badawcze poprzedzone zostały charakterystyką podstaw prawnych związanych z inwestycjami realizowanymi na poziomie gminnym oraz regulacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

Powyższe prace prezentują oryginalne podejścia do omawianych zagadnień i indywidualne przemyślenia, nawiązujące do teorii zawartych w literaturze przedmiotu. Wyrażamy nadzieję, że zawarte w artykułach rozważania zdobędą szerokie grono czytelników zainteresowanych aktualnymi problemami społeczno-ekonomicznymi.

Joanna Marcisz  
Marek Reichel

**Aleksandra LANG**

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

## **ORGANIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ EVENTOWYCH – WYNIKI BADAŃ WŁASNYCH**

### **Streszczenie**

W artykule podjęto próbę wskazania podobieństw i różnic zachodzących pomiędzy organizacją wydarzeń eventowych a zarządzaniem projektami. Artykuł stanowi odpowiedź na następujące pytanie: Do czego może przydać się i w czym może pomóc wiedza z zakresu zarządzania projektami w kontekście organizacji przedsięwzięć eventowych? Niniejsza praca koncentruje się na problematyce zarządzania projektami, wykorzystując jako źródło informacji zebrane dane i informacje pozyskane w ramach przeprowadzonych badań własnych.

**Słowa kluczowe:** projekt, zarządzanie projektami, organizacja wydarzeń eventowych.

### **Summary**

The article attempts to assess the similarities and differences between the organization of events and the project management. The article answers the following questions: Can events be treated as projects? What can the knowledge of project management be useful for and how? This work focuses on presenting this issues using the collected data and information obtained during own research as a source of information.

**Key words:** project management, organization of event events, results of own research.

### **Wprowadzenie**

Organizacja wydarzeń eventowych związana jest z wieloma aspektami, wśród których wymienić można chociażby: konieczność zadbania o bezpieczeństwo, odpowiednie atrakcje, oprawę muzyczną, odpowiednie dla danych grup wiekowych dodatkowe udogodnienia czy promocję w mediach i kanałach komunikacji. Event składa się jednak, oprócz tych fizycznych elementów, także z aspektów estetycznych, emocjonalnych, duchowych.

Czy eventy można traktować jako projekty? Do czego może przydać się i w czym może pomóc wiedza z zakresu zarządzania projektami? Niniejsza praca koncentruje się na problematyce zarządzania projektami, wykorzystując jako źródło informacji zebrane dane oraz informacje pozyskane w ramach przeprowadzonych badań własnych.

### **1. Istota zarządzania projektami**

Dzisiejszy świat to ciągła pogoń za nową pracą, pieniędzmi, spełnianiem swoich marzeń i ambicji. Na poszczególne działania ludzie jednak mają coraz mniej czasu. Każdy chce mieć wszystko pod kontrolą, dlatego tak istotne stało się planowanie, organizacja, monitorowanie oraz kontrola kolejnych działań, a jeśli jeszcze dodamy do tego właściwą motywację, okazuje się, że w sposób naturalny i całkowicie intuicyjny dążymy do procesu, który od lat znany jest pod pojęciem „zarządzanie”.

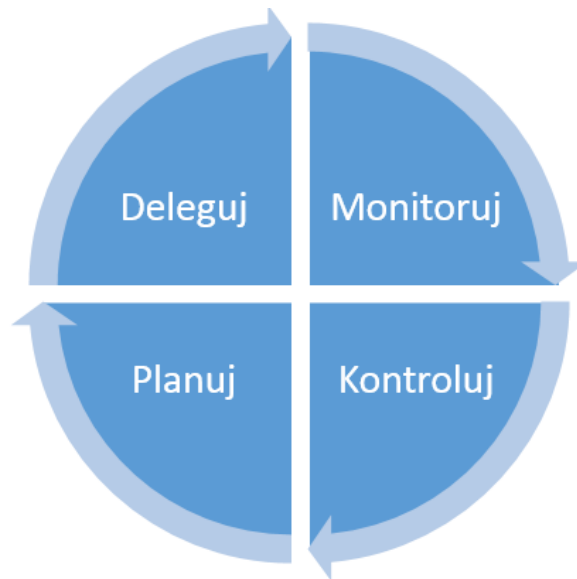
Zarządzanie projektami jest obecne w dzisiejszej praktyce zarządzania w niemalże wszystkich dziedzinach biznesu, poczynając od projektów kosmicznych i wojskowych, z których wywodzą się nowożytnie projekty, poprzez szeroką gamę typowych obszarów projektowych, takich jak branża IT, konsulting, budownictwo, programy i projekty sfery rządowej oraz organizacji międzynarodowych (ONZ, Unia Europejska, NATO i inne), na wschodzących obszarach PM, takich jak opieka zdrowotna i branża farmaceutyczna, kończąc. O szerokim zainteresowaniu zarządzaniem projektami świadczy profil branżowy członków największej, międzynarodowej organizacji z obszaru zarządzania projektami Project Management Institute, skupiającej ponad 240 tys. członków ze 160 krajów (Wyrozębski, 2012, s. 11). Aby mówić o zarządzaniu projektami, najpierw należy zdefiniować pojęcie samego projektu. W literaturze przedmiotu funkcjonuje wiele jego różnych definicji. Termin „projekt” odnoszony jest najczęściej do jednorazowych przedsięwzięć o określonym celu, zakresie i czasie trwania. Określa się nim różne działania podejmowane przez przedsiębiorstwa: wdrażanie systemu informatycznego, budowa hali montażowej, modernizacja linii produkcyjnej, stworzenie nowego produktu lub usługi, wprowadzanie na rynek nowego produktu, restrukturyzacja, wprowadzenie nowego systemu rachunku kosztów i wiele, wiele innych. Projekty realizowane są nie tylko w przedsiębiorstwach, ale także na arenie politycznej np. kampania o urząd polityczny, kulturalnej np. trasa koncertowa zespołu muzycznego i w wielu innych sferach życia człowieka (Łada, Kozarkiewicz, 2010, s. 12). Na potrzeby niniejszego artykułu przytoczono definicję R. Wysockiego: „Projekt to sekwencja niepowtarzalnych, złożonych i związanych ze sobą zadań mających wspólny cel, przeznaczonych do wykonania w określonym terminie bez przekraczania ustalonego budżetu, zgodnie z założonymi wymaganiami” (2014, s. 38). W literaturze przedmiotu często możemy znaleźć skrót SMART, którym określane są atrybuty, czyli cechy charakterystyczne projektów. Należą tutaj:

- specyficzność – projekt musi być specyficzny, co oznacza, że jest to szereg czynności wprowadzający zmiany;
- mierzalność – to przede wszystkim wyznaczanie skali oceny pewnych czynników;
- ambitność i wielofunkcyjność – oznaczające, że musi on być czymś ponad to, co uznawane jest za standardowe i normalne, musi wprowadzać coś nowego;
- realność – czyli tworzenie i wyznaczanie zadań, które są w zasięgu możliwości;
- tymczasowość – oznaczająca skończony czas realizacji projektu, ale zakładająca długotrwałość jego efektów (Trocki, Gucza, 2003, s. 57-58).

Kolejne pojęcie wymagające wyjaśnienia to „zarządzanie projektami”. Co to znaczy zarządzać projektem? O popularności tego terminu świadczy fakt, że jest jednym najczęściej wyszukiwanych zagadnień związanych z tematyką zarządzania oraz organizacji w wyszukiwarce Google. Definiowane jest jako zbiór czynności/kroków, jakie należy wykonać i podjąć, aby osiągnąć założone cele główne oraz pośrednie w założonym czasie. Do najważniejszych jego etapów należą:

- planowanie – czyli przygotowanie celu, który powinien zostać osiągnięty;
- delegowanie – podział poszczególnych zadań, obowiązków oraz rodzajów odpowiedzialności;
- monitorowanie – sprawdzanie przebiegu realizacji kolejnych kroków;
- kontrolowanie – prowadzenie działań z zakresu koordynowania i dostosowywania działań do potrzeb.





Rysunek 1. Działania składające się na zarządzanie projektem.  
Źródło: opracowanie własne.

Samo pojęcie „zarządzanie projektem” związane jest ściśle z wojennym projektem pn. „Manhattan”, który miał miejsce w latach 40. ubiegłego wieku. Wszelkie informacje z nim związane pozostawały tajemnicą, gdyż dotyczył on prób zbudowania bomby atomowej. Do najważniejszych projektów, mających znaczący wpływ na rozwój metod zarządzania projektami, należą, m.in. (Szwabe, 2007, s. 44):

- w latach 40. XX wieku – Manhattan Engineering District Project: bomba atomowa;
- w latach 50. XX wieku – kolorowy telewizor: USA;
- w latach 60. XX wieku – program Apollo: NASA;
- w latach 70. XX wieku:
  - Reaktor SNR
  - Reaktor raketowy Ariene
  - Myśliwiec Tornado;
- w latach 80. XX wieku:
  - Airbus A320
  - Komputer osobisty IBM;
- w latach 90. XX wieku:
  - Jagger 90 Spacelab.

Warto dodać, że wyróżnia się trzy najważniejsze metody zarządzania projektami, a są to: zarządzanie tradycyjne, zarządzanie zwinne, zarządzanie ekstremalne.

Pierwsze, czyli tradycyjne, podejście często nazywane jest również kaskadowym lub inżynierskim. Projekt można w nim podzielić na fazy lub etapy. Początkowe z nich to etapy związane z inicjacją oraz planowaniem, a późniejsze to fazy realizacji oraz jednoczesnego monitorowania. Zarządzanie to określa się w czterech wymiarach: zakres, czas wykonania, budżet oraz jakość (przedstawione już na rysunku 2). Dodatkowo pojawia się tutaj wiele innych obszarów wiedzy, m.in.: zarządzanie komunikacją, ryzykiem, kapitałem ludzkim. Za przykład takiego podejścia można uznać np. metodykę PRINCE2 (Semik-Żbikowska, 2010, s. 56).

W podejściu zwinnym, tzw. agile, projekt rozpatrywany jest jako zbiór niewielkich zdań, ale ich zakres ulega ciągłym zmianom, które mają pozwolić jak najlepiej odpowiedzieć na potrzeby klienta. Realizacja celu, a nie planu, to podejście często stosowane w projektach informatycznych oraz internetowych. W kaskadowym podejściu plan działań zakładałby etapy, w ramach których trzeba tworzyć produkt według kolejnych wytycznych i na końcu zleceniodawca otrzymałby produkt. W podejściu zwinnym najpierw otrzyma on podstawową jego wersję, która będzie z czasem udoskonalana według jego potrzeb oraz wytycznych ([www.ipma.pl](http://www.ipma.pl), dostęp: 20.11.2020).

Podejście ekstremalne jest stosowane, gdy nie jest jasno sprecyzowany cel projektu ani nie można określić planu jego przebiegu. Przykładem takiego podejścia są najczęściej prace naukowo-badawcze. Osoby prowadzące analizy oraz eksperymenty nie mogą przewidzieć, co będzie efektem finalnym prac, ani tym bardziej kiedy dobiegną one końca. Pomimo tak dużej ilości niewiadomych, nadal można zarządzać tego typu projektami, jednak kierowanie ludźmi, wydatkami i harmonogramem musi być elastyczne, aby dostosowywać je do zachodzących zmian (Jałocha, 2011, s. 34).

## 2. Przyjęte założenia

Głównym celem badań własnych było uchwycenie relacji i wykazanie zależności pomiędzy organizacją przedsięwzięć eventowych a organizacją przebiegu zarządzania projektami. Aby móc zrealizować główny cel, należy postawić następujące cele szczegółowe:

- poznanie zależności pomiędzy optymalizacją aspektów: czas, koszt, jakość, wielkość eventu;
- zbadanie, czy cel eventu powinien być zgodny z zasadami SMART;
- zbadanie postrzegania przedsięwzięcia eventowego w kontekście projektu wśród uczestników eventów;
- zbadanie świadomości zależności pomiędzy przedsięwzięciem eventowym a projektem wśród organizatorów eventów;
- zbadanie popularności poszczególnych rodzajów eventów.

Aby zbadać przedstawiony cel główny, założono następującą hipotezę główną: Organizacja i zarządzanie przedsięwzięciem eventowym jest zbieżne z organizacją i zarządzaniem projektem.

Aby udowodnić postawioną hipotezę główną, należy wykazać prawdziwość hipotez szczegółowych:

- Podczas organizacji eventu należy optymalizować koszt, czas i zakres, tak samo jak przy zarządzaniu projektem.
- Cel eventu powinien być zgodny z zasadami SMART, co pozwala lepiej zorganizować takie przedsięwzięcie.
- Organizatorzy mają świadomość zależności pomiędzy organizacją przedsięwzięcia eventowego a zarządzaniem projektem.
- Popularne są duże i dobrze zorganizowane eventy.

Zgodnie z zasadą triangulacji metodologicznej, analiza została dokonana w oparciu o badania pierwotne i wtórne. W pracy skorzystano z analizy informacji nabytych podczas uczestnictwa w działaniach związanych z organizacją eventów. Przeprowadzona została także sonda diagnostyczna, która miała na celu zebranie informacji potrzebnych do analizy podjętej problematyki. Jako główne narzędzie pozwalające uzyskać pożądane informacje i dane posłużyła ankieta (załącznik I), a narzędziem wspomagającym był sondaż oraz wywiad pogłębiony, w szczególności z osobami, które zajmują się organizacją przedsięwzięć eventowych.

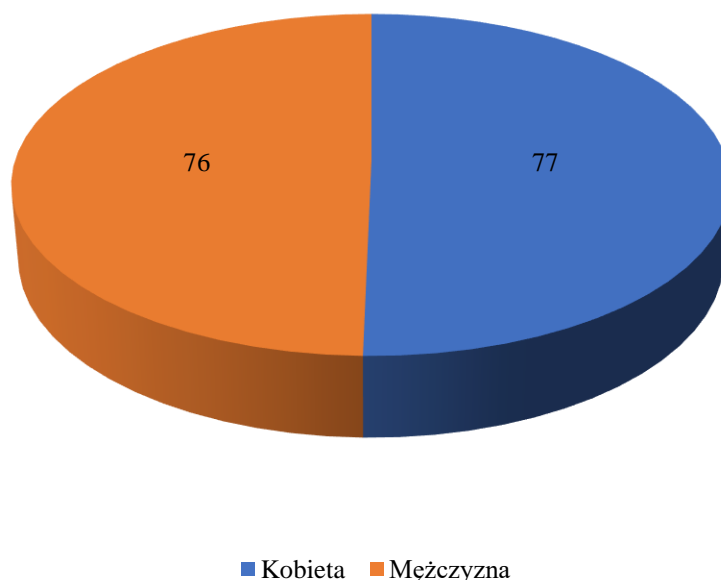
Pomimo zróżnicowania grupy badawczej, głównymi respondentami były osoby, które często uczestniczą w przedsięwzięciach eventowych. Aby zapewnić dogłębne wyjaśnienie postawionych problemów, w badaniu wzięły udział także jednostki związane z organizacją tego typu wydarzeń. Mają one bogate doświadczenie w przygotowywaniu różnego rodzaju eventów i każda z nich związana jest z nieco innym typem działalności – nie są to osoby współpracujące ze sobą w ramach jednej agencji eventowej lub innej jednostki organizacyjnej.

### 3. Analiza wyników badania ankietowego i wywiadów

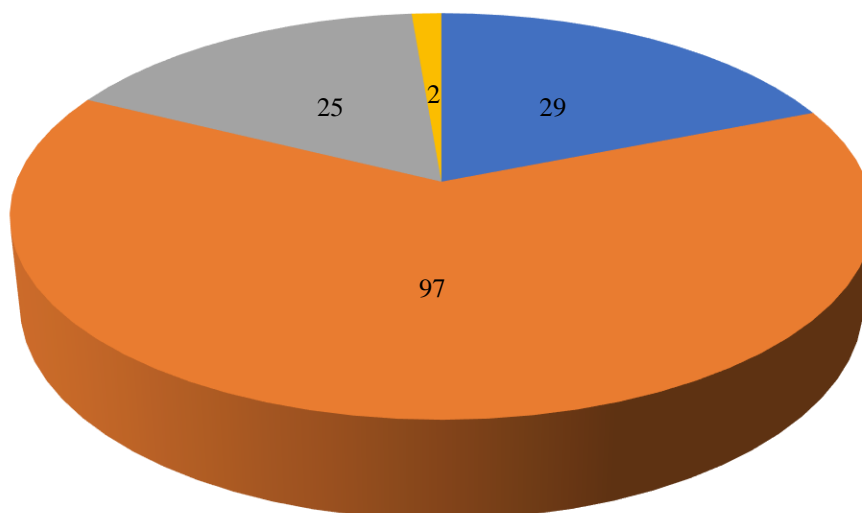
Aby zbadać, jaką rolę odgrywa zarządzanie projektami w organizacji przedsięwzięć eventowych, w dniach 3-27 kwietnia 2019 roku przeprowadzona została ankieta na zróżnicowanej grupie badawczej. Dzięki uprzejmości firmy SoundSpectrum Events, a także zaprzyjaźnionych z nią firm, ankieta mogła zostać przeprowadzona podczas eventów, których SoundSpectrum Events był organizatorem.

Rysunki 2-6 pokazują zróżnicowanie grupy 153 ankietowanych pod względem:

- płci – grupa była podzielona niemal na pół (rysunek 2);
- wieku – największą grupę stanowili respondenci wieku 20-25 lat, a najmniej liczną w wieku powyżej 40 lat (rysunek 3);
- wykształcenia – najliczniejsza grupa to osoby studiujące (rysunek 4);
- miejsca zamieszkania – zdecydowana większość to osoby mieszkające w mieście (rysunek 5);
- sposobu uczestnictwa w wydarzeniu – udział w ankiecie oprócz uczestników wzięło także 7 organizatorów (rysunek 6).



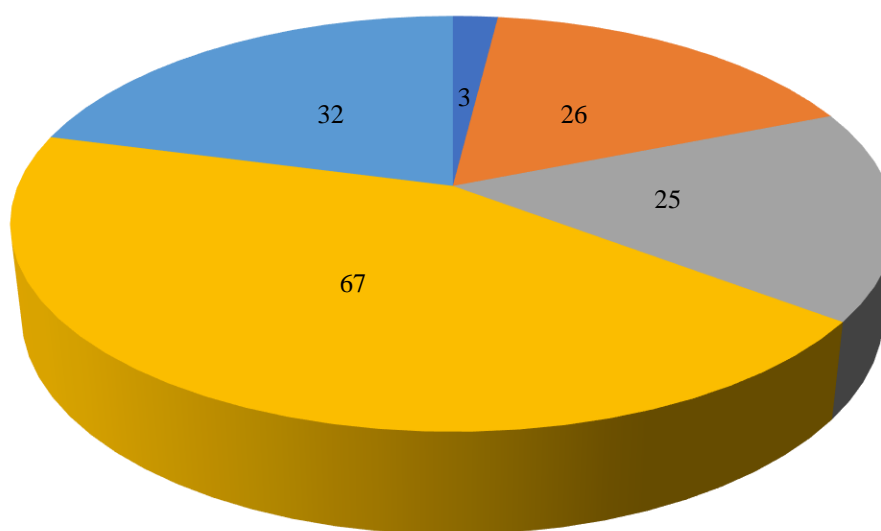
Rysunek 2. Zróżnicowanie grupy badawczej pod względem płci.  
Źródło: badania własne.



■ 16- 20 lat ■ 20-25 lat ■ 26-40 lat ■ 41 lat i więcej

Rysunek 3. Zróżnicowanie grupy badawczej pod względem wieku.

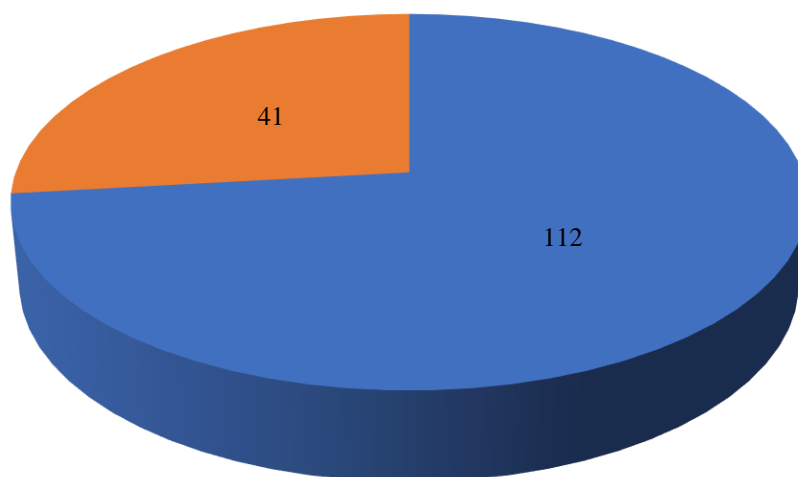
Źródło: badania własne.



■ Podstawowe ■ Zawodowe ■ Średnie ■ W trakcie studiów ■ Wyższe

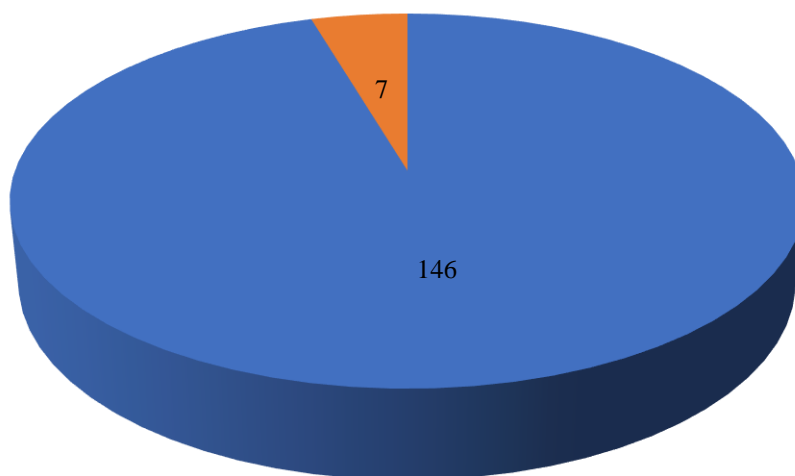
Rysunek 4. Zróżnicowanie grupy badawczej pod względem wykształcenia.

Źródło: badania własne.



■ Miasto ■ Wieś

Rysunek 5. Zróżnicowanie grupy badawczej pod względem miejsca zamieszkania.  
Źródło: badania własne.



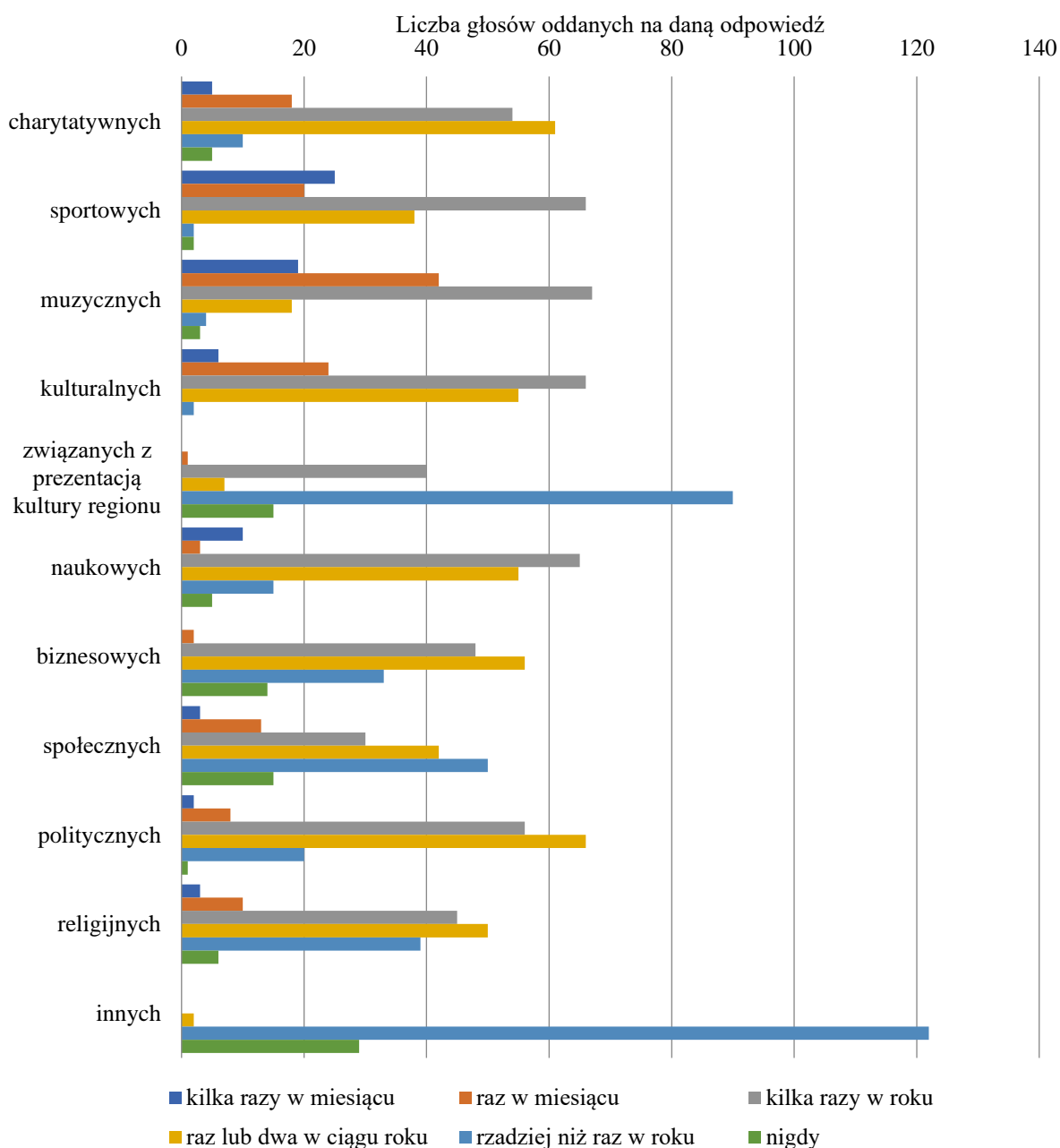
■ Uczestnik ■ Organizator

Rysunek 6. Zróżnicowanie grupy badawczej pod względem rodzaju uczestnictwa.  
Źródło: badania własne.

#### 4. Wyniki badań i ich interpretacja

Pierwsze pytanie koncentrowało się na rodzajach wydarzeń, w których ankietowani biorą udział. Najczęściej oznaczano odpowiedź: co najmniej raz w roku (odpowiedź kilka oraz raz lub dwa razy w roku) (rysunek 7).

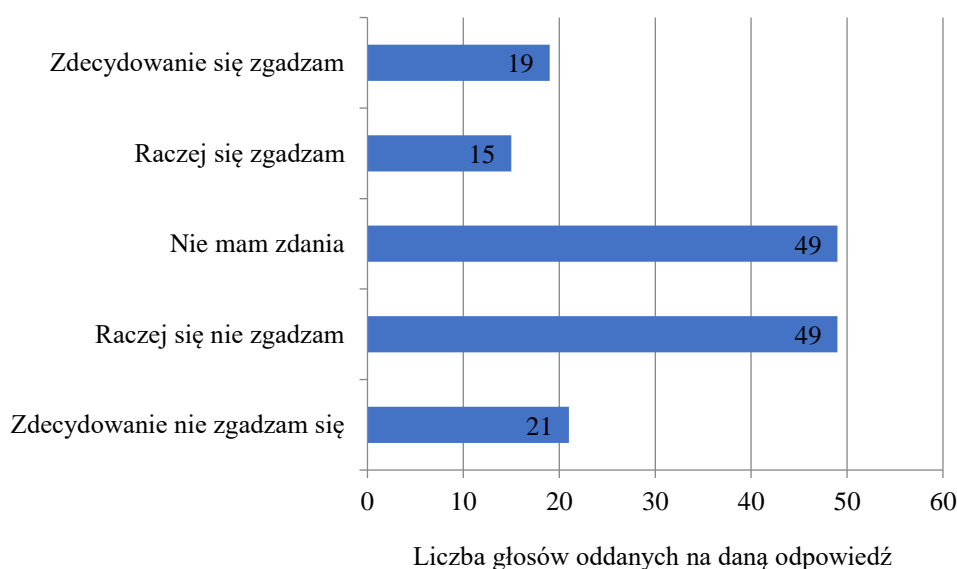
Do najpopularniejszych wydarzeń należą te sportowe, muzyczne, kulturalne oraz charytatywne, zaś najmniejszym zainteresowaniem cieszą się związane z aspektami społecznymi i prezentacją kultury regionu. Z dodatkowych informacji, które pozyskane zostały od osób zajmujących się organizacją różnego rodzaju eventów, a także z analizy zależności pomiędzy metryką a udzielanymi odpowiedziami wynika, że wydarzenia związane z muzyką są popularne wśród osób do 25. roku życia, najczęściej studentów.



Rysunek 7. Częstotliwość udziału w poszczególnych rodzajach eventów.

Źródło: badania własne.

Wśród osób pracujących zawodowo popularniejsze okazały się jednak wydarzenia sportowe i charytatywne. Jak podkreśliła jedna z osób, która często współorganizuje wydarzenia o charakterze dobroczynnym, osoby samodzielnie finansowo, pomimo podobnego wieku z osobami niepracującymi, wykazują się większą dojrzałością emocjonalną i częściej uczestniczą nie tylko jako goście, ale też jako wolontariusze w organizacji eventów charytatywnych. Eventy polityczne są natomiast tymi, które budzą najbardziej skrajne emocje zarówno wśród uczestników, jak i osób, które interesują się tego typu wydarzeniami.



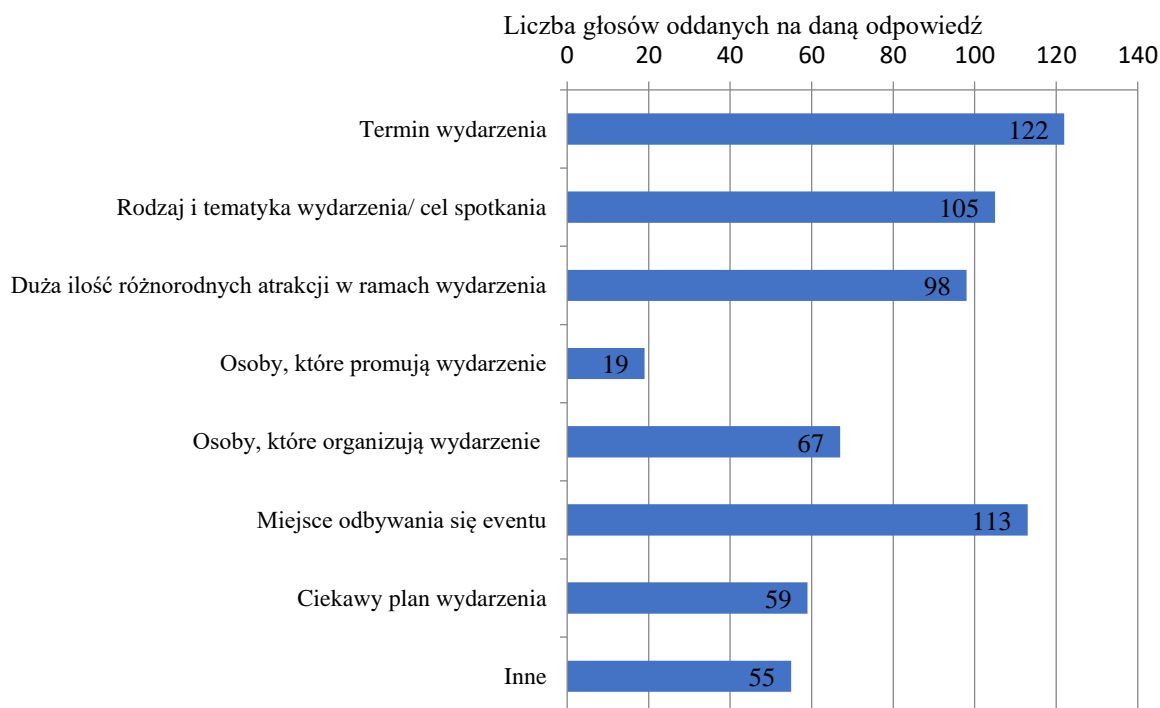
Rysunek 8. Opinia na temat następującego stwierdzenia: „Znajomość zarządzania projektami odgrywa bardzo ważną rolę w organizacji przedsięwzięć eventowych”.

Źródło: badania własne.

Po pytaniu o rodzaje eventów i częstotliwość uczestnictwa w poszczególnych z nich, w kolejnej części zostało zadane pytanie o prawdziwość stwierdzenia, że zarządzanie projektami odgrywa dużą rolę w zarządzaniu eventami (rysunek 8). 7 osób, które związane są z eventami, jak i ich organizatorzy zdecydowanie zgodzili się z tym zdaniem. Największa liczba badanych zaznaczyła odpowiedź: nie mam zdania oraz raczej nie zgadzam się z tym stwierdzeniem. Po przeprowadzeniu rozmowy z większością osób i analizie kolejnych pytań, okazało się, że słowo projekt jest często niewłaściwie pojmowane i najczęściej kojarzy się z projektami unijnymi lub projektami związanymi z aktywnością inwestycyjną samorządów terytorialnych.

Rysunek 9 przedstawia czynniki, które mają wpływ na atrakcyjność poszczególnych eventów, a co za tym idzie – pozwala zweryfikować, co wpływa na decyzję o chęci uczestnictwa w danym wydarzeniu. Najważniejsze okazały się czas i miejsce, a najmniej istotne są osoby, które promują wydarzenie. Wśród innych czynników najczęściej wymieniano nietypową tematykę lub możliwość spotkania swoich idoli. Jak podkreślają organizatorzy, bardzo ważne okazują się także dodatkowe atrakcje dla dzieci, gdy chodzi o wydarzenia ogólnodostępne, a w przypadku koncertów możliwość uczestnictwa osób od 16. roku życia po okazaniu pisemnej zgody rodziców – jednak okazuje się, że takie rozwiązania generują także sporo problemów z młodzieżą, która niejednokrotnie fałszuje oświadczenia, z czym związanych jest wiele anegdot przekazywanych sobie wśród organizatorów.

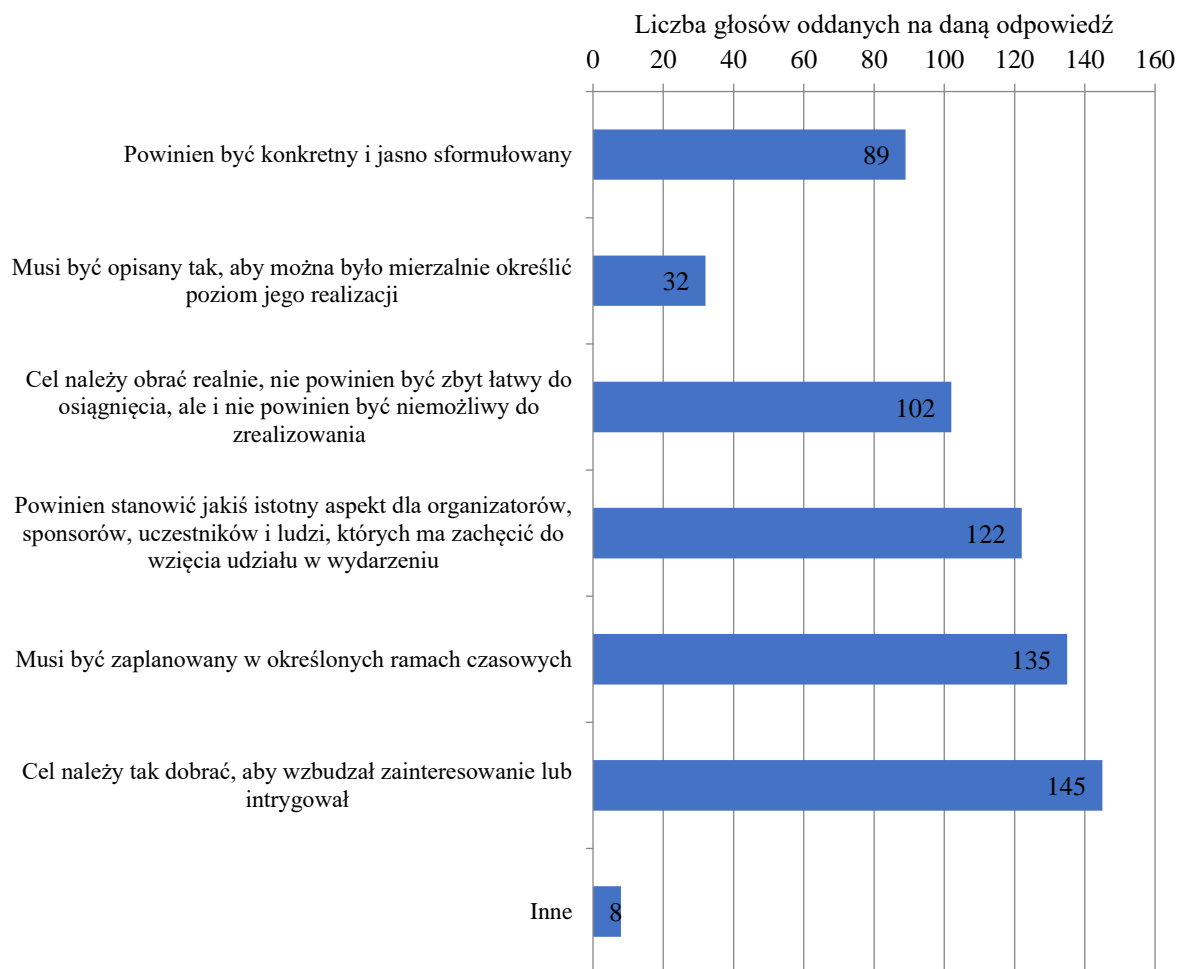
Z udzielonych odpowiedzi wynika również, że ankietowani najczęściej wybierają eventy, które są łatwo dostępne – w dogodnej lokalizacji i pasującym terminie, a dopiero na kolejnym miejscu pojawiają się cel i tematyka oraz atrakcje. Pokazuje to zatem potrzebę uczestnictwa w eventach z pominięciem czasem głównego celu i przeznaczenia wydarzenia – „uczestnictwo dla uczestniczenia”.



Rysunek 9. Czynniki mające wpływ na atrakcyjność eventów (pytanie wielokrotnego wyboru).  
Źródło: badania własne.

Rysunek 10 prezentuje odpowiedzi na pytanie w odniesieniu do celu eventu – niemal wszystkie (poza odpowiedzią o mierzalność celu) uzyskały zdecydowaną większość głosów. Poszczególne warianty, które można było zaznaczyć, odpowiadały zasadom SMART. Co ważne, osoby, które pracują przy organizacji, mówią, że najczęściej celem jest uzyskanie określonej kwoty, czy to w celach zarobkowych, czy aby móc pokryć pewne założone wsparcie (w przypadku eventów charytatywnych). Okazuje się więc, że także mierzalność celu wydarzenia jest bardzo ważna. Pozwala to pokazać, że założenia organizacji przedsięwzięć eventowych powinny spełniać, w większym lub mniejszym stopniu, zasady SMART. Grupa organizatorów podkreślała też, że dobrze zaplanowane i skoordynowane działania są konieczne, aby osiągnąć cel. Zawsze pamiętają, co chcą zrealizować i nawet jeśli nie stosują się do zasad SMART świadomie, to mają poczucie konieczności ich stosowania w sposób intuicyjny, co wynika z ich doświadczeń i zdarzeń z przeszłości, z jakimi mieli styczność.

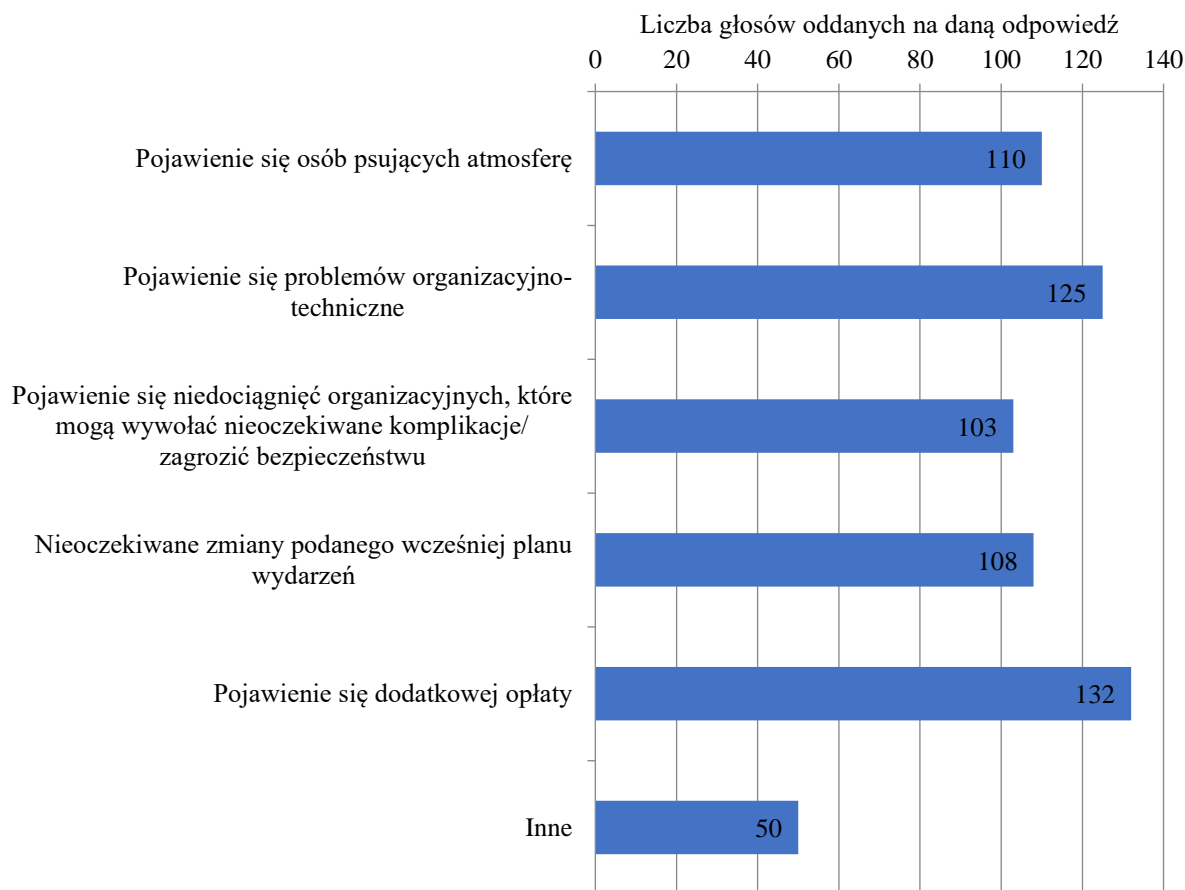




Rysunek 10. Odpowiedź na pytanie, jakie cechy powinien spełniać cel eventu (pytanie wielokrotnego wyboru).

Źródło: badania własne.

Oprócz czynników, które wpływają na przygotowanie eventu, konieczne jest także przeciwdziałanie czynnikom negatywnym, czyli takim, które mają wpływ na to, jak wydarzenie odbierają jego uczestnicy (rysunek 11). Jak się okazuje, wszystkie odpowiedzi zostały zaznaczone przez ponad 65% ankietowanych, znaczna grupa (50 osób) wskazała, że istnieją jeszcze inne niż te wymienione. Najwięcej osób zaznaczyło, że przeszkadzają im dodatkowe opłaty, a najmniej, że niedociągnięcia mające wpływ na bezpieczeństwo. Z informacji, jakie najczęściej docierają do organizatorów, wynika, że osoby biorące udział w różnego rodzaju przedsięwzięciach eventowych nie lubią, kiedy pojawiają się jakieś przeszkody w korzystaniu z wydarzenia w sposób pełny, czyli kiedy muszą za coś dodatkowo zapłacić lub coś się nie pojawia pomimo zapowiedzi. Najważniejsze zaś dla organizatorów jest to, aby unikać problemów, które mogą wpływać na bezpieczeństwo. Takie zagrożenia starają się oni usuwać od razu po ich zaobserwowaniu.



Rysunek 11. Elementy, które negatywnie wpływają na odbiór eventów (pytanie wielokrotnego wyboru).  
Źródło: badania własne.

Kolejne pytanie związane było z eventami, w jakich udział wzięli ankietowani w ostatnim czasie. Najczęściej wymieniali oni:

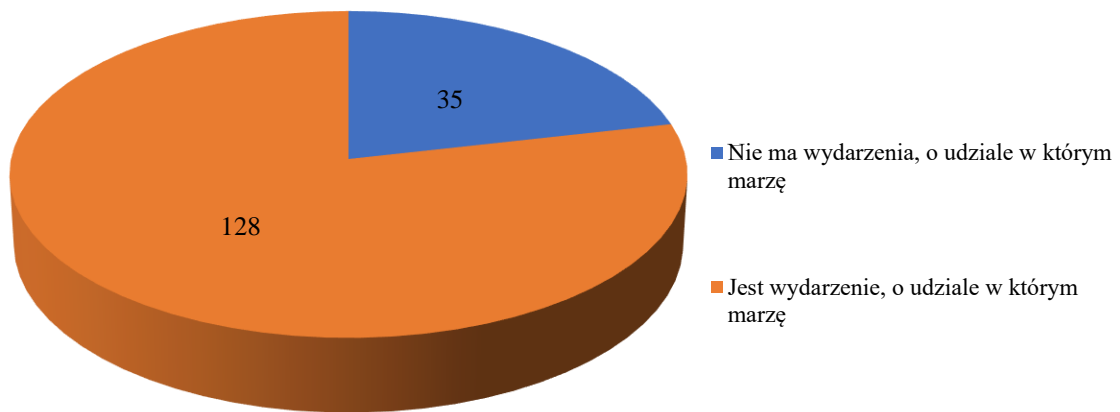
- wydarzenia o charakterze charytatywnym, np. finał WOŚP;
- eventy muzyczne, np. koncerty hiphopowe lub plenerowe;
- wydarzenia o charakterze sportowym, np. biegi, konkursy narciarskie;
- przedsięwzięcia związane z kulturą, np. wystawy.

Większość z podanych przykładów odbywała się w najbliższej okolicy, a wszystkie miały miejsce w województwie małopolskim. Większość z nich miała charakter ogólnodostępny, zaś wyjątkiem były koncerty, które odbywały się odpłatnie i miały ograniczenia wiekowe.

Następne pytanie dotyczyło eventów, w których osoby brały udział lub uważają, że warto w nich brać udział. Tutaj jako odpowiedzi najczęściej padły przykłady podane już we wcześniejszym pytaniu. Po zapytaniu o przyczynę, najczęściej okazywało się, że uczestnicy poszczególnych wydarzeń eventowych wybierali te, które związane są z ich zainteresowaniami i upodobaniami, na których mogą spotkać swoich przyjaciół bądź znajomych, co często wpływa na pozytywny odbiór danego eventu.

Wśród odpowiedzi pojawiały się także inne propozycje. Dotyczyły one najczęściej wydarzeń o charakterze: edukacyjnym, szkoleniowym, a także związanych z rywalizacją czy promocją kultury.

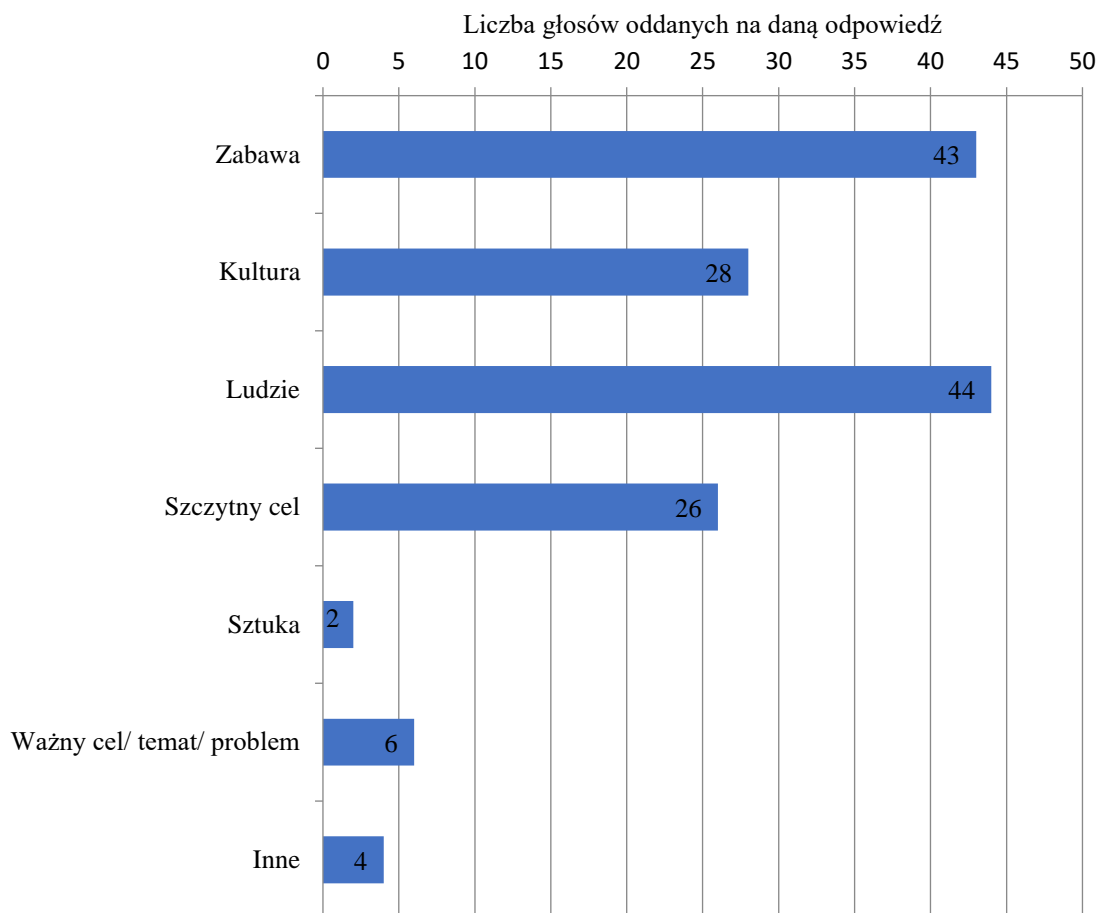
Ostatnia pozycja, czyli przedsięwzięcia eventowe związane z lokalną tradycją, są dość zaskakującą propozycją, ponieważ to właśnie ten rodzaj wydarzeń był najrzadziej odwiedzany przez osoby, które wypełniały ankietę. Jak się okazuje, tego rodzaju wydarzenia budzą spore zainteresowanie, jednak zazwyczaj wśród osób z zewnątrz. Osoby, które mieszkają w okolicy, są nimi mniej zainteresowane. Po rozmowie z organizatorami tego typu eventów, okazuje się jednak, że to lokalni mieszkańcy są najczęściej najbardziej zadowoleni z uczestnictwa, ponieważ dzięki nim odkrywają nieznane im dotąd oblicza dziedzictwa lokalnego.



Rysunek 12. Odpowiedź na pytanie o istnienie eventu, w którym uczestnictwo jest marzeniem ankietowanych.  
Źródło: badania własne.

Wykres na rysunku 12 ukazuje, że ponad 75% osób marzy o uczestnictwie w jakimś przedsięwzięciu eventowym. Najczęściej są to duże wydarzenia, które nie mają określonego miejsca ani czasu, a związane są z:

- preferowaną dziedziną sportu;
- zainteresowaniami;
- artystą muzycznym;
- osobowością sceniczną;
- wydarzeniem organizowanym cyklicznie;
- możliwością podjęcia pewnego wyzwania;
- możliwością odbycia podróży i przygód z tym związanych;
- znajomymi i przyjaciółmi, którzy mieli już możliwość bycia uczestnikami tego typu eventu.



Rysunek 13. Skojarzenia ze słowem „event”.  
Źródło: badania własne.

Dla osób, które uczestniczą w przedsięwzięciach eventowych, są one przede wszystkim możliwością spotkania ludzi i spotkań z ludźmi (rysunek 13). Niemal takiej samej grupie słowo „event” kojarzy się z zabawą. Odpowiedzi: Ważny cel/temat/problem oraz inne zaznaczyli organizatorzy tych wydarzeń. Jak sami podkreślają, słowo „event” kojarzy im się z radością ze zrealizowanych założeń i satysfakcją z ciężkiej pracy, która przyniosła efekty. Odpowiedzi na to pytanie pokazują, że dla uczestników najważniejsza jest możliwość uczestniczenia w ewencie z ludźmi i poczucie dobrej zabawy. Odpowiedzi osób, dzięki którym te wydarzenia się odbywają, wskazują dodatkowo, że aby inni mogli czerpać przyjemność z czegoś, potrzebny jest duży trud, wysiłek oraz zaangażowanie organizatorów.

### Podsumowanie – wnioski z przeprowadzonych badań

Przedstawione w pracy wyniki badań pozwalają wyciągnąć wnioski, że poza aspektami mierzalnymi, takimi jak wynik finansowy, liczba uczestników i innymi wartościami policzalnymi, event realizuje także cele niemierzalne. Są to przede wszystkim subiektywne odczucia poszczególnych uczestników. Co więcej, wyniki ankiety wskazują, że czynniki, na które najczęściej organizator nie ma wpływu, są największą zachętą do podjęcia uczestnictwa w danym wydarzeniu, jednak niedopełnienie organizacyjnych spraw znacząco wpływa na ocenę eventu.

Cel eventu powinien być konkretny, mierzalny, istotny, osiągalny i określony w czasie. Pomimo braku świadomości u części uczestników w kwestii tego, jak takie podejście do wydarzenia jest ważne, organizatorzy świetnie zdają sobie z tego sprawę. Za przykład może posłużyć cel jednego z koncertów charytatywnych: „Chcemy zbierać pieniądze na pomoc... w kwocie..., zbiórka musi zakończyć się do..., zebrane środki zostaną przeznaczone na leczenie...”. Takie sformułowanie celu eventu wpisuje się w założenia SMART, jednak mało kto jest tego świadomy.

Event według osób, które zajmują się jego przygotowaniem, prowadzeniem i późniejszym rozliczeniem, a także jego podsumowaniem, jest projektem. Dla nich każde takie wydarzenie to zbiór czynności i aktywności, które prowadzą do osiągnięcia celu, który jest jednorazowy, złożony i niepowtarzalny, co oznacza pełną zbieżność z definicją i rozumieniem projektu.

Największy wpływ na atrakcyjność eventu mają zatem ludzie, a dokładnie osoby, które współtowarzyszą uczestnikom. Potwierdza to więc tezę, że popularne są duże eventy, ponieważ to tam można spotkać znajomych lub ludzi, z którymi dawno ktoś nie miał kontaktu. Na negatywną ocenę wpływ zaś mają czynniki organizacyjne, co potwierdza dalszą część stwierdzenia o popularności dobrze przygotowanych i koordynowanych przedsięwzięć.

Po wykazaniu prawdziwości poszczególnych hipotez szczegółowych, można stwierdzić, że organizacja przedsięwzięć eventowych jest zbieżna z zarządzaniem projektami.

Po analizie wyników przeprowadzonych badań, a także rozmowie z wieloma osobami, które były zarówno uczestnikami, jak i organizatorami, można jednoznacznie podkreślić także, że każdy człowiek z większą lub mniejszą świadomością jest odpowiedzialny za zarządzanie projektami.

## **Bibliografia**

- Jałocha, B. (2011). *Podstawy zarządzania projektami – materiały szkoleniowe*. Kraków: GT Mentor.
- Łada, M., Kozarkiewicz, A. (2010). *Zarządzanie wartością projektów*. Warszawa: C.H. Beck.
- Semik-Żbikowska I. (red.). (2010). *PRINCE2: skuteczne zarządzanie projektami*. Londyn: TCO.
- Szwabe, M. (2007). *Zarządzanie projektami współfinansowanymi z funduszy publicznych: Planowanie i realizacja*. Kraków: Oficyna Wolters Kluwer Business.
- Trocki, M, Grucza, B. (2003). *Zarządzanie projektami*. Warszawa: PWE.
- Wyrozębski, P. (2012). Zarządzanie projektami. W: P. Wyrozębski, M. Juchniewicz, W. Metelski, *Wiedza, dojrzałość, ryzyko w zarządzaniu projektami. Wyniki badań*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
- Wysocki, R. (2018). *Efektywne zarządzanie projektami*. Gliwice: Helion.

[www.ipma.pl](http://www.ipma.pl).

## Załącznik I KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Szanowni Państwo,

Jestem studentką Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu. Zwracam się do Państwa z uprzejmą prośbą o wypełnienie poniższego kwestionariusza w celu zgromadzenia niezbędnych informacji, potrzebnych do napisania pracy licencjackiej odnośnie do roli projektów w realizacji przedsięwzięć eventowych. Ankieta jest krótka i całkowicie anonimowa. Pytania w ankiecie są jednokrotnego wyboru, z wyjątkiem tych, przy których w nawiasach podano inaczej. Pozyskane informacje będą przetwarzane zbiorczo i posłużą jedynie celom naukowym. Serdecznie zapraszam do wypełnienia ankiety i dziękuję za pomoc. ☺

*Event (ang.) – (po polsku wydarzenie, zdarzenie) – w rozumieniu branży eventowej – jest to wydarzenie zaplanowane i zorganizowane pod kątem ściśle określonego celu. Ten cel determinuje rodzaj wydarzenia, uczestników, miejsce, czas i niezbędne środki.*

1. Proszę o zaznaczenie własnej opinii na temat następującego stwierdzenia: „Znajomość zarządzania projektami odgrywa bardzo ważną rolę w organizacji przedsięwzięć eventowych”
- Zdecydowanie nie zgadzam się
  - Raczej się nie zgadzam
  - Nie mam zdania
  - Raczej się zgadzam
  - Zdecydowanie się zgadzam

2. Jak często uczestniczy Pan/Pani w różnego rodzaju eventach jako uczestnik (w każdym wierszu proszę postawić X w odpowiedniej kolumnie)?

	kilka razy w miesiącu	raz w miesiącu	kilka razy w roku	raz lub dwa w ciągu roku	rzadziej niż raz w roku	nigdy
charytatywnych						
sportowych						
muzycznych						
kulturalnych						
związanych z prezentacją kultury regionu						
naukowych						
biznesowych						
społecznych						
politycznych						
religijnych						
innych, jakich? .....						

3. Proszę o zaznaczenie własnej opinii na temat następującego stwierdzenia: „Znajomość zarządzania projektami odgrywa bardzo ważną rolę w organizacji przedsięwzięć eventowych”
- Zdecydowanie nie zgadzam się
  - Raczej się nie zgadzam
  - Nie mam zdania
  - Raczej się zgadzam
  - Zdecydowanie się zgadzam
4. Co uważa Pan/Pani za najważniejsze organizacjom przedsięwzięć eventowych (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)?
- Termin organizacji
  - Rodzaj i tematyka wydarzenia/cel spotkania
  - Duża ilość różnorodnych atrakcji
  - Osoby, które promują
  - Osoby, które organizują wydarzenie
  - Miejsce odbywania się eventu
  - Plan wydarzenia
  - Inne, jakie? .....
5. Gdyby Pan/Pani miał/-ła zająć się organizacją przedsięwzięcia eventowego, to jego cel powinien spełniać które z poniższych cech (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)?
- Powinien być konkretny i jasno sformułowany
  - Musi być opisany tak, aby można było mierzalnie określić poziom jego realizacji
  - Cel należy obrać realnie, nie powinien być zbyt łatwy do osiągnięcia, ale i nie powinien być niemożliwy do zrealizowania
  - Powinien stanowić jakiś istotny aspekt dla organizatorów, sponsorów, uczestników i ludzi, których ma zachęcić do wzięcia udziału w wydarzeniu
  - Musi być zaplanowany w określonych ramach czasowych
  - Cel należy tak dobrać, aby wzbudzał zainteresowanie lub intrygował
  - Inne, jakie? .....
6. Proszę dokończyć zdanie: Najbardziej nie lubię, gdy na evencie, w którym biorę udział (można zaznaczyć kilka odpowiedzi):
- Pojawiają się osoby psujące atmosferę
  - Pojawiają się problemy organizacyjno-techniczne
  - Pojawiają się niedociągnięcia organizacyjne, które mogą wywołać nieoczekiwane komplikacje/zagrozić bezpieczeństwu
  - Nie jest realizowany podany wcześniej plan wydarzeń
  - Pojawiają się dodatkowe opłaty
  - Inne, jakie?.....
7. Wymień 3 eventy w których Pan/Pani brała udział w ostatnim czasie:
- .....
  - .....
  - .....

8. Czy w Nowym Sączu lub okolicach są eventy w których bierze Pan/Pani udział, lub w których warto wziąć udział (proszę o podanie maksymalnie 3 odpowiedzi)?
- .....
  - .....
  - .....
9. Czy jest jakieś wydarzenie, o wzięciu udział w którym Pan/Pani marzy?
- Nie
  - Tak,  
jakie?.....
10. Z czym kojarzy się Panu/Pani słowo „event”?
- Zabawa
  - Kultura
  - Ludzie
  - Szczytny cel
  - Sztuka
  - Ważny cel/temat/problem
  - Inne, jakie? .....

## METRYCZKA

1. Płeć
- Kobieta
  - Mężczyzna
2. W eventach biorę udział jako
- Uczestnik
  - Organizator
3. Wiek
- 16-20 lat
  - 20-25 lat
  - 26-40 lat
  - 41 lat i więcej
4. Miejsce zamieszkania:
- Miasto
  - Wieś
5. Wykształcenie:
- Podstawowe
  - Zawodowe
  - Średnie
  - W trakcie studiów
  - Wyższe



**Aleksandra SZYCHTA**

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

## **ANALIZA MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA KANAŁÓW MELIORACYJNYCH NA POTRZEBY ROZWOJU TURYSTYKI WODNEJ**

### **Streszczenie**

Projekt Ekomarina Kosakowo obejmuje budowę kanału zakończonego śluzą, przystani z miejscem dla jachtów oraz sieci kanałów. Zakłada zagospodarowanie terenu wokół tzw. kanału głównego, tj. przekształcenie gruntów w działki budowlane i zagospodarowanie ich na funkcje usługowo-gastronomiczne. Głównym celem projektu jest tworzenie warunków dla ożywienia społecznego i gospodarczego. Realizacja projektu Ekomarina umożliwi wykorzystanie istniejących kanałów melioracyjnych na terenie gminy Kosakowo na potrzeby rozwoju turystyki wodnej.

**Słowa kluczowe:** kanał melioracyjny, turystyka, inwestycja, środowisko, woda.

### **Summary**

The Ekomarina Kosakowo project involves the construction of a canal ending in a lock. It's a marina with a space for and with a network of canals. The project assumes management of the area around the so-called main canal, i.e., transformation of the land into building plots and their development into service and catering functions. The main objective of the Project is to form conditions for social and economic recovery. The realization of the Ecomarina project will make it possible to use existing drainage channels in the Kosakowo commune for the development of water tourism.

**Key words:** drainage canal, tourism, investment, environment, water.

### **Wprowadzenie**

Kraj, w jakim przyszło nam mieszkać, cechuje się wieloma możliwościami, które daje przyroda. Na terenie Polski mamy dostęp do morza i gór, doświadczamy piękna z różnorodności krajobrazu, jaką dają nam cztery pory roku, a sama płaszczyzna wyjawia różnorodność terenu, jak np.: grunty orne, łąki, pastwiska, sady, lasy, grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi, grunty pod rowami, użytki ekologiczne. Klimat stanowi bardzo ważny aspekt, aby te wszystkie wyżej wymienione elementy przyrody mogły występować.

Grunty pod rowami są terenami charakteryzującymi się małym zainteresowaniem w kontekście zagospodarowania przestrzennego. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2018 roku, na terenie Polski grunty pod rowami stanowią 128 945 ha, a najwięcej ich znajduje się w województwach: mazowieckim, wielkopolskim, lubelskim, pomorskim oraz warmińsko-mazurskim, co stanowi 49,4% powierzchni wszystkich zlokalizowanych w kraju. Z tego względu w województwie pomorskim powstał pomysł na stworzenie czegoś innowacyjnego – Ekomariny, czyli inwestycji na miarę przyszłości, która będzie przedmiotem niniejszego opracowania.

Celem głównym projektu jest zagospodarowanie istniejących kanałów melioracyjnych i możliwość wykorzystania ich do stworzenia miejsca atrakcyjnego turystycznie, a w rezultacie mariny dla obiektów wodnych takich jak np. jachty. Współpraca pomiędzy branżą turystyczną i usługową podkreśli potencjał badanej inwestycji. W ramach głównego celu badawczego znajduje

się identyfikacja powiązanych podobnych inwestycji i określenie mocnych stron, jakie dają inwestycje w innych krajach, w tym badanie korzyści ich wykorzystania w różnych branżach gospodarki. Problem badawczy staje się bardzo aktualny, biorąc pod uwagę obecną kwestię lokalnej polityki wodnej w odniesieniu do konkretnego przykładu: projekt Ekomarina Kosakowo. Za obszar badawczy przyjęto teren gminy Kosakowo, bezpośrednio przy Zatoce Puckiej, choć obszar zagospodarowania inwestycji będzie również obejmował powierzchnie na Morzu Bałtyckim.

Celem artykułu jest próba zweryfikowania hipotezy o pozytywnym wpływie inwestycji projektu Ekomarina na rozwój w gminie Kosakowo. W tym kontekście pojawiają się dwa szczegółowe pytania badawcze: jak powinny kształtować się relacje społeczeństwa zamieszkałego sąsiadujące tereny oraz jakie działania powinny zostać podjęte w obliczu popularyzowania danego terenu na rynku turystycznym, celem wykorzystania wszystkich potencjałów inwestycji. Nadbałtycka inwestycja zostanie porównana do istniejących już podobnych miejsc w Holandii, Niemczech oraz Chinach.

## **1. Istota turystyki wodnej**

Nieodzownym elementem współczesnego życia, bez którego często nie można wyobrazić sobie życia, jest turystyka. L. Tołkacz (2008) wskazuje różne sposoby postrzegania turystyki:

- sposób, w jaki poznajemy świat, przyrodę, ludzi i dobra kultury;
- możliwość relaksu;
- czynnik rozwoju gospodarczego i społecznego regionów turystycznych.

Autor ten zaznacza również, że musi zostać spełniony warunek zaistnienia turystyki jako zjawiska istotnego dla gospodarki, jakim jest masowy klient i zróżnicowana oferta turystyczna, która powinna uwzględniać potencjalne oczekiwania klientów w zakresie usług, komfortu, a także ceny (Tołkacz, 2008). Bez wątplenia turystyka stała się w ostatnich latach jedną z najbardziej dochodowych i dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki. Przyczynia się do integracji społeczno-gospodarczej poszczególnych regionów i determinuje rozwój lokalny. W związku z tym w regionach posiadających potencjał turystyczny działania samorządów powinny być, i często są, ukierunkowane na wzrost atrakcyjności regionu, a tym samym zwiększenie liczby turystów. Do istotnych, w ocenie atrakcyjności turystycznej, czynników zalicza się: walory przyrodnicze i antropogeniczne, „które wzbudzają zainteresowanie i przyciągają turystów” oraz zagospodarowanie turystyczne (Kurek, 2007, s. 24). Jednym z rodzajów turystyki jest turystyka wodna. Zalicza się ją do turystyki kwalifikowanej, wymagającej od uczestników przygotowania fizycznego i psychicznego, specjalistycznego ekwipunku oraz umiejętności posługiwania się odpowiednim sprzętem. Często konieczne jest także posiadanie określonych uprawnień. Do podstawowych form turystyki wodnej zalicza się turystykę: motorowodną, żeglarską, kajakową i podwodną (Gaworecki, 2003, s. 34).

Uprawianie turystyki wodnej wymaga też posiadania odpowiedniego sprzętu pływającego, poruszającego się za pomocą: silnika spalinowego albo elektrycznego, siły wiatru, siły mięśni lub nurtu rzeki. Do sprzętu niezbędnego dla turystyki wodnej zalicza się: statki żeglugi przybrzeżnej, wodoloty, tramwaje wodne, jachty, barki osobowe, łodzie żaglowe, kajaki czy łodzie wiosłowe. W zależności od wykorzystywanego w żegludze sprzętu wyróżnia się m.in. następujące produkty turystyczne:

- wycieczki statkami pasażerskimi, gdzie podróż odbywa się jako pasażer;
- wycieczki tramwajami wodnymi;
- spływy lub wycieczki kajakowe;
- wycieczki łodziami motorowymi;

- wycieczki łodziami wiosłowymi;
- wycieczki rowerami wodnymi.

Podstawowymi działaniami mającymi na celu turystyczne zagospodarowanie śródlądowych dróg wodnych jest utrzymanie parametrów drogi wodnej oraz budowa i utrzymanie podstawowej infrastruktury żeglarskiej, na którą składają się: mariny, porty jachtowe i przystanie żeglarskie. Ważnym aspektem jest także rozwój infrastruktury zaplecza, zapewniającej dostępność ośrodków żeglarskich od strony lądu. Aktywne formy spędzania czasu wolnego na wodzie są coraz bardziej popularne w społeczeństwie, dlatego tak ważne jest stworzenie odpowiednich warunków do ich rozwoju (Guz-Puszczewicz, 2018, s. 93).

## 2. Analiza wybranych studiów przypadków

Miejsce o podobnym charakterze, jak to, które ma powstać w Polsce z wykorzystaniem kanałów melioracyjnych i sąsiadujących większych obszarów wodnych (np. rzek) zostało już zrealizowane w dwóch krajach Europy (Giethoorn – Holandia, Spreewald – Niemcy) i Azji (Wuzhan – Chiny).

Doświadczenia zaczerpnięte z tych powstałych miejsc zostały wykorzystane w niniejszym artykule w odniesieniu do funkcji, jakie pełnią analizowane projekty, przede wszystkim w kontekście turystyki. Należy zauważyć, że powyżej przywołane projekty różnią się pod względem sposobu i zakresu ich realizacji, jednak wszystkie pełnią funkcje mieszkaniowe, lokalizacyjne, aktywizujące i integracyjne. W ramach propozycji turystycznej w analizowanych projektach powielają się usługi takie, jak noclegi, wypoczynek, gastronomia, edukacja oraz rozrywka.

Miejscowość Giethoorn, nazywana „Wenecją Północy” lub „Wenecją Holandii”, zajmuje obszar 0,210 km<sup>2</sup>. Pierwsze osadnictwo w tym miejscu pojawiło się dzięki pokładom torfu, który systematycznie wydobywany, doprowadził do powstania sieci kanałów, zaś kolejne powodzie skutkowały powstaniem kolejnych zbiorników wodnych – jezior. W rezultacie tego wiele domów w starej części wsi Geithoorn jest położonych na „wyspach” i dostępne są one wyłącznie z wody lub dzięki sieci ok. 180 mostów. Następstwami takiego zagospodarowania obszaru są zmiany ekonomiczne, społeczne i demograficzne. Obecnie zauważalnymi rezultatami przypisywanymi inwestycji są przede wszystkim: zwiększenie dochodów mieszkańców, poprawa poziomu ich wykształcenia, zmiana stylu życia mieszkańców oraz wzrost aktywności turystycznej na obszarze objętym inwestycją. Intensywny marketing i promocja regionu skutkują pozyskaniem nowych turystów, co wpływa na wzrost dochodów i większe zainteresowanie przedsiębiorców prowadzeniem swojej działalności w miejscowości Giethoorn. Sami mieszkańcy są świadomi korzyści, jakie niesie ze sobą rozwój turystyki: zwiększenie liczby miejsc pracy, lepsze warunki zatrudnienia, rosnąca sprzedaż usług lokalnej branży hotelarskiej i ożywienie gospodarcze wioski. Dostrzegalne są też jednocześnie negatywne skutki, jak zanieczyszczenie środowiska naturalnego, wzrost natężenia hałasu, zwiększenie liczby uszkodzeń nabrzeży i mostów w wyniku kolizji łodzi, utrata prywatności – to koszty ponoszone przez społeczeństwo, tym bardziej dotkliwe dla tych, którzy nie prowadzą interesów handlowych ([www.holandiabeztajemnic.pl/?page\\_id=2496](http://www.holandiabeztajemnic.pl/?page_id=2496), [www.giethoorn.com/en/history-about-giethoorn](http://www.giethoorn.com/en/history-about-giethoorn), dostęp: grudzień 2020).

Podsumowując, na podstawie przeprowadzonej analizy przypadku miejscowości Giethoorn w Holandii można stwierdzić, że inwestycja przyczyniła się do wielu pozytywnych zmian gospodarczych i rozwojowych. Jako obszar turystyczny dysponujący niepowtarzalnymi walorami turystycznymi, przez intensywną działalność promocyjną miejsce to jest odwiedzane średniorocznie przez niemal 1 mln turystów, na terenie o niewielkiej powierzchni wynoszącej zaledwie 0,210 km<sup>2</sup>. Giethoorn w dalszym ciągu dysponuje dużym potencjałem wewnętrznym, jednak zaczyna

funkcjonować w niekorzystnym układzie warunków wewnętrznych, gdzie odczuwalny jest brak równowagi między potrzebami przedsiębiorców i mieszkańców niezainteresowanych dalszym wzrostem turystyki. Należy jednak zauważyć, że sama inwestycja jest bardzo opłacalnym przedsięwzięciem.

Drugim z przytoczonych przykładów inwestycyjnych jest Spreewald – kraina geograficzna i rezerwat biosfery położone w Niemczech, zajmujące powierzchnię 474 km<sup>2</sup>. Sieć kanałów i strumieni tworzy niepowtarzalną „brandenburską Wenecję”. Spreewald usytuowany jest na terenie dwóch powiatów: Oberspreewald-Lausitz i Dahme-Spreewald, w trójkącie utworzonym przez miasta Berlin, Drezno i Cottbus. Do miejscowości można dojechać samochodem lub pociągiem, jednak poruszanie się po niej odbywa się wyłącznie rowerami lub obiektami wodnymi.

Tereny będące poza granicami rezerwatu są doskonałymi miejscami, w których można rozwinąć działalność gospodarczą, do czego zachęca niemiecki rząd, istnieje jednak jedno ograniczenie – działalność ta musi być przyjazna środowisku. Wyznaczenie na omawianym obszarze specjalnej strefy ekonomicznej stanowiło mocny czynnik rozwoju przedsiębiorstw szczególnie prowadzących swoją działalność w zakresie branży turystycznej. Ze względu na bliskość dużych miast oraz zbiorników wodnych, w regionie otwierają się nowe możliwości. Spreewald pełni dla tego terenu istotne funkcje turystyczne, umożliwiając równocześnie edukację, rekreację, rozrywkę i wypoczynek. Z upływem lat turystyka na omawianym terenie stała się istotną działalnością gospodarczą. Każdego roku kilka milionów turystów odwiedza Spreewald, korzystając przy tym z wycieczek barkami, wycieczek pieszych, przejażdżek konnych czy rowerowych. Duży wpływ na sytuację miasta miała ilość utworzonych miejsc pracy. Z punktu widzenia mieszkańców, Spreewald jako atrakcja turystyczna, dostarcza znaczącą liczbę miejsc pracy – na terenie regionu pracuje ok. 8 tys. osób, co stanowi prawie 50% mieszkańców Lübbenau. Pokazuje to, jak wiele osób potrzebnych jest do obsługi ruchu turystycznego i zapewnienia atrakcyjności miejsca ([www.en.wikivoyage.org/wiki/Spreewald](http://www.en.wikivoyage.org/wiki/Spreewald), [www.spreewald.de/fileadmin/Redakteure/Downloads/Karten/Qualitaetsradwege-Spree-Neisse-PL.pdf](http://www.spreewald.de/fileadmin/Redakteure/Downloads/Karten/Qualitaetsradwege-Spree-Neisse-PL.pdf), dostęp: grudzień 2020).

Reasumując, Spreewald jest z pewnością specyficznym miejscem o charakterze naturalnym, cechującym się niezniszczonym przez człowieka środowiskiem naturalnym. W bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu znajduje się nowoczesne i rozwinięte miasto. Należy jednak zwrócić uwagę na lokalny i narodowy stosunek do ochrony środowiska, który jest korzystny i wspomaga rozwój turystyki. Dużą uwagę zwraca się na zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska naturalnego oraz promowanie przyjaznych dla środowiska środków transportu publicznego. Na podstawie zgromadzonych informacji można wnioskować, że Spreewald odznacza się ekspansywnym podejściem do rozwoju, opartym na mocnych stronach i szansach, jakie niesie ze sobą otoczenie. Dzięki dużej powierzchni, na której mieści się inwestycja, turyści odwiedzający te tereny doświadczają niepowtarzalnych i zróżnicowanych walorów turystycznych, ograniczając równocześnie negatywne skutki dla mieszkańców.

Ostatnim przykładem inwestycji jest Wuzhen – historyczne miasto wodne. Położone jest w trójkącie utworzonym przez Hangzhou, Suzhou (odległości: 80 km) i Szanghaj (odległość: 140 km) i leży w północnej prowincji Zhejiang w Chinach. Nazywane jest często „Wenecją wschodu”, zawdzięczając ten przydomek licznym kanałom, nad którymi stoją historyczne domy, odbijające się w tafli wody. Wuzhen zajmuje powierzchnię 71,19 km<sup>2</sup>, a liczba zamieszkującej go ludności wynosi 60 tys. osób, z czego tys. stanowią stali mieszkańcy. Do miejscowości z innych miast można dojechać komunikacją publiczną lub prywatnym transportem, jednak po dotarciu należy przesiąść się na miejscową łódź lub przemieszczać się pieszo. Miasto posiada liczne atrakcje turystyczne, jak: kamienne mosty, kamienne ścieżki i rzeźby w drewnie, zabytkowe drewniane domy

i pawilony nadbrzeżne. Wuzhen pełni rolę ważnego lokalnego ośrodka, pełniącego funkcje lokacyjne, lokalizacyjne, przestrzenne, aktywizacyjne, integracyjne. Funkcja lokacyjna umożliwiła powstanie i rozwój osadnictwa – analizy demograficzne wskazują na rosnącą liczbę mieszkańców. Należy zwrócić też uwagę na otoczenie i infrastrukturę Wuzhen, które jest czynnikiem determinującym rozwój gospodarczy, w szczególności w zakresie rozwoju usług. Realizacja funkcji przestrzennych miasta oznacza wpływ na kształtowanie przestrzeni. Funkcja aktywizacyjna jest czynnikiem wspierającym rozwój lokalny i regionalny. Pełniąc funkcje integracyjne, Wuzhen kształtuje więzy społeczne oraz gospodarcze. Miasto cechuje się szczególnie rozbudowaną bazą noclegową, gastronomiczną, konferencyjną, rozrywkową rekreacyjną oraz edukacyjną. Użytkownikami infrastruktury są przede wszystkim mieszkańcy, ale również docelowi klienci i turyści. Zwracając uwagę na uwarunkowania, specyfikację i charakterystykę projektu, beneficjenci tworzą zróżnicowaną grupę podmiotów, które dzięki realizacji projektu odnoszą różnorodne korzyści. Przedsiębiorcy działający na terenie Wuzhen stanowią grupę beneficjentów bezpośrednio korzystających z efektów projektu. Są nimi głównie mieszkańcy czerpiący dochody z tytułu oferowania usług hotelarskich, gastronomicznych, usług związanych z wypożyczeniem sprzętu wodnego i rowerów oraz innych usług handlu (sklepy z pamiątkami, sklepy spożywcze). Do tej grupy należą również przedsiębiorcy oferujący przewozy (dowóz do większych ośrodków miejskich). W tej grupie należy wymienić również pracowników, którzy dzięki realizacji projektu zyskali zatrudnienie. Wskazane grupy podmiotów w związku z realizacją projektu osiągają wymierne korzyści w formie dochodów z prowadzonej działalności gospodarczej lub świadczenia pracy zawodowej. Władze prowincji, będące właścicielem terenu i pełniące rolę podmiotu zarządzającego, także dostrzegają korzyści będące następstwem inwestycji. Do najważniejszych należą wpływy z turystyki, tworzenie nowych miejsc pracy ograniczające bezrobocie i zmniejszenie zapotrzebowania na pomoc socjalną mieszkańcom ([www.wuzhenwic.org](http://www.wuzhenwic.org), [www.ghtraveldiary.blogspot.com](http://www.ghtraveldiary.blogspot.com), [www.mandalay.pl/chiny/wuzhen](http://www.mandalay.pl/chiny/wuzhen), dostęp: grudzień 2020).

W omawianej prowincji w Chinach rozwija się zatem zarówno turystyka masowa, rodzinna, jak i indywidualna. Dobra lokalizacja wpływa, że Wuzhen z roku na rok odwiedza coraz więcej turystów (blisko 15 mln rocznie), dzięki czemu miejsce często jest uwzględniane w ofercie turystycznej licznych biur podróży. Prowincja prowadzi bardzo ekspansywny rozwój, a turystyka masowa utrudnia czynności zwykłych mieszkańców.

### **3. Charakterystyka części badawczej**

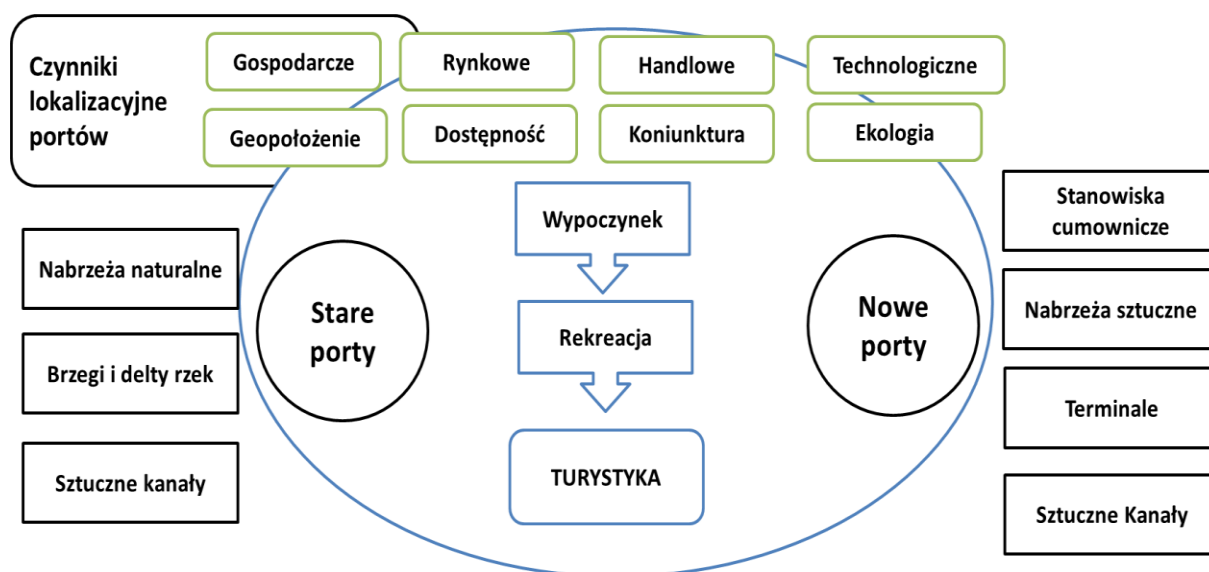
Omawiany projekt zlokalizowany zostanie na obszarze gminy Kosakowo, w bezpośrednim sąsiedztwie Zatoki Puckiej. Polega on na odpowiednim zagospodarowaniu istniejących kanałów melioracyjnych i wykorzystaniu ich do stworzenia atrakcji turystycznej. Administracją terenu zajmuje się Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych. Kanałem melioracyjnym nazywamy sztuczne koryto, prowadzące wodę w sposób ciągły lub okresowy. Dno kanału ma co najmniej 1,5 m przy jego ujściu lub ujęciu.

Realizacja projektu Ekomarina umożliwi wykorzystanie istniejących kanałów melioracyjnych na terenie gminy Kosakowo na potrzeby rozwoju turystyki wodnej, a także wpłynie na wykorzystanie potencjału turystycznego gminy oraz zrównoważony rozwój gospodarki wodnej na terenach nieurbanizowanych.

Projekt prowadzi do rozwoju wielu aspektów regionu, wskazując jednocześnie na możliwości polskich terenów, wśród których wymienić należy:

- zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu;
- promowanie wodnych szlaków jako środka transportu;
- kreowanie wizerunku gminy Kosakowo jako przyjaznego turystom;
- nowe miejsca pracy dla mieszkańców okolicznych gmin;
- popularyzację gminy pod względem innowacyjnego regionu.

Badając wpływ inwestycji, zostały dobrane czynniki lokalizacyjne portów, które opracowano z uwagi na ich cechy. Przeanalizowane zostały dziedziny, dla których inwestycja przyniesie korzyści. Połączenie wszystkich badanych aspektów wpływa obiecująco na osiągnięcie wspólnego celu. Rysunek 1 przedstawia czynniki lokalizacyjne oraz brane pod uwagę własności.



Rysunek 1. Czynniki wpływające na realizację inwestycji.  
Źródło: opracowanie własne.

Powyższy schemat jest rozbudowany również pod względem nowych i starych portów, zwracając szczególnie uwagę na rynek turystyczny. Wskazano czynniki lokalizacyjne portów. Realizacja projektu prowadzi do zwiększenia potencjału turystycznego regionu poprzez udostępnienie miejsca służącego do wypoczynku i rekreacji.

#### 4. Projekt EKOMARINA

Projekt zakłada zagospodarowanie terenu o powierzchni ok. 30 ha wokół tzw. kanału głównego, tj. przekształcenie gruntów w działki budowlane i zagospodarowanie ich na funkcje usługowo-gastronomiczne, generujące miejsca pracy oraz bezpośrednie źródło dochodów dla mieszkańców. Zamysł Ekomariny Kosakowo będzie miał na celu realizację i budowę, liczącego ok. 400 m, kanału, zakończonego służą w obszarze ul. Wałowej w Rewie, portem z miejscem dla 2 tys. jachtów (wysokości od 1 do 1,5 m, szerokości do 3 m i długości do 8 m), jak również sieci kanałów z drewnianym umocnieniem w głąb łądu, o szerokości 6 m i głębokości ok. 1 m. Dobrze zagospodarowane kanały melioracyjne będą umożliwiały poruszanie się po wodzie żaglówkami, kajakami i wszystkimi sprzętami wodnymi, które będą spełniały wymagania prawne (Wojewnik-Filipkowska, 2017, s. 8).

Na terenie, który docelowo ma objąć obszar ok. 600 ha, mają powstać trasy spacerowe i ścieżki rowerowe, dla wspólnego użytkowania przez żeglarzy i turystów, z uwzględnieniem korytarzy dla dzikiej zwierzyny i naturalnych siedlisk dla ptaków. Głównym celem projektu jest tworzenie warunków dla ożywienia społecznego i gospodarczego. Ma się to dokonać poprzez rozwój turystyki przyjazdowej w oparciu o potencjał kulturowy i przyrodniczo-krajobrazowy, a także walory czystego środowiska (Ibidem, s. 9).

Przed przystąpieniem do budowy portu należy przeanalizować: uzasadnienie gospodarcze (analiza ekonomiczna), warunki żeglugowo-nawigacyjne (zdefiniowanie infrastruktury pływającej), warunki środowiskowe (zrównoważona gospodarka wodna – przeciwdziałanie skutkom suszy i powodzi), dostępność transportową, skutki rozwoju turystyki oraz akceptację społeczną dla planowanej inwestycji. Wszystkie te aspekty zostały uwzględnione na wykresie 1.



Wykres 1. Czynniki analizy.  
Źródło: opracowanie własne.

Kryteria zostały wybrane poprzez analizę poszczególnych priorytetów, jakie są potrzebne do realizacji projektu, na co trzeba zwrócić uwagę, z kim należałoby współpracować, na kim się skupić, co trzeba poprawić oraz jakie skutki będą miały wprowadzone zmiany.

## Podsumowanie

Opierając się na przeanalizowaniu trzech istniejących podobnych inwestycji w Niemczech, Holandii i Chinach, należy spodziewać się, że planowana inwestycja pociągnie za sobą zarówno pozytywne, jak i negatywne efekty. Do skutków działających na korzyść analizowanego obszaru należeć będą:

- zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu przez utworzenie miejsca do wypoczynku;
- promowanie wodnych szlaków jako środka transportu;
- kreowanie wizerunku gminy Kosakowo jako przyjaznego turystom;
- nowe miejsca pracy dla mieszkańców okolicznych gmin zarówno w branży turystycznej jak i usług towarzyszących (np. transport, handel);
- popularyzację gminy pod względem innowacyjnego regionu.

Należy mieć jednak świadomość, że inwestycja i dalszy rozwój branży turystycznej w gminie przyczynią się także do zaistnienia zjawisk niekorzystnych lub uciążliwych, jak np.:

- znaczny napływ turystów sprawia, że obszar może utracić wizerunek spokojnego, cichego miejsca, w którym można odpocząć na łonie natury;
- większa liczba turystów to także wzrost zanieczyszczenia środowiska naturalnego, które może być odczuwalne zarówno dla mieszkańców gminy, jak i turystów.

Negatywne aspekty z całą pewnością powinny zostać omówione oraz skonsultowane w szerokim zakresie z interesariuszami zewnętrznymi, m.in. mieszkańcami gminy, przedsiębiorcami, instytucjami i organizacjami związanymi z działalnością na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. Pozwoli to na wyjaśnienie wszelkich wątpliwości, a przez to uniknięcie ryzyka konfliktów na etapie wdrażania samego projektu. Miejsca atrakcyjne turystycznie są nimi nie tylko dzięki ich atrakcyjności estetycznej, ale również unikalnemu klimatowi, który tworzy lokalna społeczność. Warto więc o niego zadbać.

Realizacja projektu wpłynie w szczególny sposób na rozwój gminy, a jednocześnie można się spodziewać pozytywnych skutków dla dalszego rozwoju turystyki wodnej w gminie Kosakowo. Stanowiąc będzie swoisty dowód na to, że tego rodzaju inwestycje możliwe są do zrealizowania na obszarze Polski, choć jeszcze kilka lat wcześniej nie były brane pod uwagę jako możliwość rozwoju.

Na etapie planowania przedsięwzięcia wzięto pod uwagę wiele potrzeb mieszkańców regionu, którzy m.in. zyskają nowe miejsca pracy. Projekt jest również wielką wizytówką dla regionu, a w szczególności gminy Kosakowo. Ważnym czynnikiem podczas projektowania było także zapewnienie prawidłowych warunków dla środowiska przyrodniczego, zamieszkałych tam zwierząt oraz brak ingerencji inwestycji w obszary prawnie chronione.

## Bibliografia

- Gaworecki, W. (2003). *Turystyka*. Warszawa: PWE.
- Gus-Puszczewicz, A. (2018). *Potencjał turystyczny śródlądowych dróg wodnych województwa pomorskiego. Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, 170, 91-103.
- Kurek, W. (red.). (2007). *Turystyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Tołkacz, L. (2008). *Śródlądowa turystyka zbiorowa, t. I. Szlaki turystyki zbiorowej*. Szczecin: Wydawnictwo Petros-Trans Sp. z o.o.
- Uniwersytet Gdański, Centrum Analiz i Ekspertyz. (2018). *Analiza jakościowa kosztów i korzyści projektu Ekomarina Kosakowo*. Pobrane z <https://docplayer.pl>.



<http://archiwum.gminakosakowo.pl/aktualnosci/ekomarina/>.  
<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>.  
<http://ghtraveldiary.blogspot.com/>.  
<http://mandalay.pl/chiny/wuzhen>.  
<https://en.wikivoyage.org/wiki/Spreewald>.  
<https://nadmorski24.pl/>.  
<https://stat.gov.pl/>.  
[www.brandenburgia.pl/wp-content/uploads/2015/03/imagebroschuere\\_pol.pdf](http://www.brandenburgia.pl/wp-content/uploads/2015/03/imagebroschuere_pol.pdf).  
[www.holandiabeztajemnic.pl/?page\\_id=2496](http://www.holandiabeztajemnic.pl/?page_id=2496).  
[www.giethoorn.com/en/history-about-giethoorn/](http://www.giethoorn.com/en/history-about-giethoorn/).  
[www.spreewald.de/fileadmin/Redakteure/Downloads/Karten/Qualitaetsradwege-Spree-Neisse-PL.pdf](http://www.spreewald.de/fileadmin/Redakteure/Downloads/Karten/Qualitaetsradwege-Spree-Neisse-PL.pdf).  
[www.wuzhenwic.org/](http://www.wuzhenwic.org/).

**Agnieszka JARZĄB, Wiktoria SZEWCZYK**  
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

## **LESISTOŚĆ JAKO CZYNNIK OCHRONY ŚRODOWISKA NA PRZYKŁADZIE POLSKI**

### **Streszczenie**

Funkcjonowanie lasów i lesistość to istotne zagadnienia w kontekście ochrony przyrody, a także zrównoważonego rozwoju. Wszelkie działania podjęte są w oparciu o akty prawne i ustawodawstwo kształtowane w ramach organizacji międzynarodowych czy prawa krajowego. Nie bez znaczenia staje się ogólnopolska polityka dotycząca gospodarowania lasem zgodnie z celem nadrzędnym, tj. ochroną lasu. Istotnym aspektem ochrony są inicjatywy organizacji pozarządowych w ramach CRS czy działalność ludzi w celu ochrony lasów, drewna, krajobrazu lub konkretnych ekosystemów.

**Słowa kluczowe:** ochrona środowiska, Lasy Państwowe, Krajowy Program Zwiększania Lesistości, Zarządzanie Lasem, Polityka ochrony środowiska, Polityka leśna, Gospodarowanie zasobami leśnymi.

### **Summary**

The functioning of forests and forest cover are important issues in the context of nature protection as well as sustainable development. All actions are taken within the framework of legal acts and legislation shaped within international organizations or national law. The nationwide policy on forest management in accordance with the overriding objective, i.e. forest protection, is becoming not without significance. An important aspect of protection are the initiatives of non-governmental organizations within the CRS or the activities of people to protect forests, wood, landscape or specific ecosystems.

**Key words:** environmental protection, State Forests, National Program for Increasing Forest Cover, Natura 2000, forest management, Environmental Protection Policy, Forest Policy, management of forest resources.

### **Wprowadzenie**

XXI wiek to czas, kiedy wzrasta u ludzi świadomość ekologiczna. Lata rozwoju cywilizacji, przemysłu i działalności człowieka odcisnęły piętno na środowisku. Wszelkie czynności podjęte przez człowieka powodują zmiany w klimacie i funkcjonowaniu poszczególnych ekosystemów. Część gatunków roślin i zwierząt przestała istnieć, a niektóre zagrożone są wyginięciem. Obserwowane przez człowieka negatywne zmiany determinują podjęcie przez niego działań mających na celu odwrócenie tendencji czy niwelowanie skutków działalności. Wśród ludzi zwiększyła się świadomość ekologiczna – wybierają coraz częściej rozwiązania lepsze dla środowiska, a także wymuszają na firmach, które dbają o swój wizerunek, zmianę podejścia do biznesu. Przedsiębiorstwa starają się zmieniać procesy technologiczne i podejmują dodatkowe działania, aby podnieść poziom zaangażowania w praktyki proekologiczne. Ekologia stale się rozwija, wprowadzane są nowe trendy i rozwiązania.

Nie bez znaczenia jest działalność proekologiczna w skali kraju i świata, regulowana ogólnymi przepisami prawa. Początki unijnej polityki w dziedzinie środowiska sięgają posiedzenia Rady Europejskiej w Paryżu w 1972 roku, kiedy zgodnie z ustaleniami został wprowadzony termin „środowisko”. Polityka ochrony ograniczonych zasobów związana jest z tworzeniem norm oraz egzekwowaniem obniżenia zanieczyszczeń poprzez dotkliwe kary i sankcje.

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie polityki leśnej Polski w oparciu o analizę obowiązujących norm prawa międzynarodowego, zasad zrównoważonego rozwoju i Krajowego Programu Zwiększania Lesistości. Gospodarowanie lasami odbywa się w oparciu o inicjatywy międzynarodowe, działanie Lasów Państwowych oraz podejmowane inicjatywy społeczne. Sformułowano następującą hipotezę badawczą: Lasy i gospodarka leśna nabiera coraz większego znaczenia dla działań na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

## 1. Podstawy prawne dotyczące ochrony lasów

Unia Europejska, Organizacja Narodów Zjednoczonych czy inne instytucje powołane do działań z zakresu ochrony środowiska w trakcie międzynarodowych szczytów tworzą strategiczne dokumenty, a także projektują zmiany służące przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom w obrębie środowiska naturalnego. Kraje członkowskie zobowiązane są do dokładania wszelkich starań, aby realizować wypracowane na szczeblu międzynarodowym założenia, prowadzące do poprawy stanu środowiska i niwelowania negatywnych skutków działalności człowieka. Plany i założenia tych działań zostały ujęte w dokumentach o charakterze strategicznym, a są nimi:

- 1) Siódmy ogólny unijny program działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 roku realizowany pod hasłem przewodnim „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety” (<https://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/7eap/pl.pdf>, dostęp: 09.11.2020).
- 2) W 2001 roku po raz pierwszy wprowadzono strategię na rzecz zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z założeniami, cele strategii są nieco modyfikowane, a wskaźniki realizacji dostosowywane do zachodzących zmian. Obecnie realizowana jest Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu zwana strategią Europa 2020. Głównymi założeniami jest redukcja emisji CO<sub>2</sub> do środowiska, czy zrównoważony rozwój ([www.eesc.europa.eu/pl/sections-other-bodies/other/europe-2020-steering-committee](http://www.eesc.europa.eu/pl/sections-other-bodies/other/europe-2020-steering-committee), dostęp: 09.11.2020).
- 3) Unia Europejska skutecznie działa na poziomie globalnym w zakresie wypracowywania kompromisów dotyczących ochrony środowiska. Jest inicjatorem, koordynatorem i negocjatorem rozmów na szczeblu regionalnym, transgranicznym, a także międzynarodowym. Działa również w zakresie wprowadzania dobrych praktyk, ochrony środowiska czy różnorodności biologicznej.
- 4) Ocena oddziaływania na środowisko i strategiczne wersje tego dokumentu pozwalają nie tylko na wyciągnięcie przemysłanych wniosków, ale również na czynny udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oddziałujących na wspólne środowisko. Jedynie przemyślane działania mogą w optymalny sposób skutkować zintegrowaną działalnością na rzecz społeczeństwa i środowiska, co wpływa na wiele sfer życia.
- 5) Wdrożenie, egzekwowanie oraz monitorowanie międzynarodowych ustaleń pozwala kontrolować i podejmować efektywne działania, mające pozytywne skutki w zakresie ochrony środowiska. Bez tego typu narzędzi nie jest możliwe wprowadzenie realnych zmian (*Polityka w dziedzinie...*, s. 3-4).

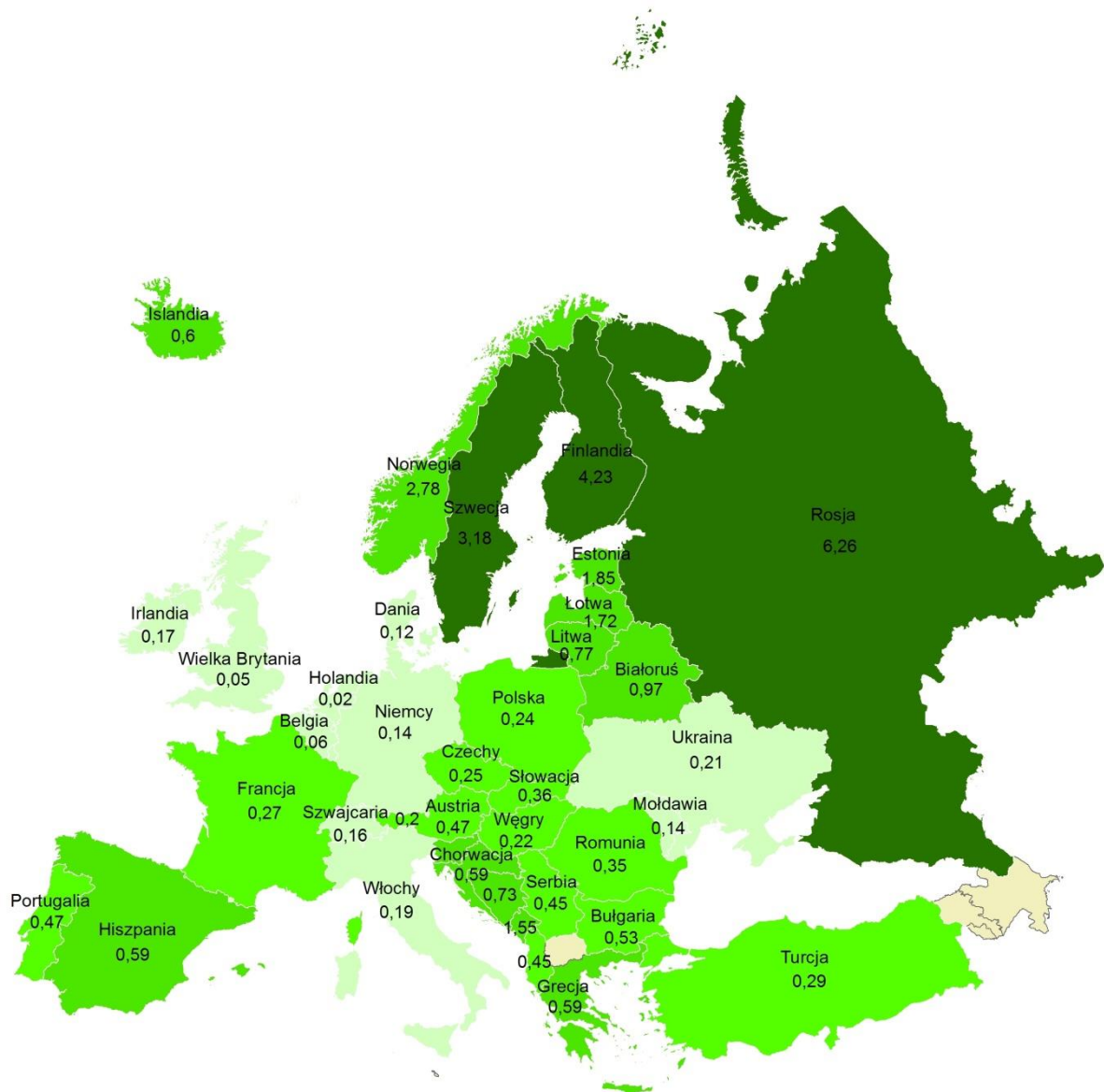
Szczegółowe wytyczne dotyczące ochrony lasów w prawie unijnym kształtowane są w wielu aktach prawnych. Rozporządzenie (WE) nr 2152/2003 dotyczącego programu Forest Focus zawierają założenia wygasłego w 2002 roku Rozporządzenia w sprawie ochrony lasów UE przed zanieczyszczeniem i pożarami. Kolejnym jest Rozporządzenia Rady (EWG) nr 1615/89, w oparciu o które utworzono europejski system informacji i łączności dla leśnictwa, obejmujący system informacji dotyczących leśnictwa. Następnym dokumentem jest nowa strategia leśna

UE na rzecz lasów i sektora leśno-drzewnego, komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów (COM (2013) 0659). Konkluzje Rady z dnia 19 maja 2014 r. podkreśliły znaczenie sektora leśno-drzewnego w UE i kluczowe znaczenie lasów dla osiągnięcia przemian strukturalnych społeczeństwa w kierunku gospodarki opartej na biotechnologii. Kolejnym aktem prawnym jest Rozporządzenie (UE) nr 995/2010 dotyczące drewna, które stanowi o obowiązkach podmiotów wprowadzających do obrotu w Unii Europejskiej drewno lub produkty z drewna. Rozporządzenie ma przeciwdziałać handlowi nielegalnemu pozyskaniu drewna za pomocą kluczowych obowiązków i zakazywać wprowadzania do obrotu w Unii Europejskiej nielegalnie pozyskanego drewna i produktów z drewna (*Różnorodność biologiczna...*, s. 5).

W Polsce podstawę prawną stanowi Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 101, poz. 444). W rozumieniu ustawy lasem jest grunt:

- 1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) – drzewami i krzewami oraz runem leśnym – lub przejściowo jej pozbawiony:
  - a) przeznaczony do produkcji leśnej,
  - b) stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego,
  - c) wpisany do rejestru zabytków;
- 2) związany z gospodarką leśną, zajęty pod wykorzystywanie dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki oraz budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywany na parkingi leśne i urządzenia turystyczne.

Lasy w obszarze ochronnym Natura 2000 stanowią blisko 30% ich powierzchni, są bezpośrednio związane z ochroną bioróżnorodności fauny i flory, ponieważ są siedliskiem zwierząt oraz naturalnym środowiskiem występowania roślin. Lasy to unikatowy ekosystem, który pozytywnie oddziałuje na człowieka jako miejsce wypoczynku, rekreacji czy podziwiania piękna przyrody. Oprócz tego lasy produkują tlen, pochłaniają dwutlenek węgla i zanieczyszczenia, przeciwdziałają powodziom oraz osuwiskom poprzez systemy korzeniowe. Na rysunku 1 przedstawiono poziom lesistości w Europie w przeliczeniu na mieszkańca w 2017 roku.



Rysunek 1. Lesistość w Europie w przeliczeniu na mieszkańca w 2017 roku.  
 Źródło: [www.bdl.lasy.gov.pl](http://www.bdl.lasy.gov.pl) (dostęp: 15.10.2020).

Do krajów o największej powierzchni lasów (w procentach ogólnej powierzchni lasów świata) należą: Rosja (20%), Brazylia (12%), Kanada (9%), USA (8%) i Chiny (5%). Powierzchnia lasów w Krajach Unii Europejskiej (ok. 161 mln ha) stanowi ok. 4% powierzchni lasów świata. Obecnie powierzchnia lasów w Polsce wynosi 9 435 tys. ha (z gruntami związanymi z gospodarką leśną), co stanowi 0,23% lasów świata oraz ok. 6% powierzchni lasów Unii Europejskiej. Do krajów o największej powierzchni lasów przypadającej na jednego mieszkańca należą: Rosja (6,26 ha), Finlandia (4,23 ha) i Szwecja (3,18 ha), a najmniej powierzchni leśnej przypada na jednego mieszkańca w Holandii (0,02 ha) i Wielkiej Brytanii (0,05 ha). W przypadku Polski na jednego mieszkańca przypada średnio 0,24 ha lasów ([www.bdl.lasy.gov.pl](http://www.bdl.lasy.gov.pl), dostęp: 15.10.2020). Nie bez znaczenia są również „dary lasu”, czyli drewno wykorzystywane do produkcji wyrobów drewnianych, opału. Z lasu pozyskiwane są również rośliny służące za pożywienie, takie jak jagody, czernice, maliny czy grzyby. Istotne są także walory krajobrazowe, wykorzystywane w przemyśle filmowym, fotograficznym itd.

## 2. Lesistość w Polsce

Zgodnie z informacjami zawartymi w Banku Danych Lokalnych, powierzchnia gruntów leśnych w Polsce stale rośnie. Warto zauważyć, że pomiędzy 2014 a ostatnim analizowanym rokiem różnica wynosi ponad 56 tys. ha. Są to optymistyczne dane, gdyż realizują założenia przyjętej strategii rozwoju lesistości, która ma na celu doprowadzenie do wzrostu udziału lasów w powierzchni gruntów. Największy przyrost dostrzegany był na przełomie 2014 i 2015 roku, co obrazuje tabela 1.

Tabela 1

*Lasy w Polsce w latach 2014-2018*

<b>Lesistość</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Polska (ha)	9 403 108,7	9 420 080,1	9 434 763,7	9 446 962,4	9 459 483,1
Procentowy udział w powierzchni Polski (%)	29,4	29,5	29,5	29,6	29,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Analizując lesistość na poziomie województw, można zauważyć w niemal całym kraju tendencję rosnącą. Jest jeden wyjątek, w przypadku województwa małopolskiego, gdzie po 2016 roku można dostrzec, że powierzchnia gruntów leśnych ulega nieznacznemu zmniejszeniu, by w następnym roku wzrosnąć. Jeśli chodzi o województwo z największą powierzchnią lasów w hektarach, to należy wskazać mazowieckie. Najmniej lasów znajduje się na terenie województwa opolskiego. Przyglądając się tym województwom, można stwierdzić, że różnica w powierzchni gruntów leśnych jest zauważalna – mazowieckie ma ponad 800 tys., a opolskie ponad 250 tys. Z danych przedstawionych powyżej można także wyróżnić województwo warmińsko-mazurskie, w którym powierzchnia lasów zanotowała w badanym okresie największy wzrost – o 12 tys. ha. Szczegółowe dane każdego z województw obrazuje tabela 2.

Tabela 2

Powierzchnia lasów w poszczególnych województwach w Polsce w latach 2014-2018.

Województwo	Poziom lesistości (w ha)				
	2014	2015	2016	2017	2018
Dolnośląskie	608 851,61	609 435,19	611 090,38	610 906,48	611 173,53
Kujawsko-pomorskie	431 087,20	431 247,74	431 611,83	431 836,36	431 909,66
Lubelskie	591 425,92	592 426,03	594 147,19	594 596,83	596 171,61
Lubuskie	708 961,26	709 362,34	709 651,59	709 990,30	710 158,81
Łódzkie	395 090,21	395 437,17	396 628,82	398 516,72	398 938,30
Małopolskie	440 510,99	440 681,15	440 696,08	440 565,43	440 485,79
Mazowieckie	833 939,06	839 555,69	840 453,77	841 722,98	843 018,96
Opolskie	257 244,80	257 294,87	257 402,50	257 743,57	257 825,55
Podkarpackie	688 231,97	689 704,08	691 181,94	692 498,63	693 295,45
Podlaskie	630 018,28	630 863,97	631 518,90	632 180,90	635 073,01
Pomorskie	683 143,94	683 476,23	684 393,25	684 750,39	684 836,26
Śląskie	403 814,00	403 825,83	404 010,86	404 767,56	404 725,74
Świętokrzyskie	336 588,60	337 583,96	338 211,19	338 689,03	338 987,74
Warmińsko-mazurskie	770 871,88	773 691,77	777 188,56	780 009,98	783 056,29
Wielkopolskie	787 559,36	787 933,29	787 943,20	788 804,85	789 240,86
Zachodniopomorskie	835 769,57	837 560,76	838 633,64	839 382,36	840 585,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Tabela 3

Lesistość w stosunku do powierzchni województwa

Województwo	Powierzchnia województwa (w ha)	Lesistość w 2018 roku
Dolnośląskie	1 994 670	29,8
Kujawsko-pomorskie	1 797 134	23,5
Lubelskie	2 512 246	23,4
Lubuskie	1 398 793	49,3
Łódzkie	1 821 895	21,5
Małopolskie	1 518 279	28,7
Mazowieckie	3 555 847	23,4
Opolskie	941 187	26,7
Podkarpackie	1 784 576	38,3
Podlaskie	2 018 702	31,0
Pomorskie	1 832 368	36,4
Śląskie	1 233 309	32,0
Świętokrzyskie	1 171 050	28,4
Warmińsko-mazurskie	2 417 347	31,6
Wielkopolskie	2 982 650	25,8
Zachodniopomorskie	2 290 472	35,7

Źródło: opracowanie własne na przykładzie danych BDL.

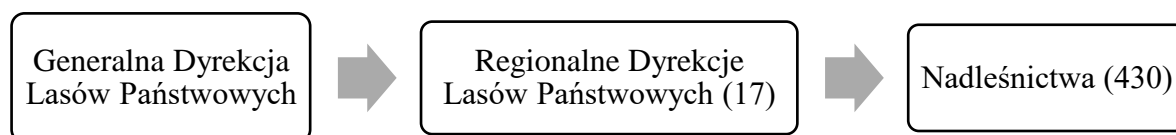
Można zauważyć, że blisko 50% powierzchni województwa lubuskiego porastają lasy, a niemal 40% – teren Małopolski. 7 województw znacząco przekracza normę lesistości na terenie kraju. Najniższy poziom lesistości odnotowujemy w województwie łódzkim – tylko 21,5%.

### 3. Działalność władz w zakresie lesistości i kształtowania postaw mieszkańców

Dokumentem strategicznym dotyczącym lesistości w Polsce jest Krajowy Program Zwiększania Lesistości (aktualizacja 2003), który zakłada stałe zwiększanie procentowego udziału lesistości w strukturze gruntów jako jeden z ważniejszych elementów polityki leśnej państwa nakreślonej w 1997 roku. Konsekwentna realizacja celów tej polityki powinna zapewnić zwiększenie lesistości kraju do 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050 (Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości, 2014, s. 10).

Państwo polskie dostrzega pozytywne aspekty udziału lasów w strukturze gruntów jako wykorzystanie naturalnego zbiornika retencyjnego, przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza – lasy je wchłaniają, ponadto produkują tlen, zabezpieczenie przed osuwiskami, zapadliskami czy z uwagi na charakter rekreacyjny miejsc. Ważne jest wykorzystanie zalesiania w formie metody rekultywacji terenów przemysłowych, skażonych. Priorytetem staje się zalesianie terenów niedostępnych, gdy inne formy zagospodarowania terenu nie są możliwe. Przesłankami do kwalifikacji terenu jako niedostępnego są: duże nachylenie, niska jakość gleb. Las bardzo łatwo jest wykarczować, lecz na efekty jego wyrosnięcia trzeba czekać latami, dlatego tylko zrównoważona polityka państwa w zakresie lesistości ma szansę na przyniesienie pozytywnych efektów.

Struktura własnościowa lasów w Polsce obejmuje lasy państwowe i prywatne. Całość lasów objęta jest opieką sformalizowanych instytucji związanych z zarządzeniem lasu, a gospodarka lasami działa w oparciu o Ustawę z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 1991 r., Nr 101, poz. 444). Lasy na terenie Polski mogą być własnością prywatną lub własnością Skarbu Państwa. Zarząd nad powierzchnią lasów sprawuje właściciel, a w imieniu państwa zajmują się Lasy Państwowe, sformalizowana jednostka organizacyjna, realizująca zadania własne i zlecone z uwzględnieniem podziału na szczeble w oparciu o Krajowy Program Zwiększania Lesistości.



*Rysunek 2.* Schemat organizacyjny jednostek wchodzących w skład zarządu lasami w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/pgl-lasy-panstwowe/organizacja](http://www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/pgl-lasy-panstwowe/organizacja) (dostęp: 27.04.2020).

Lasy Państwowe są istotnym podmiotem, działającym w obrębie zarządzania i podejmowania wszelkich działań w interesie optymalnego działania lasów.



Tabela 4

*Organy i ich funkcje w lasach państwowych*

	<b>Nazwa organu</b>	<b>Podejmowane czynności</b>
<b>DYREKCJA</b>	Dyrektor Generalny LP	powoływany jest przez Ministra Środowiska. Kieruje całą organizacją m.in. przez wydawanie zarządzeń i decyzji.
	Regionalne Dyrekcje LP	nadzoruje podległe jednostki, koordynuje ich działania.
	Nadleśnictwa	prowadzą gospodarkę leśną na podstawie planu urządzenia lasu. Nadleśniczy odpowiada za stan lasu na swoim terenie. Nadleśnictwa dzielą się na leśnictwa.
<b>ZAKŁADY</b>	Ośrodek Techniki Leśnej w Jarocinie	produkuje maszyny leśne.
	Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu –	wdraża w lasach nowe technologie, prowadzi szkolenia i kursy, produkuje filmy, zajmuje się poligrafią.
	Zakład Informatyki Lasów Państwowych	tworzy oprogramowanie i bazy danych.
	Centrum Informacyjne Lasów Państwowych	wydaje czasopisma i literaturę przeznaczoną dla uczniów i nauczycieli oraz profesjonalistów, prowadzi stronę internetową Lasów Państwowych (LP), zarządza głównym fanpage'em LP, nadzoruje produkcję filmową, zajmuje się promocją i organizacją imprez.
	Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych	koordynuje projekty środowiskowe Lasów Państwowych, wdraża programy dla Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”, analizuje możliwości pozyskania środków pomocowych dla sektora leśno-drzewnego.
	Leśny Bank Genów Kostrzyca	gromadzi i przechowuje zasoby genowe drzew i krzewów, prowadzi badania ochrony zasobów, produkuje biopreparat.
	Ośrodek Techniki Leśnej w Jarocinie	produkuje maszyny leśne.
	Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie	prowadzi Muzeum Leśnictwa, sprawuje mecenat nad twórczością artystyczną leśników, zajmuje się edukacją.
<b>FINANSOWANIE</b>	Fundusz leśny	nadleśnictwa o dobrej kondycji finansowej przekazują nadwyżki, które są potem wykorzystywane przez inne jednostki. Z funduszu finansowane są także inne przedsięwzięcia, w tym ogólnokrajowe – np. edukacja, badania naukowe, tworzenie infrastruktury, sporządzanie planów urządzenia lasu. Dzięki takiemu modelowi Lasy Państwowe nie obciążają budżetu państwa – środki pochodzące ze sprzedaży drewna są przeznaczane na inne zadania, jakie ma do spełnienia organizacja.

Zródło: opracowanie własne na podstawie [www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/pgl-lasy-panstwowe/organizacja](http://www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/pgl-lasy-panstwowe/organizacja) (dostęp: 27.04.2020).

W obrębie lasów państwowych funkcjonują również liczne formy ochrony przyrody: zgodnie z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r., Nr 62, poz. 627). Najważniejszą są parki narodowe, nadzorowane bezpośrednio przez Ministerstwo Środowiska – zakładane na terenach, na których wcześniej gospodarowali leśnicy z Lasów Państwowych, często inicjatorzy podejmowania działań. Na terenie Lasów Państwowych można wyróżnić kilka form ochrony przyrody.

Pierwszą z nich jest Sieć Natura 2000. Polska należy do czołówki europejskiej, jeśli chodzi o wielkość powierzchni obszarów zalesionych. Lasy zajmują 29% jej terytorium i rosną na obszarze 9,1 mln ha. Zdecydowaną większość stanowią lasy państwowe, z czego blisko 7,6 mln ha zarządzane jest przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP). Lesistość kraju wciąż się zwiększa – w 1945 roku wynosiła 21%, zaś obecnie już 29% ([www.natura2000.gdos.gov.pl/natura-w-lesnictwie](http://www.natura2000.gdos.gov.pl/natura-w-lesnictwie), dostęp: 27.04.2020). Sieć Natura 2000 obejmuje swoim istnieniem lasy naturalne i gospodarcze w stanie zbliżonym do lasu naturalnego, które mają bardzo naturalny wygląd. Praktykowane formy gospodarowania powinny odpowiadać wymogom środowiska naturalnego, a w szczególności potrzebom gatunków i siedlisk, które zdecydowały o objęciu obszaru ochroną (Machoń, 2013).

Rezerваты to wydzielone obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych, zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym. Ogranicza się tam gospodarkę leśną. Spośród 1498 rezerwatów większość w Polsce to rezerваты (1282) zlokalizowane na terenie Państwowych Gospodarstw Leśnych Lasów Państwowy (Jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej zajmująca się m.in. ochroną przyrody i lasów zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju). Łącznie zajmują one powierzchnię 123 tys. ha, a powierzchnia leśna w rezerwach wynosi niemal 98 tys. ha.

Pomnikami przyrody są zwykle pojedyncze okazy przyrody ożywionej bądź nieożywionej. Najczęściej występującymi w lasach pomnikami przyrody są najstarsze i największe drzewa. W 2017 roku zinwentaryzowano ich 10 294, z czego 8,8 tys. stanowiły drzewa, a niemal 1 500 grupy drzew.

Kolejną występującą formą są parki krajobrazowe, które tworzy się na terenach o wyjątkowych walorach przyrodniczych i estetyczno-krajobrazowych. W Polsce występuje ich 122, a łącznie zajmują 2,6 mln ha, z czego ponad 1,3 mln ha to tereny leśne.

Strefy ochronne zostały utworzone wokół miejsc bytowania chronionych gatunków o łącznej powierzchni ponad 150 tys. ha, z czego ponad 22% stanowi powierzchnia ochrony całorocznej. Strefy są tworzone m.in. wokół ostoi ptaków (3 230), gadów (123), owadów (13), ssaków (3) czy porostów (280) i roślin (5).

Użytki ekologiczne to zwykle obiekty o niewielkiej powierzchni – małe oczka wodne, śródpolne kępy drzew i krzewów, torfowiska, bagna oraz wydmy, będące pozostałościami ekosystemów, a mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Obecnie na terenach leśnych znajduje się ich niemal 9 tys. o powierzchni ponad 29,5 tys. ha.

Ochrona gatunkowa dotyczy najcenniejszych, unikatowych oraz rzadkich przedstawicieli flory i fauny. W Polsce ochroną ścisłą objętych jest 715 gatunków roślin, 322 gatunków grzybów i porostów oraz 799 gatunków zwierząt. 65% gatunków dzikiej flory i fauny Polski to gatunki leśne.

Lasy Państwowe podejmują również własne inicjatywy ochronne. Pomagają wybranym gatunkom zwierząt i roślin zasiedlić miejsca, gdzie gatunki te wyginęły (tzw. reintrodukcje) lub gdzie są zagrożone wyginięciem (restytucje). Dotyczy to np. cisa, sudeckich jodeł, cietrzewia, głuszca, sokoła wędrownego, a także rysia i popielicy ([www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/copy\\_of\\_ochrona-przyrody](http://www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/copy_of_ochrona-przyrody), dostęp 27.04.2020; Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska).

Podjęmowane są działania związane z ochroną środowiska i inicjatywy promowane w mediach, m.in.:

- oficjalny profil na Instagramie ([www.instagram.com/lasy\\_panstwowe/?hl=pl](http://www.instagram.com/lasy_panstwowe/?hl=pl));
- oficjalny profil na Facebook ([www.facebook.com/LasyPanstwowe/?\\_\\_tn\\_\\_=%2Cd%2CP-R&eid=ARCjxnFEK2Z2sxn\\_F3hiBMsaQ2EWPdW3zbdTknYCKfwH6Srru7kVhzkUkJL4HqKW5M91z-geWMaloCn](http://www.facebook.com/LasyPanstwowe/?__tn__=%2Cd%2CP-R&eid=ARCjxnFEK2Z2sxn_F3hiBMsaQ2EWPdW3zbdTknYCKfwH6Srru7kVhzkUkJL4HqKW5M91z-geWMaloCn));
- tworzone profesjonalne materiały audiowizualne, poligraficzne;
- przygotowywane zestawienia;
- prowadzone są prace badawcze;
- publikacje naukowe;
- dba się o przejrzystość funkcjonowania oraz dobry dostęp do danych na stronach internetowych: [www.bdl.lasy.gov.pl/portal](http://www.bdl.lasy.gov.pl/portal); [www.lasy.gov.pl](http://www.lasy.gov.pl).

System szkolenia leśników i pracowników jednostek należących do obsługi Lasów Państwowych jest skoordynowany przez wykwalifikowane placówki, posiadające zaplecze do kształcenia. Obecnie funkcjonuje technikum leśne, studia na I poziomie (tytuł licencjat) i studia na II poziomie (tytuł magistra), III poziom kształcenia (doktorat) oraz kursy specjalistyczne zgodne z normami.

Wycinka drzew jest związana z gospodarowaniem lasem (Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach).

Drewno na terenie Polski może być pozyskiwane w zależności od własności, zgodnie z odpowiednim dokumentem. Każde drzewo podlega cechowaniu (legalizacji) przez uprawnione do tego organy. Wzór tarczy do cechowania drewna określa załącznik nr 4 do Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 lutego 1998 r. Tarczę taką zamawia władający. Jest ona koloru czerwonego, tak jak w lasach Skarbu Państwa, zarządzanych przez Lasy Państwowe. W lasach prywatnych tarcza jest koloru niebieskiego, a w parkach zielonego ([www.mos.gov.pl](http://www.mos.gov.pl), dostęp: 15.04.2020). W przypadku, gdy właściciel lasu nie przestrzega ww. przepisów, naraża się na odpowiedzialność za wykroczenie z art. 158 kodeksu wykroczeń, który stanowi, że właściciel lub posiadacz lasu, który dokonuje wyrębu drzewa w należącym do niego lesie albo w inny sposób pozyskuje z tego lasu drewno niezgodnie z planem urządzenia lasu, uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją określającą zadania z zakresu gospodarki leśnej albo bez wymaganego pozwolenia, podlega karze grzywny. W razie popełnienia wykroczenia orzeka się przepadek pozyskanego drewna (art. 158, Ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń).

Decyzja o usunięciu opiera się na:

- w lasach Skarbu Państwa – plan urządzenia lasu;
- w lasach Agencji Nieruchomości Rolnej – uproszczony plan urządzenia lasu, który zatwierdza Minister Środowiska, a dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha na podstawie inwentaryzacji stanu lasów określonej przez nadleśniczego;
- w lasach prywatnych – uproszczony plan urządzenia lasu, decyzja starosty, wydana na podstawie inwentaryzacji stanu lasów;

- dla nieruchomości niebędącej lasem, takiej jak tereny zieleni i zadrzewienia (symbol Lz), reguluje art. 83 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym należy uzyskać zezwolenie: wójta, wojewódzkiego konserwatora zabytków – jeżeli drzewo lub krzew rośnie na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, starosty – jeżeli drzewo lub krzew jest usuwane z nieruchomości stanowiącej własność gminy.

O zezwolenie na wycinkę nie trzeba się ubiegać: w lasach owocowych, na plantacjach drzew i krzewów, których wiek nie przekracza 5 lat, usuwanych w związku z funkcjonowaniem ogrodu botanicznego.

Ustawodawstwo, rozwiązania prawne czy charakterystyka sektora związana jest z miejscem dla osób spoza systemu i inicjatyw sprzyjających zwiększaniu zakresu lesistości oraz popularyzacji lasu. Poniżej wskazano i krótko opisano kilka inicjatyw wspierających lasy.

W 2017 roku odbyła się 9 edycja *Po Stronie Natury*, w ramach której Żywiec-Zdrój wspólnie z Lasami Państwowymi, Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym i Fundacją ARKA nakłaniał Polaków, by chronili zasoby naturalne. Ambasadorką tej akcji była Martyna Wojciechowska, a w czasie jej trwania zostało posadzonych 1 mln drzew w nadleśnictwie Ujszoły i Mirosławiec. M. Wojciechowska ambasadorka programu mówi (<https://pap-mediatoroom.pl/nauka-i-technologie/kazdy-moze-posadzic-drzewo-w-ramach-programu-po-stronie-natury>, dostęp: 10.11.2019):

Jestem po stronie natury nie tylko dla siebie, robię to przede wszystkim dla mojego dziecka. Chcę, aby moja córka była szczęśliwa, mogła cieszyć się pięknem przyrody, aby miała czystą wodę. Drzewa nie tylko produkują tlen, chronią przed suszami i powodzią, ale i mają wpływ na zasoby wodne. Dzięki drzewom mamy więcej czystej wody – my i nasze dzieci.

Dzięki temu programowi każdy mógł posadzić drzewo. Na stronie [postronienatury.pl](http://postronienatury.pl) wystarczyło wpisać kod spod etykiety wody Żywiec-Zdrój i dzięki temu leśnicy Lasów Państwowych mogli posadzić drzewo w imieniu osoby wpisującej kod. Leśnicy dbają o wspólne lasy i sadzą w całej Polsce ok. 1 000 drzew na minutę. Zachęcają również obywateli by sadzili krzewy, drzewa nawet wokół swoich domów ([www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnoscilasy-panstwowe-sa-po-stronie-natury](http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnoscilasy-panstwowe-sa-po-stronie-natury), dostęp: 27.04.2020).

W dniu 26 kwietnia 2019 roku w całym kraju odbyła się akcja #sadzimy, która odniosła sukces. Zainicjował ją prezydent Andrzej Duda, a przygotowana została przez Lasy Państwowe, Kancelarię Prezydenta RP i Ministerstwo Środowiska. Dnia 26 kwietnia we wszystkich 430 nadleśnictwach Lasów Państwowych chętnym osobom rozdawano sadzonki, można je było posadzić w swoich przydomowych ogródkach. Również na terenie leśnictwa Jakubowo w Nadleśnictwie Rytel odnowiono 100 ha lasu, który został zniszczony przez huragan z 2017 roku. Posadzono ok. 300 tys. dębów szypułkowych, a leśnicy w całym kraju rozdano chętnym 116 479 sadzonek ([www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnoscilasy-panstwowe-sa-po-stronie-natury](http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnoscilasy-panstwowe-sa-po-stronie-natury), dostęp: 27.04.2020).

Ostatnią przytoczoną inicjatywą będzie akcją podjęta w 2019 roku, zainicjowana przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz Lasy Państwowe pod nazwą #ZasadźSięNaZdrowie, zgodnie z którą zaplanowano posadzić 16 tys. sadzonek drzew i krzewów. Wydarzenie odbywało się ona w całej Polsce na terenach zarządzanych przez Lasy Państwowe.

## Podsumowanie

Ustawodawstwo polskie wykazuje duże zainteresowanie ochroną lasów i sprzyja realizacji celu, jakim jest wzrost współczynnika lesistości w Polsce i Europie. Obecnie powierzchnia lasów wynosi 9 255 000 ha bez gruntów związanych z gospodarką leśną, zapas 2 618 mln m<sup>3</sup>; zasobność 283 m<sup>3</sup>/ha, średni wiek wynosi 60 lat, lesistość 29,6%, a powierzchnia lasu w przeliczeniu na jednego mieszkańca to 0,24 ha ([www.bdl.lasy.gov.pl/portal/gus-lesnictwo](http://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/gus-lesnictwo), dostęp: 27.04.2020).

Lasy istnieją w świadomości społeczeństwa jako miejsca przyjazne człowiekowi, gdzie można aktywnie spędzać czas wolny, miejsca służące rekreacji. Ludzie chętnie je odwiedzają, są one także obecne w mediach społecznościowych. Na portalu Instagram systematycznie organizowane są konkursy na zdjęcia związane z lasem, Lasami Państwowymi czy konkretnymi nadleśnictwami. Można na nim znaleźć ok. 3,3 mln zdjęć z oznaczeniami #las, 75,9K z #lasypanstwowe, zwyczajowo oznacza się również nadleśnictwo czy nazwę lasu. Najbardziej atrakcyjne zdjęcia są udostępniane na oficjalnych profilach Lasów Państwowych czy konkretnego nadleśnictwa, co jest prestiżowym wyróżnieniem dla właściciela profilu czy gratką dla miłośników lasów.

Lasy Państwowe posiadają własne programy telewizyjne: „Las Bliżej Nas”; „Echo lasu”; „Przywróć las” itd. W atrakcyjny i przystępny sposób prowadzą działalność edukacyjną wśród ludzi w każdym wieku. Są prężnie działającym podmiotem gospodarki. Leśnicy i inni pracownicy lasu są stanowią spory odsetek osób zatrudnianych w sektorze publicznym ([www.lasy.gov.pl/pl/video/telewizja-lasow-panstwowych/wideo](http://www.lasy.gov.pl/pl/video/telewizja-lasow-panstwowych/wideo), dostęp: 27.04.2020).

Lasy narażone są na zagrożenia, wśród których wymienić można:

- zagrożenia biotyczne – grzyby pasożytnicze, szkodniki owadzie, gryzonie;
- zagrożenia abiotyczne – silne wiatry, susze, przymrozki;
- zagrożenia antropogeniczne – pożary, penetracja terenów przez turystów ([www.rozanna.torun.lasy.gov.pl/zagrozenia-srodowiska-lesnego#.XqcbYWgzZPY](http://www.rozanna.torun.lasy.gov.pl/zagrozenia-srodowiska-lesnego#.XqcbYWgzZPY), dostęp: 27.04.2020).

Aktualnie coraz więcej lasów jest zagrożonych pożarem z powodu suszy. Nadleśnictwa są zmuszone wprowadzać czasowy zakaz wstępu do lasu, np. w leśnictwach Trynosy, Biel, Osuchowa czy Kalinowo. Informują także, że niska wilgotność utrzymuje się w lasach już od 21 kwietnia 2020 roku ([www.regiony.tvp.pl/47762333/coraz-wiecej-lasow-z-zakazem-wstępu-zagrozenie-pozarowe](http://www.regiony.tvp.pl/47762333/coraz-wiecej-lasow-z-zakazem-wstępu-zagrozenie-pozarowe), dostęp: 27.04.2020).

Należy również dodać, że dzięki Lasom Państwowym każdego roku sadzonych jest ok. 500 mln drzew, co oznacza ok. 1 000 w ciągu minuty. Drzewa sadzone są w miejscach, gdzie wcześniej zostały wycięte na potrzeby gospodarki kraju czy w takich, gdzie dotąd lasów nie było. Warto nadmienić również, że obecnie dzięki wysiłkom leśników lasy stanowią ok. 30% powierzchni kraju, podczas gdy po II wojnie światowej odsetek ten wynosił ok. 21% ([www.gis.gov.pl/aktualnosc/zasadzsienazdrowie-wspolna-akcja-sadzenia-drzew](http://www.gis.gov.pl/aktualnosc/zasadzsienazdrowie-wspolna-akcja-sadzenia-drzew), dostęp: 27.04.2020).

Dużym zagrożeniem dla lasów jest również kwestia wypalania traw. Od lat strażacy i ekolodzy alarmują, że wypalanie traw szkodzi, a mimo to każdego roku słyszy się o pożarach. Powoduje to również śmierć organizmów – giną małe zwierzęta i wiele zwierząt kręgowych. Wiatr pomaga w rozprzestrzenianiu się ognia i może to spowodować przeniesienie się ognia na pobliski las bądź zabudowanie. Nie można tutaj pominąć aktualnej kwestii – pożaru na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego. Jak informują doniesienia prasowe, przyczyną pożaru było wypalanie traw. Przez nieumyślne zachowanie w największym parku narodowy i największym w Europie spłonęło ok. 5,2 tys. ha powierzchni (<https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,25901410,biebrzanski-park-narodowy-sprawa-pozaru-ma-zajac-sie-bialostocka.html>,

dostęp: 27.04.2020). Na pomoc w pożarze parku zostały uruchomione rozmaite zbiórki, np. #Razemdla Biebrzy czy Ratujemy Polski Skarb Narodowy.

W obecnej sytuacji epidemiologicznej kraju lasy stały się miejscem, gdzie można odetchnąć po długim przebywaniu w domu (#zostańwdomu). Pomoże to utrzymać kondycję, poprawić odporność czy rozładować stres związany z panującą pandemią Covid-19. Należy jednak pamiętać, by takie wyprawy rozsądnie zaplanować, podchodzić do tej kwestii inaczej niż kiedyś – unikać popularnych szlaków turystycznych ([www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/koronawirus-jak-bezpiecznie-wybrac-sie-do-lasu-w-czasie-epidemii](http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/koronawirus-jak-bezpiecznie-wybrac-sie-do-lasu-w-czasie-epidemii), dostęp: 27.04.2020).

Tabela 5

Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy w sektorze leśno-drzewnym, stan na 31 grudnia 2018 roku

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Ogółem	330453	437421	396398	410058
Leśnictwo i pozyskiwanie mebli	16348	41688	44627	46565
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	112966	113051	117429	120029
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	51950	57488	58129	61563
Produkcja mebli	149189	225194	176213	181901

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, Rocznik Statystyczny Leśnictwa 2018.

Liczba osób zatrudnionych ogółem na podstawie stosunku pracy w sektorze leśno-drzewnym na przełomie analizowanych lat odnotowała wahania, a po 2010 roku obserwuje się duży wzrost, który wynosi 106 968 osób. W 2016 roku odnotowano znaczący spadek, by w kolejnym roku liczba znów mogła wzrosnąć. Największy wzrost zauważono w kategorii leśnictwo i pozyskiwanie mebli. Po pierwszym z analizowanych lat liczba zatrudnionych wzrosła o ponad 25 tys. i w kolejnych latach utrzymywała się tendencja rosnąca. W dwóch następnych kategoriach liczba pracowników także stale rosła. W kategorii produkcja mebli odnotowano podobną tendencję jak w przypadku leśnictwa i pozyskiwania mebli, ponieważ te kategorie są ściśle ze sobą związane. Sektor leśnictwa zatrudnia wielu pracowników, co ma znaczący wpływ na wynik finansowy Lasów Państwowych czy rozwój gospodarczy.

Państwo powinno kontynuować swoje działania, umacniać budowany pozytywny wizerunek lasów oraz dokładać wszelkich działań, aby racjonalnie użytkować dostępne zasoby. Wzrost poziomu lesistości jest ważny dla rozwoju Polski jako siedliska unikatowej fauny i flory, miejsca otwartego na ludzi i turystów, rozwijającego się zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Przywołane akty prawne, liczne instytucje, których przedmiotem zainteresowania są różne aspekty funkcjonowania w Polsce gospodarki leśnej, a także wszelkie inicjatywy społeczne podejmowane dla zachowania i wsparcia lasów w kraju świadczą o rosnącym znaczeniu lasów w świadomości społeczeństwa. Statystyki poziomu lesistości w Polsce zdają się potwierdzać ten fakt w sposób najbardziej wyrazisty.

## **Bibliografia**

- Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości 2014. Pobrane z: [www.nfosigw.gov.pl](http://www.nfosigw.gov.pl).
- Machoń, M. (2013). Gospodarka leśna w obliczu potrzeb ochrony przyrody. *Roczniki Administracji i Prawa*, 13.
- Polityka w dziedzinie środowiska: ogólne zasady i podstawowe ramy*. Pobrane z: [www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/pl/FTU\\_2.5.1.pdf](http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/pl/FTU_2.5.1.pdf).
- Rocznik Statystyczny Leśnictwa Warszawa 2019 r.
- Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 lutego 1998 r.
- Różnorodność biologiczna, użytkowanie gruntów i leśnictwo*. Pobrane z: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches\\_techniques/2017/N54611/doc\\_pl.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N54611/doc_pl.pdf).
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 821, 1238, z 2020 r. poz. 568).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r., Nr 62, poz. 627).
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 1991 r., Nr 101, poz. 444).
- <https://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/7eap/pl.pdf>.
- [www.bdl.lasy.gov.pl/portal/gus-lesnictwo](http://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/gus-lesnictwo).
- [www.eesc.europa.eu/pl/sections-other-bodies/other/europe-2020-steering-committee](http://www.eesc.europa.eu/pl/sections-other-bodies/other/europe-2020-steering-committee).
- [www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/copy\\_of\\_ochrona-przyrody](http://www.lasy.gov.pl/pl/nasza-praca/copy_of_ochrona-przyrody).
- [www.lasy.gov.pl/pl/wideo/telewizja-lasow-panstwowych/wideo](http://www.lasy.gov.pl/pl/wideo/telewizja-lasow-panstwowych/wideo).
- [www.natura2000.gdos.gov.pl/natura-w-lesnictwie](http://www.natura2000.gdos.gov.pl/natura-w-lesnictwie).

**Wiktoria SZEWCZYK**

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

## **PRODUKT TURYSTYCZNY NA PRZYKŁADZIE MIASTA I GMINY STARY SĄCZ**

### **Streszczenie**

W artykule podjęto próbę prezentacji oraz systematyki produktów turystycznych miasta i gminy Stary Sącz. Poruszono kwestie dotyczące definicji pojęcia „produkt turystyczny”, a także ich klasyfikacji w literaturze przedmiotu. W pracy przedstawiono i krótko scharakteryzowano poszczególne produkty turystyczne obszaru. W dalszej części dokonano próby oceny oferty miasta również pod kątem atrakcyjności turystycznej.

**Słowa kluczowe:** turystyka, produkt turystyczny, miasto i gmina Stary Sącz.

### **Summary**

The article attempts to present and systematize tourist products of the City and Commune of Stary Sącz. Issues related to the definition of the tourist product as well as their classification in the literature were raised. The article presents and briefly characterizes the individual tourist products of the area. Later in the work, author attempts to evaluate the city's offer also in terms of tourist attractiveness.

**Key words:** tourism, tourist product, the Town and Commune of Stary Sącz.

### **Wprowadzenie**

Turystyka uznawana jest za istotną gałąź gospodarki obok usług, przemysłu i rolnictwa. Przedmiotem jej zainteresowań jest wiele różnych dziedzin – zarówno tych związanych wyłącznie z oferowaniem produktu turystycznego, jak również paraturystycznych, które znacząco wpływają na kształtowanie się Produktu Krajowego Brutto. Nie bez znaczenia jest tutaj fakt, że aby wykreować kompleksowy produkt turystyczny, należy zwrócić uwagę na zróżnicowane potrzeby odbiorców, szeroką gamę rodzajów turystyki, konieczność łączenia różnego rodzaju usług, atrakcji i rzeczy. Według powołanej w 1993 roku Światowej Organizacji Turystki (WTO) turystykę definiujemy jako: „ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż jeden rok poza swoim codziennym otoczeniem z wyłączeniem wyjazdów, których głównym celem jest działalność zarobkowa wynagradzana w odwiedzanej miejscowości” (ONZ, 1995). Aby w pełni wykorzystać potencjał pojemnego rynku turystycznego, konieczne jest spojrzenie interdyscyplinarne. Wyzwanie, jakim jest kształtowanie produktu turystycznego, złożonego z wielu różnorodnych usług o charakterze substytucyjnym i komplementarnym, jest wtedy możliwe. Usługi w chwili zakupu są kreowane przez sprzedającego w oparciu o materiały promocyjne i nie mają znamion materialnych rzeczy, co determinuje ich specyficzny, abstrakcyjny charakter. Istotne jest więc, aby sprzedający znał produkt i składające się na niego usługi oraz potrafił przedstawić produkt w przejrzysty, sugestywny i prawdziwy sposób. Korzystanie z usług turystycznych ma za zadanie pomóc w odpoczynku fizycznym i psychicznym, a także pozwolić na wyjście ze schematu, zmianę punktów odniesienia, poznanie nowych rzeczy czy wykreowanie pewnych istotnych w życiu codziennym potrzeb. Według A. Panasiuka produkt turystyczny: „odpowiada na potrzebę realizacji przede wszystkim funkcji: wychowawczej, wypoczynkowo-



-zdrowotnej, etnicznej, kształceniowej, ekonomicznej, politycznej i kształtowania przestrzeni w ramach sfer życia takich jak: społeczna, psychologiczna, kulturowa, przestrzenna i ekonomiczna” (2006, s. 107). Funkcje turystyki realizowane są poprzez dostosowany produkt turystyczny. Należy tutaj poruszyć również kwestię zrównoważonego rozwoju i postępującej globalizacji. Popyt na usługi turystyczne ma duży wpływ na ich podaż, która z kolei wpływa na środowisko i jego funkcjonowanie. Ważna jest ekologia i dostosowanie liczby odwiedzających do możliwości miejsca, tak aby nie nadwyżać walorów turystycznych, a także rozsądne podejście do procesu globalizacji. Szanse płynące z zacierania granic oraz dostępności niwelują negatywne procesy zatracania autentyczności produktu oraz ryzyko powstania jego tandetnego odpowiednika.

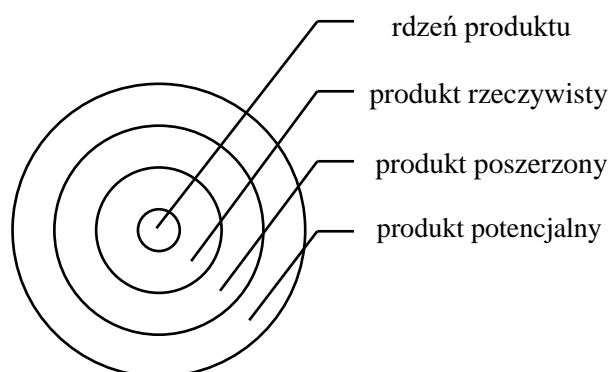
W zestawieniu M. Dvorak (2015) zawartym w książce *Polska. Najpiękniejsze miasta* Stary Sącz wymieniany jest obok innych starannie wyselekcjonowanych 53 miejsc w całej Polsce. Miasto i okoliczne miejscowości z roku na rok odwiedza coraz więcej osób, a organizowane wydarzenia, imprezy, festiwale stają się okazją do integracji społeczności lokalnej i turystów. Celem tego artykułu jest wskazanie wybranych walorów o charakterze przyrodniczym oraz antropogenicznym, a także elementów bazy turystycznej i paraturystycznej wskazanego obszaru. Sformułowano następującą hipotezę badawczą: Zaplecze Starego Sącza pozwala na kształtowanie dostosowanego do potrzeb i oczekiwań turystów produktu turystycznego z uwzględnieniem jego unikatowych zasobów. Należy się także zastanowić, czy poszczególne produkty turystyczne są na tyle charakterystyczne dla miasta, że tworzą „renomę”, czy może sam Stary Sącz jest spójną całością jako produkt turystyczny.

## 1. Produkt turystyczny w ujęciu teoretycznym

W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele definicji pojęcia „produkt turystyczny”. Z punktu widzenia konsumenta jest wszystkim, co zaspokaja jego potrzeby oraz pragnienia (Kotler, 1994, s. 7). Najbardziej popularną klasyfikacją w literaturze jest podział P. Kotlera, wyodrębniający następujące poziomy:

- rdzeń produktu – powód zakupu;
- produkt rzeczywisty – postrzeganie produktu;
- produkt poszerzony – korzyści dodatkowe;
- produkt potencjalny – przyszłe ulepszenia.

Przedstawiono to na rysunku 1.



Rysunek 1. Struktura produktu turystycznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.google.pl/url?sa=i&url=http%3A%2F%2Fwww.strony.toya.net.pl%2F~mediren%2Fksiazka%2Fcz2\\_rozdzial\\_4.htm&psig=AOvVaw0MMHxuxasQepTxPD8PiJKj&ust=1607430538617000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxFwoTCLiOiMfvu-0CFQAAAAAdAAAAABAD](http://www.google.pl/url?sa=i&url=http%3A%2F%2Fwww.strony.toya.net.pl%2F~mediren%2Fksiazka%2Fcz2_rozdzial_4.htm&psig=AOvVaw0MMHxuxasQepTxPD8PiJKj&ust=1607430538617000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxFwoTCLiOiMfvu-0CFQAAAAAdAAAAABAD) (dostęp: 04.12.2019).

Szczególnym rodzajem produktu jest produkt turystyczny. Człowiek kupujący produkt turystyczny konsumuje go na miejscu wytwarzania, ponieważ nie można go magazynować ani transportować. Klient w momencie zakupu nie ma możliwości zapoznania się z produktem, kupuje go wyłącznie w oparciu o istniejące materiały promocyjne. Utrzymanie kreowania produktów turystycznych cechuje się wysokimi kosztami stałymi, co wynika z jego złożoności i różnorodności. Odnacza się także sezonowością, dużą elastycznością i otwartością na potrzeby klienta. Nie da się również wykreować produktu turystycznego bez spójnego motywu przewodniego, sprawiającego, że pewne pojedyncze usługi tworzą ideę, w oparciu o którą kreowany jest wieloaspektowy, zwarty produkt. Konieczne jest również zachowanie użyteczności i oryginalności, która pozwoli na wyróżnienie się produktu na rynku, a w konsekwencji znalezienie odbiorców. Produkt turystyczny ma wiele różnych definicji, w których dominują dwa podejścia, obejmujące strukturalne i psychologiczne podejście do tworzenia definicji. Jednym z popularnych przedstawicieli w pierwszym podejściu jest G. Gołembski, który uważa, że „produktem turystycznym są wszystkie dobra i usługi tworzone i kupowane w związku z wyjazdem poza miejsce stałego zamieszkania i to zarówno przed rozpoczęciem podróży, w trakcie podróży i w czasie pobytu poza swoją rodzinną miejscowością” (1998, s. 24).

Odmiernym i nieco rzadziej spotykanym podejściem jest definiowanie tego pojęcia przez pryzmat czynników psychologicznych, co czyni A. Nowakowska, która rozumie produkt turystyczny jako: „dostępny na rynku pakiet materialnych i niematerialnych składników umożliwiających realizację celów wyjazdu turystycznego” (Panasiuk, 2008 s. 35). S. Medlik (1995, s. 243) z kolei połączył oba podejścia i stworzył złożoną definicję, brzmiącą:

produkt turystyczny sensu stricte – wszystko to, co turyści kupują oddzielnie (np. transport, zakwaterowanie) lub w formie pewnego zestawu pakietu usług,  
produkt turystyczny sensu largo – kompozycja tego, co turyści robią oraz walorów urządzeń i usług, z których w tym celu korzystają; z punktu widzenia turysty produkt turystyczny obejmuje całość przeżytego doświadczenia od chwili opuszczenia domu do chwili powrotu.

Produkt turystyczny posiada wiele klasyfikacji w zależności od ujęcia. Rodzaje produktu turystycznego według A. Oleksiuka (2007, s. 124-128) prezentowane są jako:

- usługa – każda usługa turystyczna np. hotelarska;
- rzecz – każde dobro turystyczne wiążące się z turystyką;
- obiekt – produkt, gdzie dominuje jedna atrakcja (usługa) – dodatkowo funkcjonuje kilka usług uzupełniających dostępnych w jednym miejscu (obiekcie), dzięki czemu możliwe jest zaoferowanie odwiedzającym określonego zbioru korzyści sprawiających przyjemności lub pozwalających poszerzyć wiedzę, np. zamek, kościół, jaskinia pomnik przyrody;
- wydarzenie – charakteryzuje się on spójnością tematyczną i organizacyjną, konkretnym umiejscowieniem w czasie i przestrzeni oraz niecodziennością i wyjątkowością;
- impreza – są to co najmniej dwie usługi turystyczne, tworzące jednolity program i objęte wspólną ceną;
- miejsce – charakteryzuje się konkretną lokalizacją o walorach turystycznych;
- szlak – składa się z szeregu miejsc lub obiektów związanych bądź połączonych nadrzędną ideą.

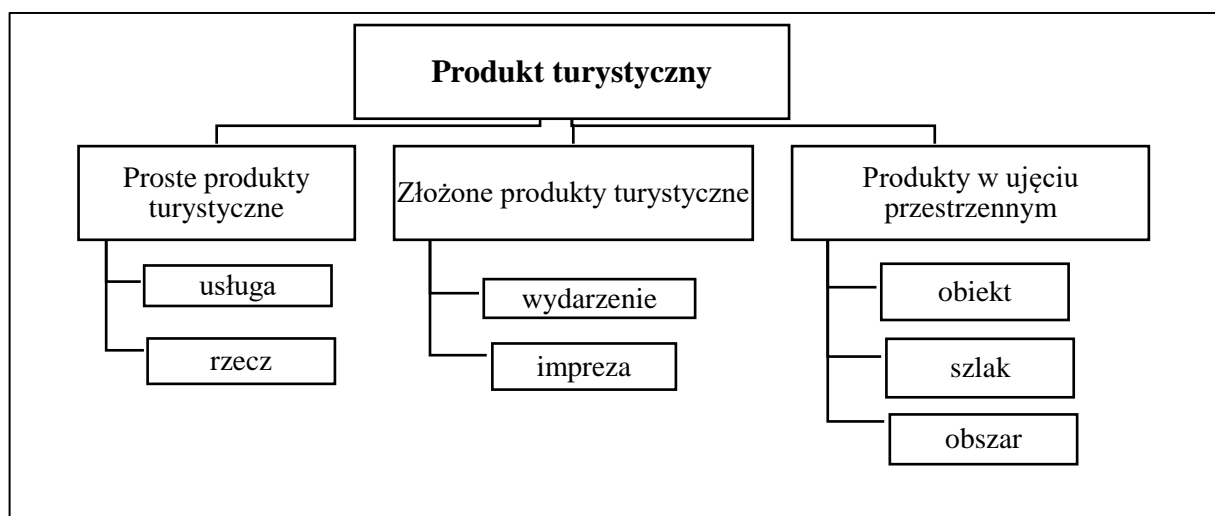
Podział ten przedstawia rysunek 2.



Rysunek 2. Produkt turystyczny.

Źródło: *Marketing usług turystycznych* (s. 124-128), A. Oleksiuk, 2007, Warszawa: Wydawnictwo Difin.

J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk (2010) wyodrębnili nieco inny podział produktu turystycznego. Dokonali oni podziału produktu na trzy kategorie w oparciu o wcześniej wymienioną klasyfikację A. Oleksiuka. Produkt prosty, złożony i w ujęciu przestrzennym pozwala na uszeregowanie produktu w sposób bardziej przejrzysty niż w wypadku wcześniejszego uszeregowania. Przedstawia to rysunek 3.



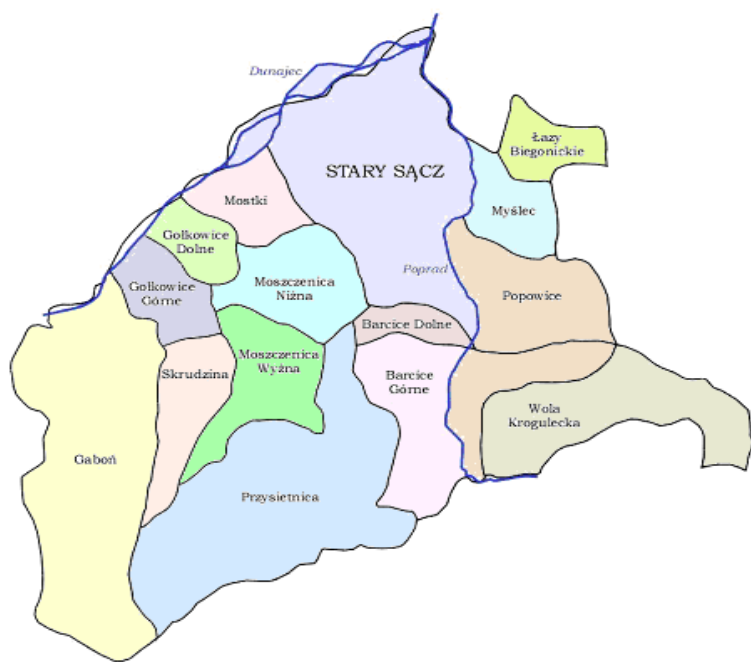
Rysunek 3. Podział produktu turystycznego.

Źródło: *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie* (s. 145), J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, 2010, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

Podsumowując, produkt turystyczny ma charakter głównie niematerialny i dużą rolę odgrywają umiejętności sprzedającego. Pełni również istotne funkcje w życiu społecznym oraz gospodarczym. Kreowanie produktu turystycznego w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i dostępne walory jest szansą dla rozwoju zarówno lokalnego, jak i regionu.

## 2. Specyfika miasta i gminy Stary Sącz

Miasto i gmina Stary Sącz – jako jednostka samorządu terytorialnego – ma powierzchnię 102,41 km<sup>2</sup>, a w jej skład wchodzi 15 miejscowości: miasto Stary Sącz oraz wsi – Moszczenica Wyżna, Moszczenica Niżna, Skrudzina, Gołkowice Górne, Gołkowice Dolne, Gaboń, Mostki, Przysietnica, Wola Krogulecka, Barcice Dolne, Barcice Górne, Popowice, Myślec, Łazy Biegonickie. Miasto Stary Sącz leży w widłach rzek Poprad i Dunajec, w sercu Beskidu Sądeckiego oraz Popradzkiego Parku Krajobrazowego. Podziwiać stąd można piękne lasy, a inne walory przyrodnicze przyciągają wielu turystów. Gminę zamieszkuje ok. 24 tys. osób. Pierwsze wzmianki o Starym Sączu pochodzą z 1257 roku, na kiedy datuje się powstanie miasta.



Podstawowe informacje dotyczące miasta i gminy Stary Sącz	
Powierzchnia (km <sup>2</sup> )	102
Rok założenia:	1 257
Ludność, w tym:	
kobiety	11 914
mężczyźni	11 833
Razem	23747

Rysunek 4. Podstawowe informacje dotyczące miasta i gminy Stary Sącz.

Źródło: [www.google.pl/imgres?imgurl=x-raw-image%3A%2F%2F506c02c3dacc511b77721540bfdab%2Fadce00e4d65c5785a15424dad2ab3a95&imgrefurl=https%3A%2F%2Fbip.malopolska.pl%2F%2Cpobierz%2Cget.html%3Fid%3D2151675&tbnid=G1HN2sMCbFB42M&vet=12ahUKEwjitrS6bftAhWJhqQKHIXRCVoQMygGegUIARCgAQ.&docid=05RQmclhogbpaM&w=460&h=452&q=mapa%20stary%20s%20%85cz%20gmina&ved=2ahUKEwjitrS6bftAhWJhqQKHIXRCVoQMygGegUIARCgAQ](https://www.google.pl/imgres?imgurl=x-raw-image%3A%2F%2F506c02c3dacc511b77721540bfdab%2Fadce00e4d65c5785a15424dad2ab3a95&imgrefurl=https%3A%2F%2Fbip.malopolska.pl%2F%2Cpobierz%2Cget.html%3Fid%3D2151675&tbnid=G1HN2sMCbFB42M&vet=12ahUKEwjitrS6bftAhWJhqQKHIXRCVoQMygGegUIARCgAQ.&docid=05RQmclhogbpaM&w=460&h=452&q=mapa%20stary%20s%20%85cz%20gmina&ved=2ahUKEwjitrS6bftAhWJhqQKHIXRCVoQMygGegUIARCgAQ) (dostęp: 03.12.2019).

Miasto może poszczycić się bogatą historią. Na dzieje miasta i całej Sądecczyzny wpływ miała księżna Kinga z węgierskiego rodu Arpadów, późniejsza święta, która jako właścicielka ziem stanowiła prawo, pobierała podatki i dbała o mieszkańców. W średniowieczu Stary Sącz był ośrodkiem miejskim, posiadającym dzień targowy, mocno związany z kościołem katolickim oraz powstałym na jego terenie zakonem sióstr klarysek i franciszkanów. Zakon klauzurowy sióstr klarysek istnieje do dziś, będąc ważnym ośrodkiem kulturalnym i religijnym. Znalaziono tu m.in. najstarszy rękopis *Bogurodzicy* z 1409 roku. Ważnym wydarzeniem dla miasta było również spotkanie Jana III Sobieskiego z ukochaną Marysieńką. Czasy zaborów dla Starego Sącza rozpoczęły się w 1770 roku, jednak najbardziej represjonowani byli mieszkańcy w okresie II wojny światowej. Warto również wspomnieć o starosądeckich Żydach, którzy zasymilowali się z katolikami. Posiadali oni swoją bożnicę i zamieszkiwali sporą część miasta. II wojna światowa

nie była dla nich łaskawa, ponieważ po likwidacji getta część mieszkańców zginęła w Biegonicach, a pozostali w Bełżcu. Nieżydowska ludność również była represjonowana w związku z bliską odległością miasta od granicy i szlaku przerzutowego na Węgry. Obecnie o historyczno-kulturowe pamiątki miasta dba Towarzystwo Miłośników Starego Sącza, które prowadzi muzeum regionalne im. Seweryna Udzieli, gromadzące eksponaty związane głównie z dziedzictwem historycznym, kulturowym i ważnymi osobami z terenu całej gminy. W historii najnowszej ważnym wydarzeniem była wizyta Jana Pawła II i kanonizacja Kingi. Również pobliskie miejscowości zachęcają do wizyty nie tylko z powodu walorów środowiska naturalnego, ale również dzięki ciekawym historycznym, kulturowym atrakcjom. Gołkowice kiedyś były centrum osadnictwa niemieckiego. Z Przysietnicy, Moszczenicy Wyżnej, Gabonia można dojść na Przehybę. Moszczenica Niżna szczyci się zabytkowym drewnianym kościołem pod wezwaniem św. Mikołaja, a miejscowości Wola Krogulecka i Barcice przyciągają atrakcyjnymi ścieżkami przyrodniczymi, przyrodniczo-historycznymi oraz platformą widokową w kształcie ślimaka. Samorząd lokalny dba o rozwój infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, co sprzyja rozwojowi całej gminy.

Na terenie gminy funkcjonują liczne podmioty gospodarcze o odmiennej specyfice. W sektorze prywatnym funkcjonują liczne mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa produkcyjne i firmy usługowe. W ostatnich latach powstała także Specjalna Strefa Aktywności Gospodarczej, przyciągająca inwestorów, która pozwala na stwarzanie miejsc pracy i sprzyja rozwojowi. Obok podmiotów o charakterze prywatnym funkcjonują liczne podmioty realizujące zadania o charakterze społecznym jak: Lokalna Grupa Działania Brama Beskidu, Klub Integracji Społecznej Nowa Szansa, Centrum Integracji Społecznej Aktywnie i Skutecznie, Dzienny dom seniora, Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnoprawnych „Gniazdo”, Fundacja „Będzie dobrze”. Organizacje pozarządowe również podejmują atrakcyjne inicjatywy społeczne wpływające na produkt turystyczny.

Najważniejsze inwestycje podjęte w ostatnich latach na omawianym obszarze to: budowa kąpieliska Stawy, budowa enklawy przyrodniczej Bobrowisko, budowanie bibliotek, ścieżek rowerowych, dróg i sieci kanalizacyjnej. Wkrótce zostanie ukończona inwestycja Park&Ride i remont „Galerii pod piątką”, gdzie funkcjonuje punkt informacji turystycznej oraz galeria sztuki przyjazna artystom. W najbliższym czasie planowana jest realizacja inwestycji umożliwiającej spacer w koronach drzew. Wszystkie wyżej wymienione czynniki wpływają na atrakcyjność gminy Stary Sącz.

Budżet gminy miejsko-wiejskiej Stary Sącz na rok 2019 zakładał dochody na poziomie 122 790 573,58 zł oraz nieco większe wydatki, tj. 149 497 233,89 zł. W związku z mnogością podejmowanych inwestycji i innych inicjatyw wymagających sporych środków finansowych budżet gminy ma deficyt. Patrząc szerzej na działania władarzy, a także zmiany zachodzące w całej gminie, należy przyjąć, że podejmowane działania dają realne efekty w postaci zrealizowanych inwestycji czy projektów miękkich. Gmina jest beneficjentem programów krajowych i korzysta ze środków unijnych. Jednostka jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów, a jej rozwój przebiega zgodnie z przyjętymi w strategii rozwoju gminy misją i celami.

### **3. Produkty turystyczne miasta i gminy Stary Sącz**

Na potrzeby tej części artykułu przyjęto przedstawianą wcześniej klasyfikację według J. Kaczmarskiego, A. Stasiaka, B. Włodarczyka (2010) oraz podjęto próbę uszeregowania wybranych produktów turystycznych miasta i gminy Stary Sącz.

Na terenie miasteczka oferowanych jest wiele usług, niezbędnych do realizacji szeroko pojętego produktu turystycznego. Oto kilka przykładów:

- Usługi noclegowe – jedynym obiektem poddanym kategoryzacji jest \*\*\* hotel Dom Pielgrzyma OPOKA, a oprócz tego istnieje tu też wiele miejsc, gdzie można znaleźć noclegi ([www.wstarymsaczu.pl/noclegi/agroturystyka](http://www.wstarymsaczu.pl/noclegi/agroturystyka), [www.wstarymsaczu.pl/noclegi/glowna-baza-noclegowa/](http://www.wstarymsaczu.pl/noclegi/glowna-baza-noclegowa/), dostęp: 23.12.2019).

Tabela 1

*Obiekty noclegowe*

<b>Agroturystyka</b>	<b>Pokoje do wynajęcia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gospodarstwo Kazimiera i Jan Łatka,</li> <li>• Gospodarstwo Agroturystyczne „Mały Miś” – Przysietnica,</li> <li>• Bołoz Gabriela: Barcice,</li> <li>• Agrozagroda w Moszczenicy, Andrzej i Maria Tokarczyk,</li> <li>• Gospodarstwo Agroturystyczne „Gazdówka” - Maria i Dariusz Hejmej: Moszczenica Niżna,</li> <li>• Agro Ranczo – Paweł Pawlik: Przysietnica,</li> <li>• Genowefa Konstanty – AGRO KONSTANTY – Moszczenica Wyżna,</li> <li>• Pod Sosnami – Gospodarstwo Agroturystyczne, Rozalia i Tadeusz Madziarowie, Przysietnica,</li> <li>• Patrycja Florek – „U FLORKÓW” – Gołkowice Górne,</li> <li>• Dąbrowska Ewa – „Agroturystyka na Woli Kroguleckiej”.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Zajazd u MISIA, Stary Sącz,</li> <li>• Pokoje Gościnne RINO, Stary Sącz,</li> <li>• Centrum Wypoczynku Jorda Nova w Gołkowicach, Gołkowice Górne,</li> <li>• Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy LAS VEGAS, Barcice,</li> <li>• Noclegi Stary Sącz Rynek, Stary Sącz,</li> <li>• Dom nad Popradem, Myślec,</li> <li>• Helena Nowaczyk – pokoje gościnne, Stary Sącz,</li> <li>• Oaza pod Bocianem – Stary Sącz,</li> <li>• Domki Letniskowe w Starym Sączu,</li> <li>• Chata pod Przehybą – Skrudzina,</li> <li>• Pokoje w Moszczenicy u Pasonia Moszczenica Niżna.</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.wstarymsaczu.pl/noclegi/glowna-baza-noclegowa](http://www.wstarymsaczu.pl/noclegi/glowna-baza-noclegowa) (dostęp: 23.12.2019).

- Usługi gastronomiczne – usługi żywienia są oferowane przez wiele obiektów na terenie Starego Sącza, oferta jest różnorodna i pozwala na zaspokojenie różnorodnych gustów kulinarnych ([www.wstarymsaczu.pl/gastronomia/](http://www.wstarymsaczu.pl/gastronomia/), dostęp: 22.12.2019).

Tabela 2

*Obiekty gastronomiczne według rodzaju serwowanych potraw*

<b>Kuchnia polska</b>	<b>Kuchnia zagraniczna</b>	<b>Desery</b>	<b>Fast food</b>
Pizzeria Nowe BARTOLLINI, Pizzeria Domino, Nasza Chata, Pracownia Pieroga, Restauracja MARYSIENKA Zajazd u MISIA, Restauracja RINO, Restauracja w Hotelu OPOKA Jadłodajnia Na Pięterku, Pudełko smaku	Pizzeria Nowe BARTOLLINI Pizzeria Domino Nasza Chata	Bar Kawowy, Cukiernia JEZIOREK, Bar Słoneczny	Kebab Stary Sącz MacDonald Pizzeria Domino

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.wstarymsaczu.pl/gastronomia](http://www.wstarymsaczu.pl/gastronomia) (dostęp: 22.12.2019).

- Usługi agroturystyczne – należy również wspomnieć o prężnie rozwijającej się turystyce specjalistycznej wykorzystującej potencjał wsi. Jazda konna w licznych gospodarstwach agroturystycznych przyciąga wielu amatorów tego sportu. Ciekawym miejscem jest też Agrozagroda, gdzie można zobaczyć naturalnie żyjące zwierzęta. Gospodarstwa agroturystyczne poszerzają swoje usługi również o możliwość spróbowania wytworzenia naturalnych produktów pochodzenia odzwierzęcego.
- Usługi związane z turystyką wodną – przy funkcjonującym kąpielisku Stawy znajduje się wypożyczalnia sprzętu wodnego, tj. kajaki, rowery wodne czy łódź. W okresie letnim można pod opieką ratownika korzystać z tej infrastruktury.
- Usługi informacyjne – na omawianym terenie działa specjalny punkt informacji turystycznej. Informacje udzielane są także w Muzeum Regionalnym im. Seweryna Udzieli, Punkcie informacyjnym przy klasztorze oraz Ołtarzu Papieskim.
- Inne usługi – oprócz wyżej wymienionych usług noclegowych, gastronomicznych, związanych z agroturystyką na terenie gminy są realizowane inne usługi odnoszące się do kwestii zaspokajania potrzeb turystycznych, tj. np. usługi przewozowe, usługi przewodnickie, usługi bankowe, usługi ubezpieczeniowe i inne związane z realizowaniem atrakcji czy konieczne do wytworzenia produktu turystycznego. Baza paraturystyczna jest rozwinięta oraz zaspokaja potrzeby mieszkańców i turystów na bardzo wysokim poziomie, np. banki, sklepy spożywcze, punkty z lokalnymi produktami żywnościowymi.

Drugą grupę produktów turystycznych stanowią rzeczy. Rzecz jest zwykle uzupełnieniem, dodatkiem do produktu turystycznego, co wynika z jego często niematerialnego charakteru. Można tu wymienić przykładowo pamiątki dedykowane miejscu, tj. magnesy, pocztówki, książki, foldery, ulotki, stroje ludowe, rękodzieło, obrazy, pieczęta z punktu informacji turystycznej, gadżety związane z miasteczkiem. Rzeczy to także aplikacje mobilne związane z atrakcjami, miasteczkiem, takie jak: Pannonica Folk Festiwal, Bobrowisko, Stary Sącz i Levocza.

Do grupy złożonych produktów turystycznych zalicza się wydarzenia. Stary Sącz to miejsce, gdzie odbywa się sporo wydarzeń, które często organizowane są cyklicznie. Jednym z nich jest Plener malarski i sympozjum kultur lokalnych. Od 14 lat wydarzenie to stanowi okazję do spotkania się grupy artystów, ich twórczego rozwoju oraz promocji miasteczka. Impreza ta cieszy się ogromnym zainteresowaniem wśród artystów, malarzy, artystów i ma charakter międzynarodowy. W mieście goszczą nie tylko artyści z kraju, krajów sąsiadujących z Polską, ale też Stanów Zjednoczonych, Chin czy Japonii. Najważniejszym punktem tego 2-tygodniowego pleneru jest happening na miejskim rynku, podczas którego tworzona i palona jest rzeźba. Kolejnym wydarzeniem są tzw. Jarmarki, które odbywają się w Starym Sączu już od średniowiecza. Kilka razy do roku w centrum miasta odbywają się także jarmarki tematyczne, związane z prezentacjami artystów: Jarmark rzemiosła, Jarmark św. Kingi, Jarmark wielkanocny czy Jarmark bożonarodzeniowy. Z kolei tzw. Lachowska micha jest wydarzeniem, które przyciąga miłośników jedzenia. Lokalnie działające koła gospodyń wiejskich przygotowują regionalne potrawy. Stoiska, na których prezentuje się potrawy są przystrajane, a przedstawicielki kół występują w unikatowych strojach regionalnych. Degustacjom towarzyszy muzyka i występy lokalnych artystów. Następnym wydarzeniem wartym przywołania jest odpust św. Kingi. Poprzedza go 9-dniowa nowenna, przyciągająca wiernych i pielgrzymów. Wydarzenie to związane jest z patronką miasta i ważną świętą kościoła katolickiego. W mieście organizowane są też liczne festyny, które przyciągają mieszkańców i inne osoby towarzyszącymi im loteriami fantowymi

i wydarzeniami kulturalnymi. Jest to także okazja do spędzania czasu z mieszkańcami miejscowości oraz ich bliskimi. W mieście organizowane są ponadto: Dzień samorządowca, Nocny Bieg Św. Kingi czy Starosądeckie Dni Ks. Józefa Tischnera.

Kolejnym złożonym produktem turystycznym są imprezy organizowane w gminie. Pierwszą z nich jest Strefa chwały. Rokrocznie organizowany jest festiwal poświęcony muzyce religijnej oraz szerzeniu wiary. Osoby religijne spotykają się na festiwalu, w trakcie którego kontemplują wiarę, śpiewają i spędzają czas w gronie rodzinnym. Od lat znany i rozpoznawalny jest, organizowany w Barcicach nad Popradem, Pannonica Folk Festiwal, który stanowi okazję do udziału w kilku koncertach muzyki bałkańskiej artystów polskich i zagranicznych. Ciekawym aspektem tej imprezy jest istnienie wioski festiwalowej, a także organizacja warsztatów z różnych dziedzin. Europejska Federacja Festiwali, która przyznaje wyróżnienia dla najciekawszych festiwali/imprez w Europie, po raz drugi uhonorowała Festiwal Pannonica przyznaniem certyfikatu jakości. Swoją decyzję umotywowwała dostrzeżeniem lokalnego zaangażowania, globalnej perspektywy i wysokiego poziomu artystycznego imprezy. Równie znanym wydarzeniem jest Festiwal Przygody i Podróży Bonawentura, będący hołdem i upamiętnieniem tragicznie zmarłego w 2010 roku Tomasza Bonawentura-Knapika, lokalnego podróżnika. Ponadto, w okresie wiosennym w miasteczku odbywają się tematyczne pokazy, spotkania z podróżnikami, warsztaty, degustacje lokalnych potraw i wegańskiego jedzenia inspirowanego różnymi stronami świata. Impreza cieszy się dużym zainteresowaniem wśród podróżników i amatorów podróżowania. Europejska Federacja Festiwali uhonorowała również ten festiwal certyfikatem jakości. W mieście od 41 lat każdego roku organizowany jest Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej im. Ady Sari. Do miasteczka przyjeżdżają wówczas artyści z całego świata, aby śpiewać najstarsze pieśni. Imię noszone przez festiwal związane jest z wieloletnią mieszkanką miasta, artystką oraz z najstarszym znalezionym w mieście rękopisem Bogurodzicy, a także innymi zabytkami, takimi jak Gaude Mater Polonia. Od kilku lat pierwszy koncert festiwalu odbywa się w słowackiej części Beskidu Sądeckiego.

Kolejną grupę produktów turystycznych stanowią te w ujęciu przestrzennym, czyli obiekty, szlaki i obszary. Na terenie miasta i gminy zlokalizowanych jest wiele ciekawych miejsc wartych obejrzenia o unikatowych walorach historycznych, estetycznych i religijnych, wśród których wymienić należy przede wszystkim:

- Klasztor sióstr klarysek, kościół Trójcy świętej – barokowy kościół od grudnia 2018 roku, zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w drodze rozporządzenia na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, został wpisany na 105-członową listę pomników historii.
- Oficyna państwa Raczków – lokalny artysta Józef Raczek przyozdobił podcień i ściany kamienicy malowidłami i rzeźbami, związanymi z dziejami miasta. Jego twórczość porównywana jest z dziełami krynickiego Nikifora.
- Ołtarz papieski – obiekt powstał w 1999 roku na przyjazd Jana Pawła II, który kanonizował św. Kingę. Obecnie znajduje się w tym miejscu również muzeum z pamiątkami po papieżu oraz infrastruktura przyjazna dzieciom. Ciekawym elementem jest również ładowarka do samochodów elektrycznych.
- Enklawa Przyrodnicza Bobrowisko – niegdyś zwirownia, obecnie oaza łąbędzia niemego i bobra oraz pięknej roślinności (trzciny, wierzb). Aby podglądać przyrodę, w enklawie powstała specjalna infrastruktura, która przyciąga mieszkańców i turystów.



- Kąpielisko Stawy – tereny po byłej żwirowni zostały poddane rewitalizacji. Miejsce przystosowane jest do uprawiania sportów turystyki wodnej. Na jego terenie znajduje się punkt gastronomiczny, miejsce do siatkówki plażowej czy plaża, co odpowiada potrzebom mieszkańców i turystów.
- Platforma widokowa na Woli Kroguleckiej – to projekt, który uzyskał wyróżnienie w małopolskim konkursie im. Stanisława Witkiewicza w kategorii przestrzeń publiczna w 2016 roku. Miejsce leży w sercu Popradzkiego Parku Krajobrazowego i jest atrakcją dla turystów w każdym wieku. Podziwiać tu można krajobraz Beskidu Sądeckiego, Gorców lub wybrać się na dalszą wędrówkę, np. na Makowicę.
- Źródełko św. Kingi – miejsce, gdzie można skorzystać z leczniczej wody św. Kingi.
- Rynek – zabytkowa część miasta wyłożona kocimi łbami ze starymi lipami i studnią.
- Muzeum Regionalne im. Seweryna Udzieli – mieści się w najstarszym budynku, prowadzone jest przez Towarzystwo Miłośników Starego Sącza i gromadzi eksponaty związane z historią miasta, twórczością lokalnych artystów oraz życiem mieszkańców i ważnymi postaciami, takimi jak Ada Sari czy ks. Józef Tischner.

Na analizowanym obszarze znajduje się kilka szlaków turystycznych:

- Szlak Architektury Drewnianej rozciąga się na terenie Małopolski oraz Śląska. Na terenie gminy znajduje się drewniany kościół pw. św. Mikołaja Biskupa.
- Szlak rowerowy, tzw. Karpacki Szlak Rowerowy (czerwony): Leluchów – Myślenice, Królewski Szlak Rowerowy (zielony): Biecz – Obidza oraz Trasa EuroVelo 11 na odcinku Barcice – Stary Sącz – Nowy Sącz.
- Szlaki piesze według PTTK, m.in. szlak żółty, prowadzący do Schroniska Górskiego na Przehybie (1175 m n.p.m.), szlak niebieski z dojściem do szlaku czerwonego prowadzącego Łabowska Halę (Makowica – 948 m n.p.m.).

Wydarzenia doceniane są przez turystów, mieszkańców i niezależne instytucje do tego powołane, co ma wyraz w przyznawanych wyróżnieniach i organizowaniu kolejnych edycji. Najbardziej prestiżowym wyróżnieniem przyznawanym przez Europejską Federację Festiwalu otrzymały: Festiwal Pannonica organizowany w Barcicach nad Popradem i Festiwal Bonawentura. Należy również wspomnieć Kodeksie Odpowiedzialnych Festiwalu – podaj dalej, niech zmienia świat, czyli inicjatywie, gdzie organizatorzy dobrowolnie opracowali zbiór norm i zasad postępowania w związku z organizacją i trwaniem imprez w trosce o zrównoważony rozwój oraz promowanie proekologicznych postaw

Produkt turystyczny jest komplementarny, substytucyjny, ma charakter niematerialny i odpowiada potrzebom osób o różnorodnych zainteresowaniach. Potwierdzeniem tego faktu są statystyki sprzedaży biletów, potwierdzające wzrost liczby uczestników organizowanych wydarzeń (tabela 3) czy statystyk ruchu turystycznego w mieście (rysunek 5).

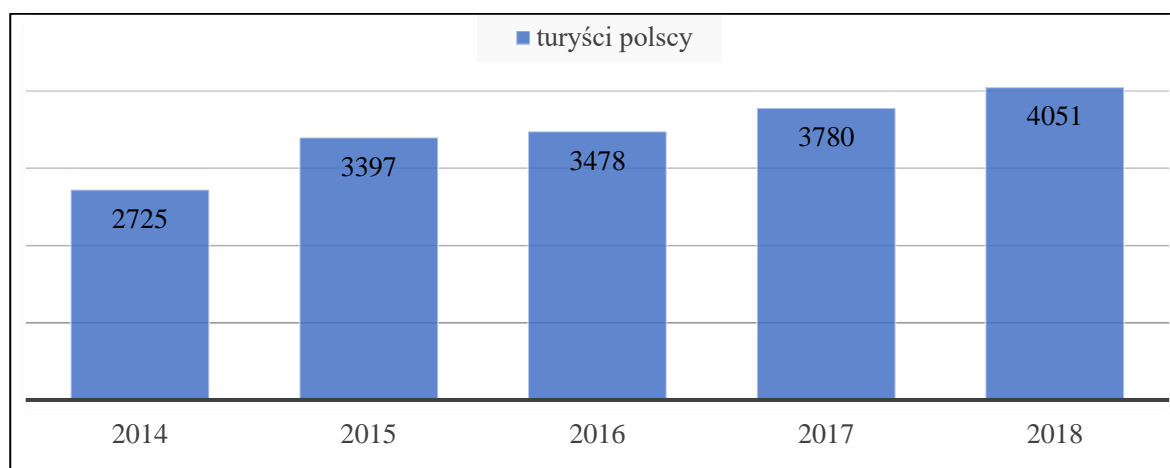
Tabela 3

## Bilety sprzedawane na Pannonica Festiwal

Rok	3 dni z polem namiotowym	3 dni bez pola namiotowego	Barcianie	Czwartek	Piątek	Sobota	Inne	Akredytacje	RAZEM
2017	1 282	569	400	1	66	50	5	0	2 395
2018	2 426	820	783	108	237	419	229	0	4 793
2019	2 696	1 410	750	124	944	367	145	354	6 645

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKIS im. Ady Sarii w Starym Sączu.

Od roku 2013 w mieście działa punkt informacji turystycznej, który mierzy liczbę osób korzystających z profesjonalnej pomocy pracowników centrum oraz materiałów promocyjnych. Z roku na rok odnotowywany jest coraz większy ruch turystyczny w tym miejsku.



Rysunek 5. Ruch turystyczny w Starym Sączu.

Źródło: Gminny Punkt Informacji Turystycznej w Starym Sączu.

Enklawa przyrodnicza uwydatniająca walory przyrodniczo-krajobrazowe cieszy się ogromnym zainteresowaniem. Potwierdzenie tych informacji stanowią dane gromadzone za pośrednictwem zainstalowanego miernika, ewidencjonującego liczbę osób odwiedzających Bobrowisko. Prezentuje je tabela 4.

Tabela 4

## Ruch turystyczny na Bobrowisku w Starym Sączu

25 IV 2018 – 25 IX 2019	Całkowity ruch turystyczny	Średnia dzienna analizowane go okresu	Od poniedziałku do piątku	Weekendy	Średnia miesięczna
KŁADKA 1	102 016	180	123	325	5 492
KŁADKA 2	115 401	198	155	307	6 035

Źródło: Miejski Zakład Komunalny w Starym Sączu.

## Podsumowanie

Prezentowane, wybrane przykłady produktów turystycznych miasta i gminy Stary Sącz pozwoliły Autorce na uzyskanie kilku wniosków. Gmina Stary Sącz położona jest w widłach dwóch rzek – Popradu i Dunajca, częściowo na terenie Popradzkiego Parku Krajobrazowego. Piękna przyroda, długowieczna tradycja czy historia sprawiają, że miasteczko ma niepowtarzalny urok i nie bez przyczyny wyodrębniane jest jako unikatowe miejsce na mapie Polski. Produkt turystyczny gminy Stary Sącz podkreśla wszystkie atuty, a na ich bazie tworzone są coraz to nowsze – zorientowane na zaspokajanie potrzeb klientów oraz przyciąganie turystów.

Miasto i gmina są przyjazne artystom – muzykom, rzemieślnikom, rękodzielnikom i innym utalentowanym twórcom, chcącym pokazać swoje zdolności oraz umiejętności. Dowodzą tego liczne imprezy kulturalne, na których artyści mogą przedstawić swoje dzieła i umiejętności. Przyciąga to wiele osób i generuje kolejne atrakcje.

Oferta turystyczna analizowanego obszaru adresowana jest do szerokiego grona odbiorców, m.in. osób starszych, wierzących, rodzin z dziećmi, malarzy, artystów, muzyków czy podróżników, co pozwala miasteczku przyciągnąć wielu odwiedzających.

Do rozwoju gminy przyczynia się pozyskiwanie środków z budżetu krajowego oraz unijnego. Inwestycje w Starym Sączu sprzyjają rozwojowi turystyki. Poprawa dostępności komunikacyjnej, rozwijająca się baza turystyczna i paraturystyczna pozwalają na zintegrowany rozwój społeczeństwa – tworzone są nowe miejsca pracy, a zarazem turyści mają dogodne warunki do odpoczynku. Infrastruktura i punkty handlowo-usługowe są w stanie zaspokoić szerokie potrzeby mieszkańców i gości, a konkurencja ma pozytywnie oddziaływanie na rynek. Profil działalności gminy wskazuje jasno na wysoki udział działalności produkcyjno-usługowej współgrającej z rozwojem gospodarstw rolnych oraz turystyki.

Obszar miasta i gminy Stary Sącz, wyodrębniony na podstawie podziału terytorialnego kraju, jest spójny tematycznie, posiada wiele rozmaitych atrakcji, skierowanych do osób w różnym wieku i o odmiennych zainteresowaniach. Leży na terenie Sądecczyzny. Każdy z wymienionych wyżej czynników ma wpływ na postrzeganie całego obszaru i wpływa na jego specyfikę.

Każda z omówionych atrakcji miasta i gminy Stary Sącz może być traktowana odrębnie jako produkt turystyczny. W związku z różnorodnością i atrakcyjnością prezentowanej oferty miasta, można postawić tezę, że Stary Sącz jako miejsce sam stał się kompleksowym produktem turystycznym i rozpoznawalną marką. Walory turystyczne o charakterze przyrodniczymi oraz antropogenicznym, a także stale rozwijająca się baza turystyczna i paraturystyczna pozwalają na istnienie niematerialnego, komplementarnego i substytucyjnego produktu turystycznego dostosowanego do potrzeb osób o różnorodnych zainteresowaniach.

## Bibliografia

- Balińska, A., Siczko, A., Zawadka, J. (2014). *Turystyka. Wybrane zagadnienia*. Warszawa: Difin.
- Barycz, H. (red). (2007). *Historia Starego Sącza od czasów najdawniejszych do 1939 roku*. Stary Sącz: Towarzystwo Miłośników Starego Sącza.
- Czubała, A., Jonas, A., Smoleń, T., Wiktor, J.W. (2006). *Marketing usług*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.
- Dvorak M. (2016). *Polska. Najpiękniejsze miasta*. Ożarów Mazowiecki: Wydawnictwo Olesiejuk.
- Gaworecki, W.W. (2003). *Turystyka*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Gołembski, G. (1998). *Przedsiębiorstwo turystyczne w gospodarce wolnorynkowej*. Poznań: Wydawnictwo AE w Poznaniu.
- Gołembski, G. (2014). *Produkt turystyczny. Kompendium wiedzy o turystyce*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Kaczmarek, J., Stasiak A., Włodarczyk B. (2010). *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Kiryk, F. (red). (1995). *Historia Starego Sącza (tom II 1939-1980)*. Kraków: Wydawnictwo i Drukarnia Secesja.
- Kornak, A.S. (red). (1996). *Zarządzanie turystyką*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.
- Kotler P. (1994) *Marketing – analiza planowanie wdrażanie i kontrola*. Warszawa Wydawnictwo: Gebethner i S-ka
- Kowalczyk, A. (red). (2010). *Turystyka zrównoważona*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kruczek, Z. (red). (2014). *Kompendium wiedzy pilota wycieczek*. Kraków: Proksenia.
- Kruczek, Z., Walas, B. (2010). *Promocja i informacja w turystyce*. Kraków: Proksenia.
- Leśniak J. (2017). *Nowa encyklopedia Sądecka*. Nowy Sącz: Urząd Miasta Nowego Sącza.
- Medlik, S. (1995). *Leksykon podróży, turystyki, hotelarstwa*. Warszawa: PWN.
- Oleksiuk, A. (2007). *Marketing usług turystycznych*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- ONZ. (1995). *Terminologia turystyczna, zalecenia WTO, Organizacja Narodów Zjednoczonych*. Warszawa: Instytut Turystyki.
- Panasiuk, A. (2006). *Ekonomika turystyki*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Panasiuk, A. (red.). (2008). *Gospodarka turystyczna*. Warszawa Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu gminy Stary Sącz za 2019 rok. Stary Sącz, dnia 25 marca 2020 roku.

**Piotr KARCZEWSKI**

Uniwersytet Szczeciński

## **ANALIZA RYNKU BIZNESOWEGO WARSZAWY I KRAKOWA W LATACH 2012-2019**

### **Streszczenie**

W artykule podjęto próbę analizy porównawczej potencjału biznesowego, a w tym rynku hotelowego Warszawy i Krakowa na przykładzie ruchu turystycznego w latach 2012-2019. Poruszono kwestie dotyczące definicji pojęcia „turystyka biznesowa”. W artykule przedstawiono oraz krótko scharakteryzowano poszczególne spółki hotelowe. W dalszej części pracy zaprezentowano badania związane z polityką cenową przedsiębiorstw hotelarskich w oparciu o informacje zawarte na portalu [www.booking.com](http://www.booking.com) oraz opracowano badania odnoszące się do ruchu turystycznego Warszawy i Krakowa w latach 2012-2019.

**Słowa kluczowe:** definicja pojęcia „turystyka biznesowa”, turystyka biznesowa Warszawy i Krakowa, zestawienie obiektów biznesowo-konferencyjnych, badania rynku biznesowego, czynniki kształtujące rozwój rynku biznesowego Warszawy i Krakowa.

### **Summary**

The article attempts to perform a comparative analysis of the business potential in this hotel market in Warsaw and Cracow on the example of tourism in 2012-2019. Issues concerning the definition of the concept of business tourism were discussed. The article presents and briefly characterizes individual hotel companies. Later in the work, research related to the pricing policy based on the information at the [www.booking.com](http://www.booking.com) portal of hotel companies was presented, and research related to the tourist traffic of the example of Warsaw and Cracow in 2012-2019.

**Key words:** definition of the term „business market”, the business market of Warsaw and Krakow, a list of business and conference facilities, business market research, factors shaping the development of the business market of Warsaw and Krakow.

### **Wprowadzenie**

Turystyka biznesowa stanowi jedną z głównych gałęzi gospodarki turystycznej. Bardzo ważnym elementem, który wspiera rozwój potencjału biznesowego, są niewątpliwie preferencje turystów, dzięki którym (wraz z preferencjami klientów biznesowych) obserwuje się prężny rozwój tej branży gospodarki. Istotnym aspektem analizy potencjału biznesowego rynku hotelowego są wszelkiego rodzaju korporacje i przedsiębiorstwa wielobranżowe, które przyczyniają się do prężnego rozwoju gospodarki turystycznej.

Decydującym elementem, brany pod uwagę przy ocenie rozwoju potencjału biznesowego na rynku hotelarskim, są niewątpliwie: ośrodki i zaplecza konferencyjne, rozmaite centra biznesowe, organizacje turystyczne, kongresy oraz konferencje, targi i imprezy wystawiennicze, spotkania firmowe, szkolenia oraz warsztaty i przede wszystkim najważniejsze – odpowiednio rozbudowana infrastruktura turystyczna, a w tym lotniska, stacje kolejowe, porty morskie.

Poddając analizie właściwe cechy charakterystyczne dla danego regionu, można stworzyć analizę porównawczą potencjału rynku biznesowego danego regionu. Niniejszy artykuł ma charakter przeglądowy. Jego głównym celem jest wyjaśnienie istoty turystyki biznesowej, scharakteryzowanie obecnego jej stanu na przykładzie Warszawy i Krakowa, a także wskazanie najistotniejszych czynników, które przyczyniają się do rozwoju turystyki biznesowej.

## **1. Turystyka biznesowa – kwestie definicyjne**

W literaturze przedmiotu występuje wiele nurtów teoretycznych dotyczących pojęcia „turystyka biznesowa”. R. Davidson i B. Cope określają ją jako „aktywność o pewnym stopniu dowolności jako nierutynowe zajęcia służbowe i często grupowe” (2003, s. 21). Zbliżony pogląd dotyczący turystyki biznesowej prezentuje A.K. Bahita, która twierdzi, że turystyka to tak naprawdę „połączenie turystyki biznesowej z osobami, które podróżują w celach związanych z pracą” (2006, s. 12). Bardzo interesującym poglądem dotyczącym turystyki biznesowej jest niewątpliwie definicja stworzona przez W. Gaworeckiego (2010, s. 16), który interpretuje ją następująco – turystka biznesowa to:

podejście atrybutowe, które posiada pewne cechy: mała wrażliwość na warunki pogodowe, niska elastyczność na zmiany kosztów podróży, duże uzależnienie od ogólnej koniunktury gospodarczej, nietypowa aktywizacja polegająca na osobistych kontaktach z potencjalnym klientem we wszelkich organizacjach gospodarczych oraz wymagania klientów biznesowych, którzy nawiązują do sprawnego systemu przekazywania wiadomości o wynikach ekonomicznych danego przedsiębiorstwa turystycznego.

W literaturze przedmiotu, oprócz ogólnych definicji związanych z turystyką biznesową, występują różnego rodzaju nurty naukowe, dotyczące kwestii rozwoju biznesu. W turystyce biznesowej rozróżnia się najbardziej dwa istotne nurty: opisowo-wyliczający oraz instytut UNWTO reprezentowanym przez Instytut Turystyki, według którego do turystyki biznesowej zalicza się:

konferencje i spotkania o zasięgu regionalnym lub lokalnym, międzynarodowe kongresy, konwencje, szkolenia, targi, wystawy, podróże motywacyjne, imprezy promocyjne związane z wprowadzaniem nowych usług i produktów, krótkookresowe migracje do pracy, wymianę wykładowców i studentów, wprowadzanie produktów na rynki, dostarczanie dóbr klientom, zadania wykonywane przez wojsko poza stałą bazą, pomoc charytatywną organizacji pozarządowych poza ich stałą siedzibą, podróże służbowe osób reprezentujących państwo, indywidualne podróże służbowe, codzienne dojazdy do pracy poza miejscem stałego zamieszkania (Buczak, 2003, s. 9).

Instytut UNWTO opracował również 11 kategorii podróży, do których należą:

instalacja urządzeń, wizytacje, podróże handlowe do innych przedsiębiorstw, uczestnictwo w spotkaniach, konferencjach, kongresach, targach i wystawach, wycieczki w formie motywacji pracowników, wygłaszanie wykładów i występów na koncertach, zawieranie kontraktów, podróże z zawodowym uprawianiem sportów, misje rządowe, płatne studia, kształcenie, badania naukowe, kursy językowe oraz pozostałe na bazie kształcenia specjalistycznego oraz związane z interesami lub zawodem osoby podróżującej (Ibidem, s. 9).

Na prośbę Ministra Gospodarki (2003) K. Celucha i Instytutu Turystyki wraz z kierownikiem Poland Convention Bureau opracowano definicję pojęcia „turystka biznesowa”, zgodnie z którą: „podróż odbywana przez pracowników i inne osoby w ramach pracy, obejmujących uczestnictwo w następujących spotkaniach: konferencje, zjazdy, kongresy, szkolenia, seminaria, targi, wystawy oraz imprezy motywacyjne” (Buczak, 2003, s. 9). Sformułowano także drugą definicję dotyczącą turystyki biznesowej, która brzmi następująco: turystyka biznesowa to „dowolne, nierutynowe zajęcia służbowe odbywające się zazwyczaj w grupie, w skład których wchodzi: spotkania grupowe, podróże motywacyjne, targi, wystawy, turystyka korporacyjna, podróże służbowe w ramach pracy zawodowej” (Dziedzic, 2010, s. 21).

Odrębny podział turystyki biznesowej zaprezentowała Unia Europejska, dokonując podziału turystyki biznesowej w oparciu o dwa kryteria: „czas trwania i cel wyjazdu. Wyróżniono podróże, które trwają do 12 miesięcy, a należą do nich: konferencje, spotkania, kongresy, seminaria, targi, podróże motywacyjne; podróże które trwają powyżej 12 miesięcy, należą do nich dojazdy do pracy z małym uwzględnieniem jako wyjazd turystyczny” (GUS, 1998, za: POT, 2008, s. 22). Turystyka biznesowa to nie tylko „podróżowanie, ale również różnorodnego rodzaju przemysł spotkań. A. Świątecki skłania się również do przekonania, że turystyka biznesowa to nie tylko szeroko rozumiane podróże służbowe, ale również w istotnej części organizacje szkoleń, seminariów, spotkań menadżerów, którym głównym wątkiem jest biznes” (2005, s. 15). A. Świątecki nazwał pojęcie „turystyka biznesowa” jako „przemysł spotkań”, twierdząc, że jest on synonimem słowa „turystyka biznesowa” i oznacza skrót MICE, w skład których wchodzi następujące określenia: *Meetings, Incentives, Conferences* i *Events*, a są one finansowane ze środków przedsiębiorstw (Ibidem, s. 16).

W nawiązaniu do definicji ujętych w literaturze przedmiotu, na potrzeby niniejszego artykułu Autor przyjął następującą definicję turystyki biznesowej: są to wszelkiego rodzaju wyjazdy delegacyjne kierowane przez dane przedsiębiorstwo względem swoich pracowników, które mają na celu pogłębienie wiedzy oraz możliwość zdobycia cennego doświadczenia poprzez różnego rodzaju szkolenia biznesowe, co w długim okresie przełoży się na sukcesy osiągnięte przez pracownika, a zarazem będzie przynosić dochody dla danego przedsiębiorstwa.

## **2. Międzynarodowe Systemy Hotelowe w Polsce**

Międzynarodowe organizacje gospodarcze hoteli związane są z następującymi określeniami: system, łańcuch, sieć, grupa, konsorcjum, korporacja, spółka, holding, marka, firma. Dzięki tym terminom można zrozumieć zagadnienia związane z Międzynarodowymi Systemami Hotelowymi. Międzynarodowe Systemy Hotelowe pojawiały się początkowo w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, a z biegiem czasu zaczęły ewoluować i rozprzestrzeniać się po różnych zakątkach świata. Pod koniec XX wieku rynek hotelowy zaczął się prężnie rozwijać, co skutkowało powstawianiem nowych konsorcjów hotelowych. Początkowo były to Hilton Hotels Corporation, Western Hotels, Sheraton Corporation of America, Carlson Hospitality Wordwilde itp.

W tabeli 1 zestawiono największe sieci hoteli funkcjonujące i prowadzące swoją działalność na terenie Polski.

Tabela 1

## Zestawienie największych sieci hotelowych w Polsce

Sieć	Liczba pokoi	Liczba hoteli	Otwarcia 2017 – III 2018 (pokoje łącznie)	Planowane otwarcie (pokoje łącznie)
1. ACCORSHOTEL ORBIS	12362	72	Ibis Styles: Warszawa, Grudziąc (307)	Raffles: Warszawa: Ibis Styles Warszawa Mory, Bolesławiec, Ibis Poznań, Ibis Budget Gdańsk (665)
2. HILTON WORDWILDE	2874	16	Hampton by Hilton: Gdańsk, Lublin (222)	Hampton by Hilton: Warszawa, Gdańsk, Poznań, Oświęcim, Kalisz (674)
3. MARRIOT INTERNATIONAL	2869	12	Marriot Sopot, Courtyard by Marriot Katowice, AC by Marriot Wrocław (387)	Renaissance: Warszawa Moxi: Warszawa, Pyrzowice, Four Points by Sheraton: Warszawa (656)
4. HOTEL GOŁĘBIESKI	2340	4		
5. RADIISON HOTELS GROUP	2336	10	Radisson Blue: Świnoujście, Park In by Radisson: Katowice (508)	Radiison Blue: Zakopane, Park In by Radisson: Poznań (392)
6. LOUVRE HOTELS GROUP	2132	18	Golden Tulip: Warszawa (90)	Golden Tulip: Bielsko Biała (77)
7. BEST WESTERN HOTELS&RESORT	1964	20	Katowice (46)	Kościelisko, Wrocław, Baranowice k. Poznania
8. IHG	1715	10	Holiday Inn: Warszawa, Indigo: Warszawa (316)	
9. HOTELE DESILVA	1352	13	Desilva Poznań (60) Mercure: Częstochowa, Jesienna Góra, Karpacz, Ibis Częstochowa, Zabrze (675)	Mercure: Cieszyn, Ibis Style Bielsko-Biała (211)
10. QUBUS HOTEL	1316	13		
11. ZDROJOWA INVEST&HOTELS	1249	9	Radisson Blue Świnoujście (342)	Baltic Park Port Świnoujście, Bulevard Residence, Ustronie Morskie (141)
12. HOTELE AMW	1161	15		
13. SATORIA GROUP/VHM	1110	7		Hampton by Hilton: Gdańsk (174)
14. VIENNA HOUSE	1050	5		Warszawa (164)
15. GRUPA ARCHE	1007	8	Arche Częstochowa, Folwark, Łochów (174)	Warszawa (3), Góra Kalwaria (654)
16. HOTEL DIAMENT	960	13		



17. GROMADA	927	9		
18. J.W. CONSTRUCTION	858	6	Apartamenty Varsovia	Apartamenty Varsovia Kacprzaka (321)
19. FOCUS HOTELS	733	8	Bydgoszcz (75)	Sopot, Poznań (164)
20. B&B HOTEL	641	5		Kraków (130)
21. ELBEST HOTELS	637	6		
22. HOTELE WARSZAWSKIE SYRENA	593	3		
23. PURO HOTELS	587	4	Druga część Puro Gdańsk (118)	Kraków, Łódź (358)
24. Q HOTELS	541	5	Katowice (121)	
25. CHOPIN AIRPORT DEVELOPMENT	513	4		Renaissance Warszawa, Moxy Pyrzowice (225)
26. INTERFERIE	470	3		
27. GRUPA ANDERSS	463	4		
28. DOBRY HOTEL	455	8	Unicus Palace Kraków	Altus Poznań Deo, Gdańsk Best Western

Źródło: [www.e-hotelarz.pl/artukul/45513/najwieksze-sieci-i-marki-hotelarskie-naswiecie/](http://www.e-hotelarz.pl/artukul/45513/najwieksze-sieci-i-marki-hotelarskie-naswiecie/) (dostęp: 03.08.2020).

Dzięki zawarciu współpracy pomiędzy różnymi konsorcjami hotelowymi, na rynku polskim zaczęły funkcjonować następujące spółki hotelowe, które obecnie są jednymi z trzech największych mocarstw wśród branży hotelowej: Accor Hotels, Hilton Hotels & Resort oraz Marriot International Inc. Poniżej scharakteryzowano trzy główne sieci hotelowe występujące w kraju.

Accor to bezdyskusyjny lider na rynku hotelowym. Jest jednym z największych udziałowców Orbisu, który obejmuje ponad 12,8 tys. pokoi. Największa część hoteli działa pod marką Mercure – 21, ale najprężniej rozwijającą się marką wprowadzoną na rynek jest Ibis Styles, pod którą działa już 11 obiektów.



Rysunek 1. Logo firmy Accor Hotels.

Źródło: [all.accor.com/polska/index.pl.shtml](http://all.accor.com/polska/index.pl.shtml) (dostęp: 03.08.2020).

Kolejnym ważnym konsorcjum hotelowym jest sieć HILTON Hotels and Resorts, która powstała w 1919 roku w Ciso (USA), a głównym jej założycielem był C. Hilton. Sieć hoteli Hilton zadebiutowała na rynku w Polsce w 2007 roku. Swoją główną markę Hilton Hotels and Resort otworzyli w Warszawie, a obecnie posiada ponad 20 hoteli pod czterema różnymi brandami. Największym motorem napędowym, który prężnie rozwija tę sieć, jest Hampton by Hilton z 11 hotelami.



*Rysunek 2.* Logo firmy Hilton Hotels & Resorts.

Źródło: [www.hiltonhotels.com/pl\\_PL/hilton-hotels-and-resorts/](http://www.hiltonhotels.com/pl_PL/hilton-hotels-and-resorts/) (dostęp: 03.08.2020).

Ostatnim konsorcjum hotelarskim omawianym w artykule jest sieć Marriott International, INC. Firma powstała w 1927 roku w Waszyngtonie, a głównymi jej założycielami byli J.W. Marriott i jego żona – A. Marriott.



*Rysunek 3.* Logo firmy Hilton Hotels & Resorts.

Źródło: [www.marriott.com/default.mi](http://www.marriott.com/default.mi) (dostęp: 03.08.2020).

Sieć Marriott Int. posiada na terenie Polski ponad 3 tys. pokoi (przez wprowadzanie nowych marek, a ma ich w swoim portfolio blisko 30). W Polsce funkcjonuje ponad 15 hoteli pod ośmioma brandami.

Poza ilością oferowanych pokoi czy miejsc noclegowych ważnym aspektem oceny potencjału miasta jest także jakość oferowanych przez hotele usług. W Polsce podstawą wyznaczania standardów jakości w branży hotelarskiej jest kategoryzacja obiektów hotelowych. Została ona wprowadzona ustawą o usługach turystycznych z 29 sierpnia z 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 133, poz. 884 z późn. zm.) Zdefiniowano w niej 8 rodzajów obiektów hotelarskich: hotele, motele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe i inne oraz pola biwakowe. Tabela 2 zawiera krótką charakterystykę możliwych standardów hoteli.

Tabela 2

*Podział kategoryzacji obiektów hotelowych*

<b>Kategoryzacja spółek hotelowych</b>	<b>Krótką charakterystyka kategoryzacji hoteli</b>
*	Obiekty o podstawowym standardzie i skromnym wyposażeniu pokoi przeznaczone dla mniej wymagających klientów, posiadające łazienki, łóżko, szafki nocne oraz umywalki.
**	Proste obiekty średniej klasy o funkcjonalnych pokojach, posiadające łazienkę, telefon, odbiornik telewizyjny, oraz oferujące śniadanie w cenie pokoju, wymiana pościeli 2 razy w tygodniu, niewyszukana restauracja, mała sala spotkań, pokoje zamykane na klucz.
***	Hotele średniej klasy, posiadające większe pokoje z łazienką, płatna tv, telefon, klimatyzacja, codzienna wymiana pościeli, sprząatanie, wyciszone pokoje, restauracja dobrej klasy, siłownia, centrum odnowy, system drzwi na kartę, dwie sale konferencyjne dla organizowania spotkań.
****	Komfortowe pokoje o wysokim standardzie usług i zakwaterowania, w lepszym standardzie niż hotele 3-gwiazdkowe, dobrze wyposażone centrum biznesowe, dużo sal konferencyjnych, dwie restauracje, bar, klub nocny, strefa Spa, Internet w pokojach, lokalizacja w centrum miasta, dźwiękoszczelne okna, wyciszone ściany.
*****	Luksusowe obiekty o najwyższym standardzie, spełniające wymagania najbardziej wymagających klientów, które posiadają profesjonalne centrum biznesowe z sekretarką, nowoczesna technika zabezpieczeń, obiekty usytuowane w ścisłym centrum miasta przy centrach biznesowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o kategoryzacji obiektów hotelowych.

### **3. Potencjał turystyczny i biznesowy Warszawy i Krakowa**

W każdym regionie turystycznym można wskazać pewne walory przyrodnicze oraz antropogeniczne, które przyczyniają się do rozwoju turystyki. Jedną z ważnych gałęzi turystyki występujących w województwie mazowieckim i małopolskim jest niewątpliwie turystyka biznesowa. Stolice wskazanych regionów, tj. Warszawa i Kraków, mogą posłużyć jako przykład miast, w których z powodzeniem rozwija się ten rodzaj turystyki. Wpływ na to ma znaczny potencjał biznesowy miast i dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna. W tabeli 3 zestawiono wybrane dane charakteryzujące potencjał turystyczny, jak również biznesowy Warszawy oraz Krakowa. Prezentują to poniższe tabele.

Tabela 3

Wycinkowa analiza porównawcza potencjału turystycznego Warszawy i Krakowa

Warszawa	Kraków
<p><b>Położenie:</b> w województwie mazowieckim. Podzielona według podziału administracyjnego na dzielnice: Mokotów, Praga-Południe i Praga-Północ, Ursynów, Wola, Bielany, Targówek, Bemowo, Śródmieście, Białołęka, Ochota, Wawer, Ursus, Żoliborz, Włochy, Wilanów, Wesoła, Rembertów.</p>	<p><b>Położenie:</b> województwie małopolskim. Podzielona według podziału administracyjnego na dzielnice: Stare Miasto, Grzegórzki, Prądnik Czerwony i Prądnik Biały, Krowodrza, Bronowice, Zwierzyniec, Dębniki, Łagiewniki, Swoszowice, Podgórze Duchackie, Prokocim, Podgórze, Chyżyny, Mistrzejowice, Bieńczyce, Wzgórze Krzesławickie, Nowa Huta.</p>
<p><b>Atrakcje turystyczne:</b> Łazienki Królewskie w Warszawie, Starówka – Stare Miasto, Muzeum POLIN, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Centrum Nauki Kopernik, Plac Zamkowy, Zamek Królewski w Warszawie, Pałac Kultury i Nauki, Taras Widokowy na Stare Miasto, Nowy Świat i Krakowskie Przedmieście, PGE Narodowy, Ogród Saski, Pałac Łazienkowy, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Wojska Polskiego, Pomnik Chopina, Pomnik Bohaterów Getta, Barbakan, Grób Nieznanego Żołnierza, Cmentarz Żydowski.</p>	<p><b>Atrakcje turystyczne:</b> Rynek Główny, Bazylika Mariacka, Dzielnica Żydowska, Kazimierz, Zamek Królewski, Katedra Wawelska, Muzeum Lotnictwa Polskiego, Park Planty, Sukiennice, Kopiec Kościuszki, Barbakan, Sanktuarium Miłosierdzia Bożego, Pomnik Smoka Wawelskiego, Brama i Ulica Floriańska.</p>
<p><b>Infrastruktura drogowa:</b> A2, S2, S8, 17, S79, DK2, 7, 8, 17, 61, 79, DW580, 629, 631, 633, 634, 37, 38, 706, 711, 717, 719, 724, 801, 898.  <b>Transport miejski:</b> autobusy, tramwaje, metro, szybka kolej miejska, kolej dojazdowa,  <b>Transport kolejowy:</b> warszawa kolej dojazdowa, Dworzec Centralny, Warszawa Gdańska, Warszawa Śródmieście, Warszawa Wileńska, Warszawa Wschodnia i Warszawa Zachodnia  <b>Transport lotniczy:</b> Lotnisko Chopina, Lotnisko w Modlinie, Lotnisko Warszawa Babice.</p>	<p><b>Infrastruktura drogowa:</b> DK4, 7, 44, 52, 79, 75, 94, A4, S7, DW 776, 780, 794.  <b>Transport miejski:</b> autobusowy, szynowy (tramwajowy).  <b>Transport kolejowy:</b> Warszawa – Gdańsk, Wiedeń, Praga, Budapeszt, Lwów, Zakopane  <b>Transport lotniczy:</b> Port Lotniczy Kraków Balice, Kraków Pobiednik Wielki.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o regionach turystycznych.

Poza dostępnością komunikacyjną miasta, ilością i jakością dostępnej infrastruktury drogowej, kolejowej, dostępem do transportu lotniczego, położeniem ośrodka miejskiego, sposobem organizacji komunikacji miejskiej oraz istnieniem atrakcji turystycznych dla zwiedzających – co z całą pewnością ma miejsce w przypadku obydwu miast, duże znaczenie ma także istnienie różnego rodzaju centrów kongresowych, w których można organizować szkolenia, konferencje i inne wydarzenia o charakterze służbowych. Zestawione zostały w tabeli 4.

Tabela 4

*Zaplecze biznesowe Warszawy i Krakowa*

<b>Centra biznesowe w Warszawie</b>	<b>Centra biznesowe w Krakowie</b>
Centrum Biznesowe Ogrody	CBI Copernicus Centrum Biznesowe
Centrum Biznesowe Mordor	Centrum Biznesowe Lubis
Strefa City Center West	Cracovia Biznes Center
Centrum Biznesowe Tarasy	Go Center
Centrum Biznesowe Rondo Daszyńskiego	Exmus Park
Centrum Biznesowe Horizon,	Ice Kraków Congres Center
Office Group Center Bussines	Opolska Bizness Park
Bussines Garden Warsaw	Equal Bizness Park
Astrum Bussines Park	Bronowice Bizness Park
Lepter Bussinnes Center	V Offices
PG Planing Service Center Warsaw	Biura Square Business Center
Warsaw Trade Town Warsaw Tower	Equal Business Park
The Teatr Warsaw Greenhouse Office	CB Business Center
Gdański Bizness Center	Quattro
Euro Centrum Office Complex	Dot Office
Bae Systems Warsaw Office Biurowiec Prosta Tower	
Postępu 14	
Centrum Konferencyjne Nimbus	
Centrum Biurowe Kaskada	
Centrum Marszałkowska	
Verifone	
M- Park, Moniuszki 1a,	
Park Projects	
Nev City Office	
In Office Group Tarasy 9th Florr	
Ethos Warsaw	
Centrum Konferencyjne Legii Warszawy Gdański	
Bussines Center	
Regus Warsaw Finance Center	
Biznes Sport II – centrum wsparcia biznesu	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dotyczących zaplecza biznesowego Warszawy i Krakowa.

Zaprezentowane powyżej informacje świadczą o rozbudowanym potencjale turystycznym, a przy tym biznesowym zarówno Warszawy, jak też Krakowa.

Do przeprowadzenia analizy poziomu cen w hotelach Warszawy i Krakowa posłużono się ofertą hoteli zaczerpniętą z platformy [www.booking.com](http://www.booking.com), uwzględniając oferty cenowe hoteli 3-gwiazdkowych, 4-gwiazdkowych oraz 5-gwiazdkowych. Dla zachowania większej porównywalności otrzymanych wyników, analizie poddano ceny ofert na okres weekendowego pobytu w dniach 04-06.12.2019 w pokoju jedno- lub dwuosobowym. Wyniki analizy prezentuje tabela 5.

Tabela 5

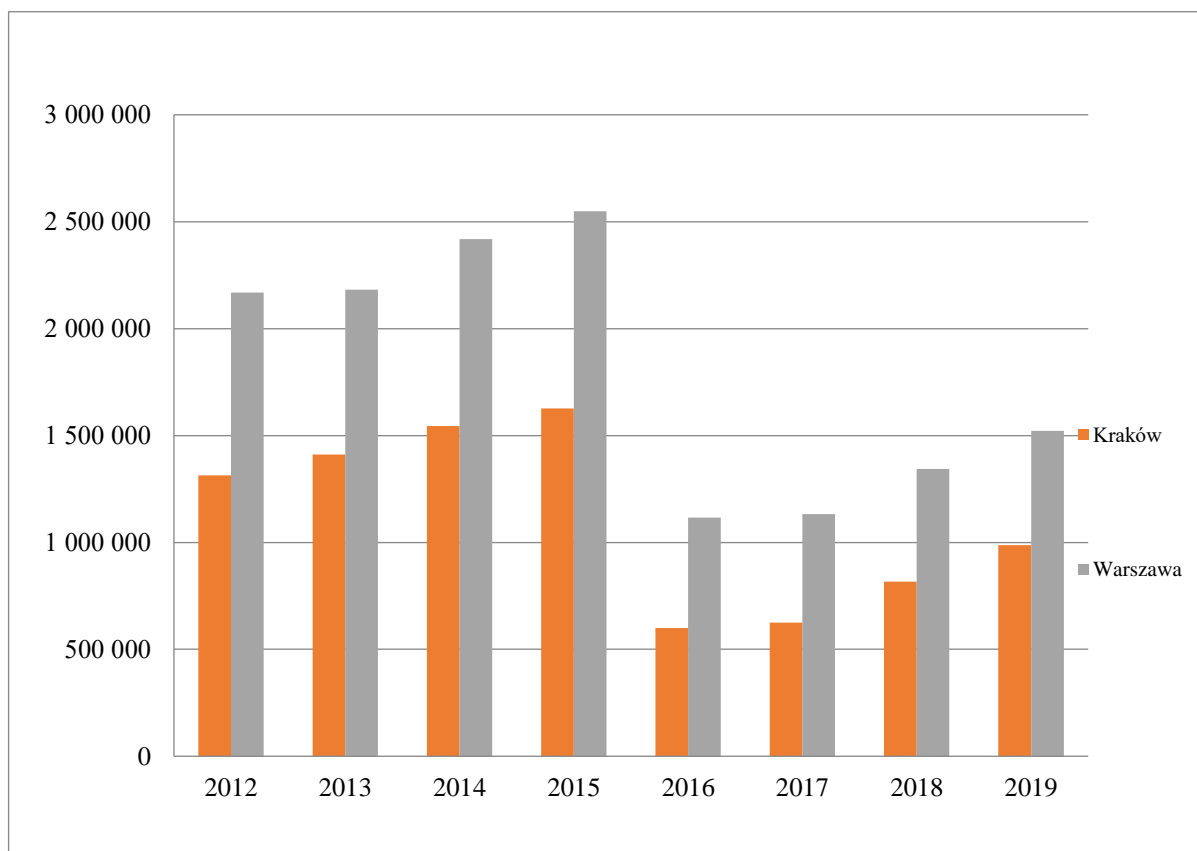
Analiza porównawcza cenowa rynku biznesowego hoteli Warszawy i Krakowa w dniach 04-06.12.2019

Nazwa hotelu wraz z jego kategoryzacją Warszawa	Przedział cenowy (zł)	Nazwa hotelu wraz z jego kategoryzacją Kraków	Przedział cenowy (zł)
Novotel Centrum ****	970	Ibis Kraków Stare Miasto ***	483
Renaissance Warsaw Airport****	1 215	Double Tree by Hilton Kraków	
Warsaw Marriott Hotel*****	1 203	& Convention Senter*****	780
Sheraton Grand Warsaw*****	1 096	Novotel Kraków City West ****	760
Intercontinental Warszawa*****	1 365	Sheraton Grand Kraków****	1 261
The Westin Warsaw *****	1 618	Radisson Blue Hotel Kraków*****	2 006
Radisson Collection Hotel Warszawa *****	1 200	Park In by Radisson Kraków****	954
Regent Warsaw Hotel *****	1 489	Hilton Garden Inn Kraków ****	808
Sofitel Warsaw Victoria*****	1 358	Mercure Kraków Stare Miasto ****	1 360
Raffles Europejski Warszawa*****	1 995	Novotel Centrum Kraków*****	1 420
Hotel Bristol Warszawa*****	2 038	Ibis Style Kraków Santorska****	520
Courtyard by Marriott Warszawa Airport****	1 256	Hampton by Hilton ***	618
Novotel Warszawa Airport****	800		
Mercure Warszawa Centrum****	1 400		
Mercure Airport Warszawa***	607		
Hampton by Hilton Warszawa Airport***	1 210		
Hampton by Hilton Warszawa Airport***	1 480		
Hampton by Hilton Warszawa Mokotów***	1 290		
Ibis Warszawa Stare Miasto***	698		
Moxy Warszawa Praga***	776		
Ibis Style Warszawa Centrum***	791		
Ibis Style Warszawa City***	1 128		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dotyczących polityki cenowej platformy [www.booking.com](http://www.booking.com)

Na podstawie zgromadzonych informacji można zaobserwować czynniki wpływające na wysokość cen w hotelach. Pierwszym czynnikiem jest jakość zakupionej usługi, co ma odzwierciedlenie w ilości posiadanych przez hotel gwiazdek. Oferty hoteli 3-gwiazdkowych zawarte są w przedziale cenowym: 483zł (Ibis Kraków Stare Miasto \*\*\*) do 1 480 zł (Hampton by Hilton Warszawa Airport\*\*\*), hoteli 4-gwiazdkowych w przedziale: 760,00 zł (Novotel Kraków City West \*\*\*\*) do 1 420 zł (Novotel Centrum Kraków\*\*\*\*\*), a 5-gwiazdkowych w przedziale: 1 096 zł (Sheraton Grand Warsaw\*\*\*\*\*) do 2 038 zł (Hotel Bristol Warszawa\*\*\*\*\*). Wyższa jakość to wyższa cena za usługę. Można także zauważyć, że ceny w każdej kategorii hotelu, tj. 3- 4- i 5-gwiazdkowych, uzależnione są także od miejsca lokalizacji czy bliskości atrakcji turystycznych, zainteresowania ofertą hotelu przez potencjalnych gości, terminem, na który rezerwacja się odbywa (np. rezerwacja na czas organizowanych wydarzeń sportowych, ważnych wydarzeń artystycznych, festiwali, świąt religijnych czy tzw. „długich weekendów” najczęściej wiąże się z wyższą ceną), opiniami użytkowników oraz możliwością organizowania na terenie hotelu wydarzeń biznesowych, dostępnością usług dodatkowych, np. SPA and Wellness. Bardzo ważnym aspektem przy ustalaniu polityki cenowej pobytu gości w Warszawie i Krakowie jest renoma hotelu. W przeprowadzonym badaniu przodującym konsorcjum hotelarskim w Warszawie, plasującym się na pierwszym miejscu, jest sieć hoteli Marriott, zaś w przypadku Krakowa w rankingu tym prowadzi sieć Accor. W przypadku zestawienia rankingu na terenie Warszawy środkowe miejsce na liście zajmuje sieć Accora, zaś w Krakowie sieć Hilton.

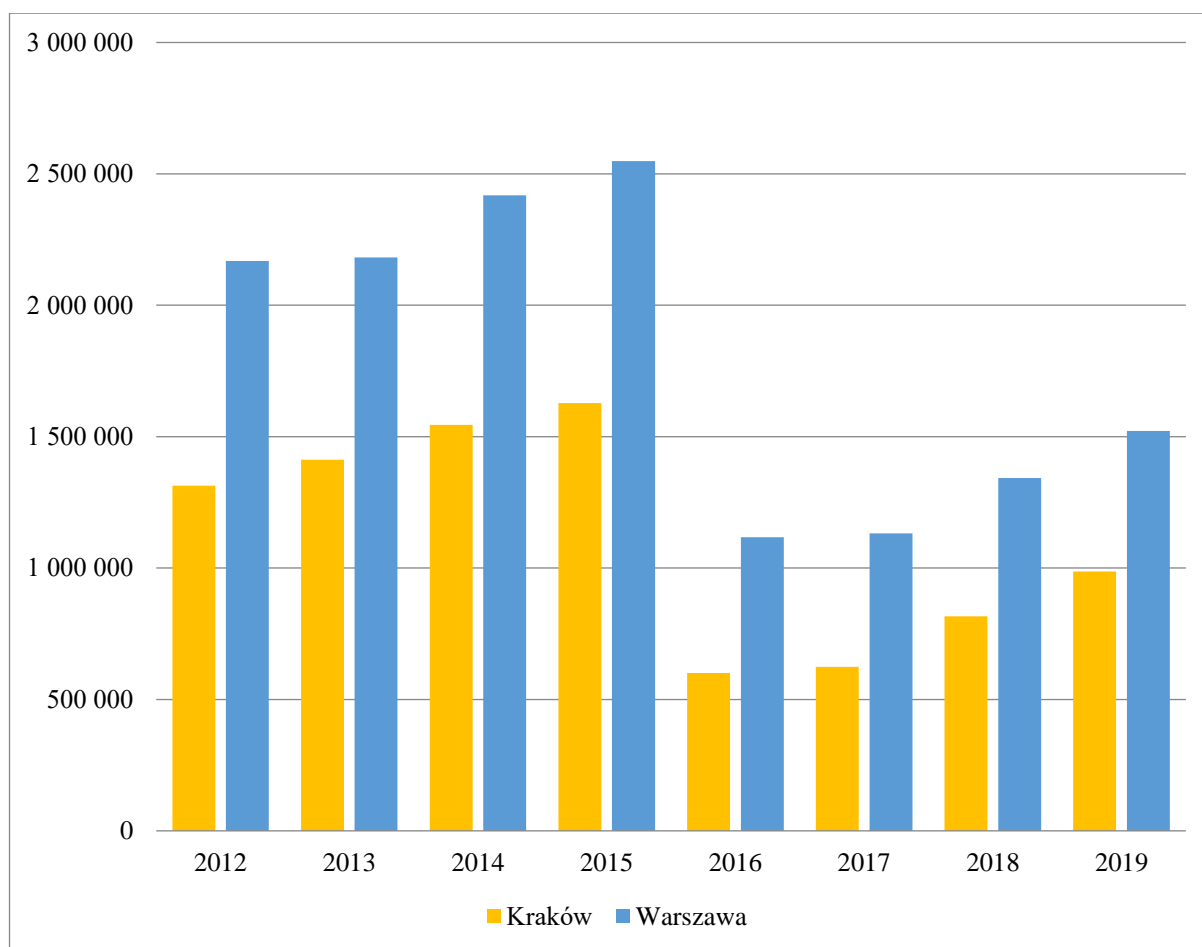
Kolejna przeprowadzona analiza dotyczyła ruchu turystycznego na przestrzeni lat 2012-2019 w badanych miastach w oparciu o statystyki dostępne w Lokalnym Banku Danych Głównego Urzędu Statystycznego.



Wykres 1. Udzielone noclegi turystom ogółem korzystającym z hotelu w Warszawie i Krakowie w latach 2012-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Lokalnego Banku Danych.

Należy zauważyć, że w całym analizowanym okresie Warszawa osiągała znacznie większą ilość liczby udzielonych noclegów. Analizując przedział czasowy od 2012 do 2015 roku, liczba noclegów udzielonych turystom zwiększyła się przeciętnie o 510 000 turystów. W przypadku Krakowa w latach 2012-2015 również zaobserwowano wzrost liczby turystów na zbliżonym, choć nieco niższym, poziomie. W okresie od 2015 do 2017 roku można z kolei zauważyć tendencję spadkową – z 2 500 000 do 1 400 000 turystów. W okresie od 2017 do 2019 roku dla Krakowa i Warszawy obserwujemy lekkie wahania wzrostowe o 400 000 turystów. Istotnym czynnikiem wpływającym na poziom udzielanych noclegów są również preferencje turystów, urlopy wypoczynkowe oraz panująca pandemia COVID-19.



Wykres 2. Turyści zagraniczni (nierezydenci) korzystający z hotelu w Warszawie i Krakowie w latach 2012-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Lokalnego Banku Danych.

Na podstawie zamieszczonego wykresu należy zauważyć, że Warszawę odwiedza corocznie większa ilość turystów zagranicznych w porównaniu do Krakowa. Analizując okres od 2012 do 2015 roku liczba turystów zagranicznych nocujących w hotelach wzrosła o ok. 400 000 turystów. W przypadku Krakowa w analogicznym okresie obserwujemy nieco mniejszy wskaźnik, który wzrósł o ok. 300 000 turystów. Z kolei w przedziale czasowym od 2015 do 2016 roku można zauważyć tendencję spadkową. Dla Warszawy wynosi ona 1 400 000 turystów, zaś dla Krakowa zauważono spadek z 1 600 000 turystów do 600 000. W przypadku okresu od 2017 do 2019 roku dla Krakowa i Warszawy obserwujemy sukcesywny wzrost poziomu turystów, w roku 2019 dla miasta Warszawy ich poziom przekroczył 1 500 000 osób, dla Krakowa zbliżył się do poziomu 1 000 000. Kluczowymi czynnikami wpływającymi na wahania poziomu turystów zagranicznych w dużym stopniu są: organizacja imprez masowych, preferencje turystów, atrakcyjność turystyczna danego regionu oraz wydarzenia o charakterze religijnym, państwowym i militarnym, zagrożenie atakami terrorystycznymi podczas organizacji imprez masowych, takich jak Światowe Dni Młodzieży organizowane w Krakowie.



## Podsumowanie

Podsumowując, zdaniem Autora zarówno miasto Warszawa, jak i Kraków posiadają odpowiedni potencjał turystyczny oraz biznesowy dla rozwoju turystyki biznesowej. Przemawiają za tym następujące argumenty:

- obydwa miasta charakteryzują się dogodnym położeniem geograficznym, a także rozbudowaną siecią połączeń komunikacyjnych: samochodowych, kolejowych, lotniczych, rozbudową infrastrukturą drogową;
- miasta obfitują w atrakcje turystyczne o charakterze: historycznym, architektonicznym, naukowym, religijnym, kulturalnym itp.;
- miasta mają rozbudowaną sieć hoteli o różnym standardzie usług, w tym na ich obszarze funkcjonują duże i powszechnie znane hotele Międzynarodowe Systemy Hotelowe, które często utożsamiane są z wysoką jakością oferowanych usług;
- oferta hoteli jest zróżnicowana, każdy zainteresowany może znaleźć ofertę dopasowaną do swoich potrzeb, zarówno pod względem ceny, dostępności lokalizacyjnej, jak i oferty uzupełniającej;
- miasta posiadają na swoim terenie liczne centra biznesowe;
- na terenie miast często organizowane są spotkania MICE;
- miasta posiadają inne walory dotyczące funkcji metropolitarnych i zróżnicowaną ofertę kulturalno-rozrywkową, która także może stanowić czynnik wpływający na wybór miejsca wyjazdu;
- miasta, począwszy od roku 2016, notują sukcesywny wzrost liczby udzielonych noclegów, co może świadczyć o rosnącym zainteresowaniu i wyborze jako destylacja;
- od roku 2016 zauważalny jest wzrost, w przypadku obydwu miast, liczby zagranicznych turystów korzystających z hoteli.

Dalsze inwestowanie przez władarzy miast i samorządy terytorialne w nowe technologie, przemysł turystyczno-biznesowy, kształcenie przyszłych specjalistów niewątpliwie w przyszłości można przyczynić się do osiągnięcia ciekawych perspektyw rozwoju, co może skutkować stanieniem się jedną z potęg biznesowych w Polsce. Być może większe niż dotychczas skupienie się na rozwoju turystyki biznesowej dużych miast pozwoliłoby na ograniczenie, a nawet wyeliminowanie uciążliwości dla mieszkańców miasta wynikających z dużej liczby turystów. Warszawa i Kraków w tym przypadku posiadają niewątpliwie dobre warunki do tego, aby mogły się nadal rozwijać i poszerzać swoje horyzonty w sferze biznesowej oraz turystycznej.

## Bibliografia

- Bahita, A.K. (2006). *The Business of Tourism*. New Delhi: Stretlin.
- Buczak, T. (2003). *Metodologia badań i badania pilotażowe turystyki biznesowej*. Warszawa: Instytut Turystyki.
- Celuh, K., Dziedzic, E. (2010). *Przemysł spotkań i wydarzeń w Polsce 2010 – Raport*. Warszawa: POT.
- Dawidson, R., Coper, B. (2003). *Turystyka biznesowa*. Warszawa: POT.
- Gaworecki, W. (2010). *Turystyka*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Gołębski, G. (2008). *Nowe trendy w turystyce*. Sulechów: PWSZ.
- Kurek, W. (2007). *Turystyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Medlik, S. (1995). *Leksykon podróży, turystyki i hotelarstwa*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Różycki, P. (2009). *Zarys wiedzy o turystyce*. Kraków: Proksenia.
- Świątecki, A. (red.). (2005). *Nowy Incentive w Polsce*. Warszawa: ELECT Business Service & Travel.
- Ustawa o usługach turystycznych z 29 sierpnia z 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 133 poz. 884 z późn. zm.)
- Walasek, M. (1998). *Metodologia Unii Europejskiej w dziedzinie turystyki*. Warszawa: GUS.

<https://all.accor.com/pl/brands/index.shtml>.  
[www.all.accor.com/polska/index.pl.shtml](http://www.all.accor.com/polska/index.pl.shtml).  
[www.e-hotelarz.pl/artukul/45513/najwieksze-sieci-i-marki-hotelarskie-naswiecie/](http://www.e-hotelarz.pl/artukul/45513/najwieksze-sieci-i-marki-hotelarskie-naswiecie/).  
[www.hiltonhotels.com/pl\\_PL/hilton-hotels-and-resorts](http://www.hiltonhotels.com/pl_PL/hilton-hotels-and-resorts).  
[www.hiltonhotels.com/pl\\_PL/hilton-hotels-and-resorts/](http://www.hiltonhotels.com/pl_PL/hilton-hotels-and-resorts/).  
[www.marriott.com/default.mi](http://www.marriott.com/default.mi).  
[www.marriott.com/marriott/aboutmarriott.mi](http://www.marriott.com/marriott/aboutmarriott.mi).

**Agata SADKIEWICZ, Agnieszka ZIELEŃ**  
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

## **WPLYW KLUCZOWYCH INWESTYCJI NA ROZWÓJ MIASTA NOWY SĄCZ**

### **Streszczenie**

Celem artykułu jest zobrazowanie wpływu realizowanych inwestycji o charakterze infrastrukturalnym na rozwój miasta na przykładzie Nowego Sącza. Szczególną uwagę poświęcono znaczeniu inwestycji w kontekście zagospodarowania przestrzennego miasta. Na potrzeby niniejszej pracy wybrano oraz omówiono trzy inwestycje realizowane przez samorząd terytorialny – miasto Nowy Sącz, które poprawiają stan infrastruktury technicznej i społecznej miasta. Zdaniem Autorek realizowane przedsięwzięcia inwestycyjne rzutują na całościowy rozwój miasta, ponieważ przesądzają o zmianach w jego obszarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Zagadnienia badawcze poprzedzone zostały zwięzłą charakterystyką podstaw prawnych związanych z inwestycjami realizowanymi na poziomie gminnym oraz regulacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, jak również celów tego planowania.

**Słowa kluczowe:** inwestycje, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, Nowy Sącz.

### **Summary**

The aim of the article is to illustrate the impact of the implemented infrastructural investments on the development of the city on the example of Nowy Sącz. Particular attention was paid to the importance of investments in the context of spatial development of the city. For the purposes of this study, three investments implemented by the local government – the city of Nowy Sącz, which improve the condition of the technical and social infrastructure of the city, have been selected and discussed. According to the authors, the implemented investment projects affect the overall development of the city, because they determine changes in its economic, social and spatial area. The research issues were preceded by a brief description of the legal grounds related to investments carried out at the municipal level and regulations in the field of planning and spatial development, as well as the objectives of such planning.

**Key words:** investments, planning and spatial development, Nowy Sącz.

### **Wprowadzenie**

W pełni zasadna zdaje się być teza, że inwestycje stanowią niezwykle istotny aspekt w kontekście planowania przestrzennego. Stale rosnące potrzeby inwestycyjne mogą przysparzać miastom wielu problemów, przez wzgląd na ograniczoność dostępnej przestrzeni. Planowanie kluczowych inwestycji wpisane jest do polityki przestrzennej gminy/miasta, której dotyczy. Z tego też względu istotne jest planowanie i rozmieszczanie tych inwestycji w taki sposób, aby były nie tylko atrakcyjne wizualnie, ale też by w jak najlepszym stopniu wpływały na potrzeby lokalnych społeczności.

Na potrzeby niniejszej pracy wybrano oraz omówiono trzy inwestycje realizowane przez samorząd terytorialny – miasto Nowy Sącz, które poprawiają stan infrastruktury technicznej i społecznej miasta. Przeprowadzone analizy oraz wysnute na ich podstawie wnioski oparte są na dokumentach planistycznych Urzędu Miasta Nowy Sącz, dostępnych na stronie internetowej

tej jednostki, jak również na stronach internetowych poświęconych omawianym w dalszej części artykułu inwestycjach. Celem artykułu jest zobrazowanie wpływu realizowanych inwestycji o charakterze infrastrukturalnym na rozwój miasta na przykładzie Nowego Sącza, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia dla zagospodarowania przestrzennego.

## 1. Inwestycje kluczowe

Inwestowanie stanowi jedno z najistotniejszych działań człowieka w kontekście gospodarowania. Jest również niezbędnym czynnikiem w kształtowaniu rozwoju gospodarczego i społecznego (Sierak, Górniak, 2011, s. 24-25). Nie można jednoznacznie zdefiniować pojęcia „inwestycja”, ale z uwagi na przedmiot niniejszej pracy wybrano jedną z najczęściej cytowanych w publikacjach naukowych. Przez inwestycje rozumie się „celowe wydatkowanie kapitału skierowane na powiększenie korzyści materialnych i niematerialnych wspólnoty samorządowej” (Henzel, 1999, s. 47).

Przedstawione w późniejszej części pracy inwestycje kluczowe należą do kategorii inwestycji wpływających na stan infrastruktury technicznej i społecznej. Mają także istotne znaczenie zarówno dla mieszkańców miasta, jak i ościennych gmin, ponieważ również one czerpią bezpośrednie korzyści z powstałych w mieście inwestycji infrastrukturalnych. Za jedną z najbardziej odpowiednich definicji infrastruktury w kontekście niniejszej pracy wybrane zostało określenie Z. Karsta, który przedstawia ją jako „zbiór urządzeń i instytucji użytku publicznego, wynikający z działalności człowieka, trwale zlokalizowany i zorganizowany w systemy, których świadczenia mają istotne znaczenie dla funkcjonowania gospodarki i organizacji życia ludności w mieście i na wsi oraz które służą za pomocą różnych urządzeń technicznych funkcjom wytwarzania, przesyłania, rozdzielania i rozprowadzania, a więc przemieszczania z jednego na drugie miejsce: wody, ścieków, energii, wiadomości, obrazu, osób i ładunków” (1986, s. 12).

W polskim prawodawstwie nie istnieje definicja pojęcia „inwestycja infrastrukturalna”. Wszelkie działania inwestycyjne dokonywane przez gminy, jej jednostki pomocnicze bądź przedsiębiorstwa komunalne przedstawiane są pod postacią inwestycji gminnych. „Rzeczową inwestycją infrastrukturalną określamy alokację środków finansowych w celu tworzenia, modernizacji czy odtworzenia majątku rzeczowego z zakresu podstawowych urządzeń i instytucji usługowych niezbędnych dla funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym czy lokalnym” (Kozłowski, 2012, s. 39-40). Do najważniejszych inwestycji gminnych w zakresie infrastruktury zalicza się (Ibidem):

- inwestycje w infrastrukturę drogową – budowa i modernizacja dróg;
- inwestycje dotyczące ładu przestrzennego i ekologicznego – budowa, modernizacja bądź odtworzenie architektury krajobrazu;
- inwestycje mające związek z wodociągami i zaopatrzeniem w wodę;
- inwestycje w kanalizację oraz usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych;
- inwestycje mające związek z budownictwem komunalnym i społecznym – budowa oraz modernizacja budynków komunalnych;
- inwestycje dotyczące tworzenia wysypisk i utylizacji odpadów komunalnych – budowa bądź modernizacja wysypisk śmieci, sortowni lub spalarni;
- inwestycje mające związek z zaopatrzeniem w energię ciepłą oraz elektryczną – budowa bądź modernizacja źródeł wytwarzania energii.

Inwestowanie, które przynosić ma pozytywne i jak najlepsze rezultaty w przyszłości wymaga odpowiedniego sporządzenia projektów inwestycyjnych oraz strategii, w której lokalne władze mają obowiązek ująć koszty, czas, możliwości organizacyjne oraz próbować przewidzieć możliwe problemy. Każda z rozważanych inwestycji musi także spełniać określone wymogi pod względem prawnym (Sierak, Górniak, 2011, s. 30-32).

Kluczowe inwestycje zaprezentowane w dalszej części pracy przesądzą o zmianach w obszarze gospodarczym, społecznym, ekologicznym oraz przestrzennym miasta. Należy również pamiętać, że korzyści powstające wskutek posiadania coraz bardziej zmodernizowanej infrastruktury powinny mieć przewagę nad współistniejącymi niekorzyściami, mogącymi tworzyć przeszkody w rozwoju danej jednostki (Sierak, Górniak, 2011, s. 30-32).

## **2. Zagospodarowanie przestrzenne**

Najważniejszym aktem prawnym, który reguluje kwestię planowania i zagospodarowania przestrzennego w Polsce, jest Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z którą planowanie przestrzenne odbywa się na trzech poziomach władzy publicznej: krajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym (gminnym).

W literaturze przedmiotu znaleźć można wiele definicji planowania i zagospodarowania przestrzennego, jednak na potrzeby niniejszej pracy wybrana została jedna z nich, zaczerpnięta z Ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej, w myśl której: „zagospodarowanie przestrzenne rozumiane jest jako zagospodarowanie terenu, w jego obecnym lub przyszłym wymiarze funkcjonalnym lub przeznaczenie społeczno-gospodarcze terenu, w tym mieszkaniowe, przemysłowe, handlowe, rolnicze, leśne, wypoczynkowe, wynikające z dokumentów planistycznych”.

Jeżeli natomiast mowa o celach planowania i zagospodarowania przestrzennego, to zalicza się do nich (Kafka, 2013, s. 23):

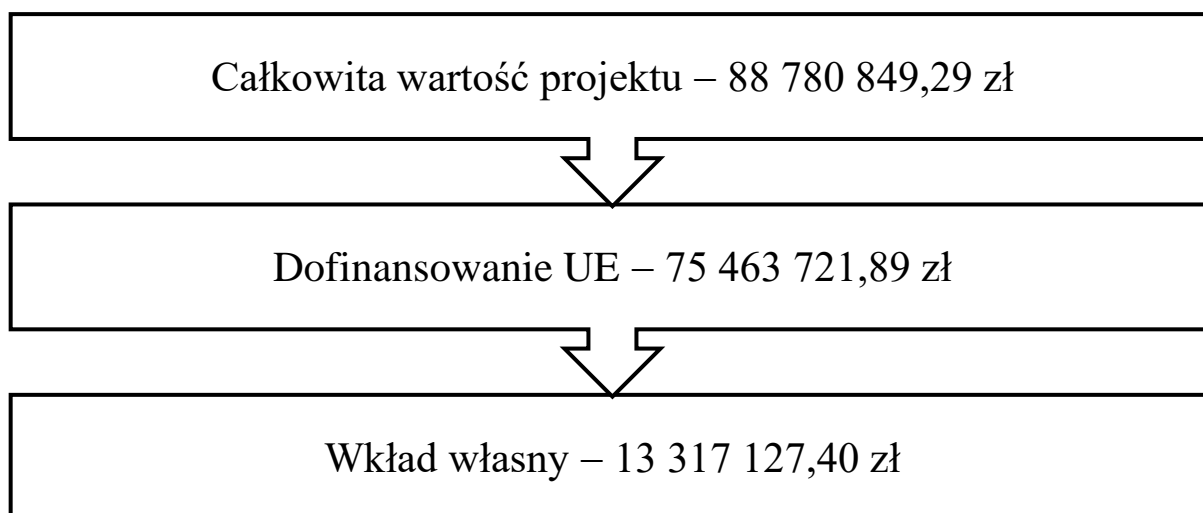
- racjonalizację wykorzystania walorów środowiska – sprowadza się ona do kwestii ograniczonej dostępnej przestrzeni i zasobów środowiska naturalnego, polega więc na gospodarowaniu nimi w sposób zrównoważony czy oszczędny;
- wszelkie działania zmierzające do wypracowania ładu przestrzennego – polegają na tym, aby wszystkie nowo powstające obiekty architektoniczne harmonijnie współgrały z istniejącymi elementami środowiska naturalnego;
- przeciwdziałanie konfliktom – zgodnie z tym celem władze lokalne, odpowiadające za planowanie przestrzenne, powinny uwzględniać społeczeństwo w procesie planowania, a nawet zapewnić mu czynny udział w tym planowaniu;
- stwarzanie warunków rozwoju – kluczowym elementem tego celu jest doktryna rozwoju zrównoważonego, według której jakość życia mieszkańców jest uzależniona od obecnego rozwoju cywilizacyjnego. Wynika z tego fakt, że lokalne władze, planując przestrzeń, powinny niejako przewidywać i prognozować przyszłość, tak aby nowo powstałe inwestycje były dostosowane do warunków otoczenia i aby potrzeby mieszkańców zaspokajane były w jak najlepszy sposób;
- chronienie cenionych walorów oraz wartości przestrzennej – należy objąć ochroną m.in. budowle i budynki, które wyrażają tożsamość lokalnej społeczności, czy też parki narodowe w celu zabezpieczenia np. przed dewastacją. Wiąże się to z ochroną interesu publicznego, czyli interesu całej społeczności.

### 3. Wiodące działania inwestycyjne miasta Nowy Sącz na przestrzeni ostatnich lat

Kluczowe inwestycje realizowane przez miasto Nowy Sącz, które poprawiają stan infrastruktury technicznej i społecznej miasta, a które uwzględniono i omówiono w niniejszej pracy, to:

- przebudowa układu komunikacyjnego ulic: Krakowska, Legionów i Bulwar Narwiku;
- przebudowa węzła przesiadkowego, pełniącego rolę dworca autobusowego przy ul. Kolejowej w Nowym Sączu wraz z budową infrastruktury niezbędnej do obsługi osób korzystających z transportu zbiorowego;
- rewitalizacja Parku Strzeleckiego.

Pierwszą inwestycją, o której należy wspomnieć w kontekście rozważań na temat wpływu kluczowych inwestycji na kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na przykładzie miasta Nowy Sącz, jest przebudowa układu komunikacyjnego ulic Krakowska, Legionów, Bulwar Narwiku w Nowym Sączu w ciągu dróg krajowych nr 75 i 28. Inwestycja ta została współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020. Beneficjentem programu było miasto Nowy Sącz, a jednostką realizującą projekt – Miejski Zarząd Dróg w Nowym Sączu. Koszty realizacji tej inwestycji przedstawione zostały na poniższym schemacie.



Rysunek 1. Koszty poniesione na przebudowę układu komunikacyjnego ulic Krakowska, Legionów oraz Bulwar Narwiku.

Źródło: opracowanie własne.

W ramach tego niezwykle istotnego dla lokalnej społeczności przedsięwzięcia zostały wykonane następujące prace:

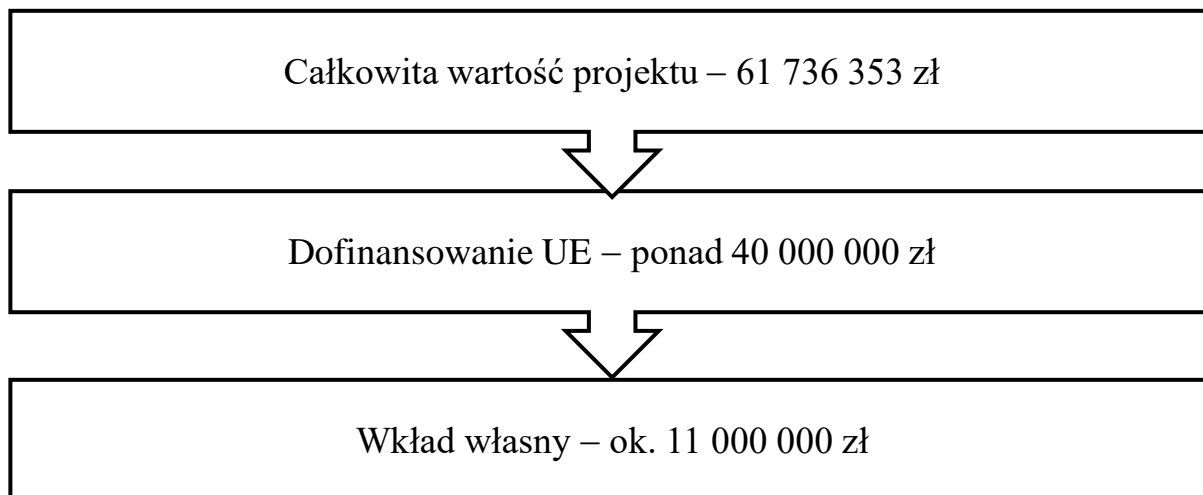
- rozbiórka istniejącego mostu im. Józefa Piłsudskiego;
- budowa nowej przeprawy na rzece Dunajec wraz z rozbudową Drogi Krajowej nr 28 oraz towarzyszącej jej infrastruktury;
- modernizacja skrzyżowań w rejonie ulic Bulwar Narwiku – Legionów – Tarnowska oraz ulic Krakowska – Dunajcowa – Starowiejska;
- budowa drogi rowerowej i chodników dla pieszych;
- budowa nowej drogi o nośności kształtującej się na poziomie 115kN/oś.

Głównym celem wspomnianej wyżej inwestycji było zwiększenie dostępności transportowej Nowego Sącza przez poprawę stanu technicznego układu komunikacyjnego, a także zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców oraz poprawa stanu i jakości środowiska na terenie miasta ([www.nowysacz.pl/budowa-nowego-mostu-helenskiego/21071](http://www.nowysacz.pl/budowa-nowego-mostu-helenskiego/21071), dostęp: 12.12.2019).

Poprzez realizację tego przedsięwzięcia nie tylko mieszkańcy Nowego Sącza, ale i ościennych gmin odczuli znaczącą różnicę w komforcie podróży na wspomnianej trasie. Stara przeprawa posiadała tylko dwa pasy ruchu i chodniki po obydwu stronach jezdni, jednak nie było miejsca na drogę rowerową. Nowo powstały most został powiększony o dodatkowe dwa pasy ruchu, co znacząco przełożyło się na skrócenie czasu podróży i poprawę bezpieczeństwa na drodze kierowców. Dzięki odblokowaniu płynności ruchu i co za tym idzie – mniejszemu zakorkowaniu, wjazd do Nowego Sącza stał się przyjemniejszy niż wcześniej, a komfort jazdy kierowców większy. Droga rowerowa również korzystnie przyczyniła się do całościowego wizerunku tej inwestycji, gdyż gwarantuje ona wszystkim cyklistom większe bezpieczeństwo. Inwestycję tę należy także pozytywnie ocenić w kontekście ekologii, ponieważ przez jej stworzenie większa ilość mieszkańców zacznie korzystać z rowerów, co całościowo wpłynie na poprawę jakości powietrza, zmniejszenie hałasu i ogólnej uciążliwości ruchu dla mieszkańców miasta.

Należy też wspomnieć, że poprzez wykonanie tej inwestycji zrealizowane zostały wyżej wymienione cele planowania przestrzennego. Inwestycja ta harmonijnie współgra ze wszelkimi elementami środowiska naturalnego, tworząc spójną całość. Kolejnym ważnym celem jest stwarzanie warunków dla rozwoju miasta, a tym samym jego mieszkańców. Władze miasta, planując przebudowę układu komunikacyjnego ulic Krakowska, Legionów, Bulwar Narwiku w Nowym Sączu w ciągu dróg krajowych nr 75 i 28, zaspokoili potrzeby mieszkańców, dla których nowy most był priorytetem. Istotny jest również fakt, że zrealizowany projekt inwestycyjny pozytywnie wpływa na kondycję sądeckich firm dzięki temu, że pracownicy mają wyższą dostępność komunikacyjną.

Kolejną z niezwykle istotnych inwestycji, zrealizowanych przez Nowy Sącz w ostatnich latach, jest przebudowa węzła przesiadkowego, pełniącego rolę dworca autobusowego przy ul. Kolejowej w Nowym Sączu wraz z budową infrastruktury niezbędnej do obsługi osób korzystających z transportu zbiorowego. Zadanie to jest częścią projektu realizowanego przez Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Nowym Sączu pod nazwą „Rozbudowa niskoemisyjnego transportu publicznego aglomeracji Sądeckiej”. Było ono współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. Koszty, jakie zostały poniesione w ramach realizacji tego projektu, przedstawione zostały na poniższym schemacie.



Rysunek 2. Koszty poniesione na przebudowę węzła przesiadkowego, pełniącego rolę dworca autobusowego przy ul. Kolejowej w Nowym Sączu.

Źródło: opracowanie własne.

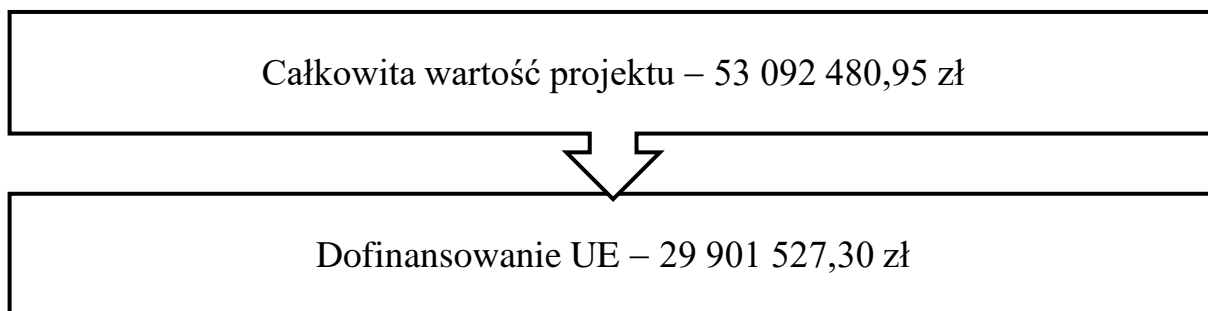
Oprócz budowy nowego dworca Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Nowym Sączu zakupiło 30 nowych, ekologicznych autobusów, które spełniają najwyższe normy emisji spalin. Do tego zakupione zostały jeszcze dwa elektryczne autobusy, a przy ul. Lwowskiej zlokalizowana została stacja do ich ładowania. W Starym Sączu z kolei ma powstać parking dla 154 samochodów w ramach systemu park & ride. Cały projekt, wart ponad 61 mln zł brutto, realizowany jest wspólnie z gminą Stary Sącz.

Nowy dworzec autobusowy ma powierzchnię 641,80 m<sup>2</sup>. Jest funkcjonalną i nowoczesną budowlą, która harmonijnie współgra z otoczeniem, mając na uwadze ograniczoność przestrzeni. Dzięki inwestycji znacząco wzrósł komfort oczekiwania na dworcu, ponieważ podróżni mają do dyspozycji przestronną poczekalnię, w której zlokalizowano publiczną toaletę, Punkt Obsługi Klienta i biletomat. Obiekt zaprojektowano bez barier architektonicznych, więc będzie on służył wszystkim mieszkańcom. Dzięki nowemu placowi manewrowemu, chodnikom i zadaszonym przystankom przestrzeń dworca, jak również jego otoczeniu, zyskało nowy, znacznie bardziej estetyczny wygląd ([www.mpk.nowysacz.pl/projekt/projekt-realizowany-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-województwa-malopolskiego-na-lata-2014-2020/](http://www.mpk.nowysacz.pl/projekt/projekt-realizowany-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-województwa-malopolskiego-na-lata-2014-2020/), dostęp: 10.12.2019).

Można więc przyjąć stwierdzenie, że inwestycja ta w znaczącym stopniu wpływa na zagospodarowanie przestrzenne – poprawiając wizualny obraz części miasta, jak i realizując pozostałe cele planowania przestrzennego, takie jak wspomniana wcześniej koncepcja podejmowania działań dla wspólnego dobra.

Rewitalizacja Parku Strzeleckiego jest trzecią z analizowanych inwestycji realizowanych w mieście Nowy Sącz, które zdaniem autorów wywierają znaczący wpływ na rozwój miasta. Budowa ta była długo wyczekiwana przez mieszkańców Sądecczyzny inwestycją. Projekt uzyskał współfinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego i ma na celu przebudowę oraz zagospodarowanie terenów, które ze względu na dewastację zostały wykluczone z użytku publicznego. Wszelkie prace związane z projektem obejmują swym zasięgiem teren parku i jego otoczenie. Całkowita powierzchnia tej inwestycji wynosi 9,7 ha, a jej zakończenie planowane jest na luty 2021 roku. Na poniższym schemacie przedstawione zostały planowane koszty realizacji tej inwestycji.





Rysunek 3. Planowane koszty poniesione na rewitalizację Parku Strzeleckiego.

Źródło: opracowanie własne.

Dzięki gruntownej modernizacji w ramach tego projektu inwestycyjnego stworzone zostaną:

- place zabaw;
- pętla gimnastyczna;
- plac wodny;
- plac manewrowy;
- oświetlenie alejek.

Inwestycja ta ma w znaczącym stopniu wpłynąć na stan infrastruktury transportowej dzięki nowo powstałym drogom dojazdowym, parkingom i przystankom komunikacji miejskiej.

W ramach rewitalizacji Parku Strzeleckiego w Nowym Sączu zaplanowano odbudowę amfiteatru, dzięki czemu mieszkańcy miasta i ościennych gmin będą mieć zapewniony dostęp do usług kulturalnych, rekreacyjnych oraz społecznych lepszej jakości ([www.rewitalizacja-nowysacz.pl/rewitalizacja-parku-strzeleckiego/](http://www.rewitalizacja-nowysacz.pl/rewitalizacja-parku-strzeleckiego/), dostęp: 12.01.2020).

Projekt w zasadniczym stopniu wpłynie na zagospodarowanie przestrzenne miasta, gdyż obszar, który utracił swoje walory przez upływ czasu, zyska nowy wygląd. Zrewitalizowany teren ma nabrać wartości turystycznej i wzbogacić walory przestrzenne miasta.

### Podsumowanie

W prezentowanym opracowaniu dokonano przeglądu kluczowych, zdaniem Autorów, inwestycji wpływających na rozwój miasta i równocześnie oddziałujących na zagospodarowanie przestrzenne miasta Nowy Sącz. Analiza realizowanych przez miasto przedsięwzięć inwestycyjnych wskazała rosnącą świadomość władz lokalnych w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego. Na podstawie omówionych inwestycji należy zauważyć, że są one skierowane do całej lokalnej społeczności – nie tylko do mieszkańców Nowego Sącza, ale też ościennych gmin. Służą więc dobru wspólnemu lokalnej społeczności. Co więcej, dzięki realizacji tych inwestycji znacząco polepszył się całościowy wizerunek miasta, poprzez poprawę estetyki i jakości obiektów. Odwiedzający Nowy Sącz mogą postrzegać je jako zadbane i klimatyczne, ale równocześnie posiadające ciekawe i nowoczesne budowle czy budynki, a co z tym – dobrze zarządzane. Kolejną istotną kwestią jest fakt, że wszystkie wcześniej wspomniane inwestycje pozytywnie wpływają na ład przestrzenny – tworzą harmonijną całość z otoczeniem i wzajemnie ze sobą współgrają. Trzeba też podkreślić, że dzięki optymalizacji połączeń w sposób taki, by była odpowiednia zarówno dla człowieka, jak i dla środowiska został zrealizowany kolejny z celów planowania przestrzennego, jakim jest racjonalizacja wykorzystania zasobów środowiska naturalnego.

W planowaniu przestrzennym należy mieć na uwadze zasady równoważenia rozwoju, a więc takie planowanie przestrzeni, aby została zachowana równowaga między różnymi elementami środowiska, należącymi do potencjału zarówno przyrodniczego, jak i kulturowego. Zawsze też należy mieć na uwadze prawidłową przestrzenną organizację danego obszaru, która nie tylko będzie stanowiła walor wizualny, ale także wysoką funkcjonalność konkretnej inwestycji. Przy tworzeniu kluczowych inwestycji zagospodarowanie przestrzenne stanowi więc niezwykle istotny aspekt.

Reasumując, omówione inwestycje pozwalają na stwierdzenie, że władzom miasta zależy, aby sukcesywnie wspierać rozwój miasta w wielu jego aspektach – gospodarczym, kulturalnym, społecznym przy uwzględnieniu kwestii środowiskowych i przestrzennych. Potwierdziła się zatem hipoteza, że realizowane przedsięwzięcia inwestycyjne rzutują na całościowy rozwój miasta.

### **Bibliografia**

- Henzel, H. (red.). (1999). *Finanse, ryzyko i ekologia w procesach inwestycyjnych*. Katowice: Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego w Katowicach.
- Kafka, K. (2013). *Modele współdziałania uczestników planowania przestrzennego*. Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej.
- Karst, Z. (1986). *Techniczno-ekonomiczna infrastruktura gospodarki narodowej*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Kozłowski, W. (2012). *Zarządzanie gminnymi inwestycjami infrastrukturalnymi*. Warszawa: Difin.
- Sierak, J., Górniak, R. (2011). *Ocena efektywności i finansowanie projektów inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego współfinansowanych funduszami Unii Europejskiej*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza.
- Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. z 2010 r., Nr 76, poz. 489).
- [www.mpk.nowysacz.pl/projekt/projekt-realizowany-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-województwa-malopolskiego-na-lata-2014-2020/](http://www.mpk.nowysacz.pl/projekt/projekt-realizowany-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-województwa-malopolskiego-na-lata-2014-2020/).
- [www.nowysacz.pl/budowa-nowego-mostu-helenskiego/21071](http://www.nowysacz.pl/budowa-nowego-mostu-helenskiego/21071).
- [www.rewitalizacja-nowysacz.pl/rewitalizacja-parku-strzeleckiego/](http://www.rewitalizacja-nowysacz.pl/rewitalizacja-parku-strzeleckiego/).